БРОЈ
1492

ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

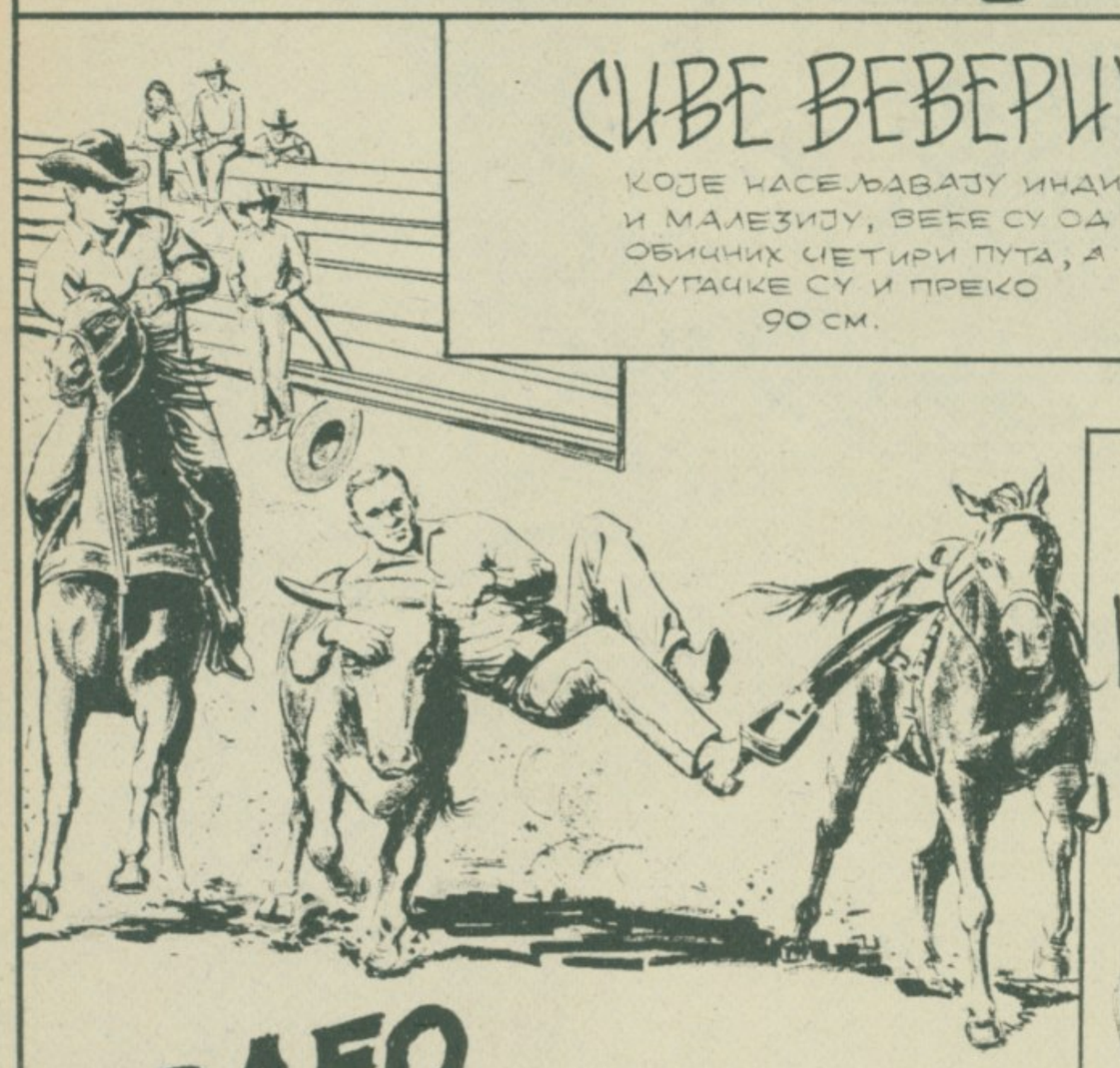
10 динара

1.8.1980 ● ИЗЛАЗИ ПЕТКОМ ● ГОДИНА XLI

КОМПЛЕТАН СТРИП

АРТУР НЕСТАШНИ ДУХ

Ripley Веровали или не!

РОДЕО

ВОДИ ПОРЕКЛО ОД НЕКАДАШЊИХ ПРИРЕДБИ У ЧАСТ ДАНА КОСИДБЕ НА КОЈИМА СУ СЕ КАУБОЈИ НАДМЕТАЛИ И ПОКАЗИВАЛИ СВОЈЕ ВЕШТИНЕ. ВРЕМЕНОМ СЕ РАЗВИО У ЕКИПНА ТАКМИЧЕЊА КОЈА СЕ ОДРЖАВАЈУ ОД 1870. ГОДИНЕ. ОКТОБРА 1887. ГОДИНЕ У ГРАДУ ДЕНВЕРУ БИО ЈЕ ОРГАНИЗОВАН ПРВИ РОДЕО НА КОМЕ СУ СЕ ПЛАЋАЛЕ УЛАЗНИЦЕ.

СИВЕ ВЕВЕРИЦЕ

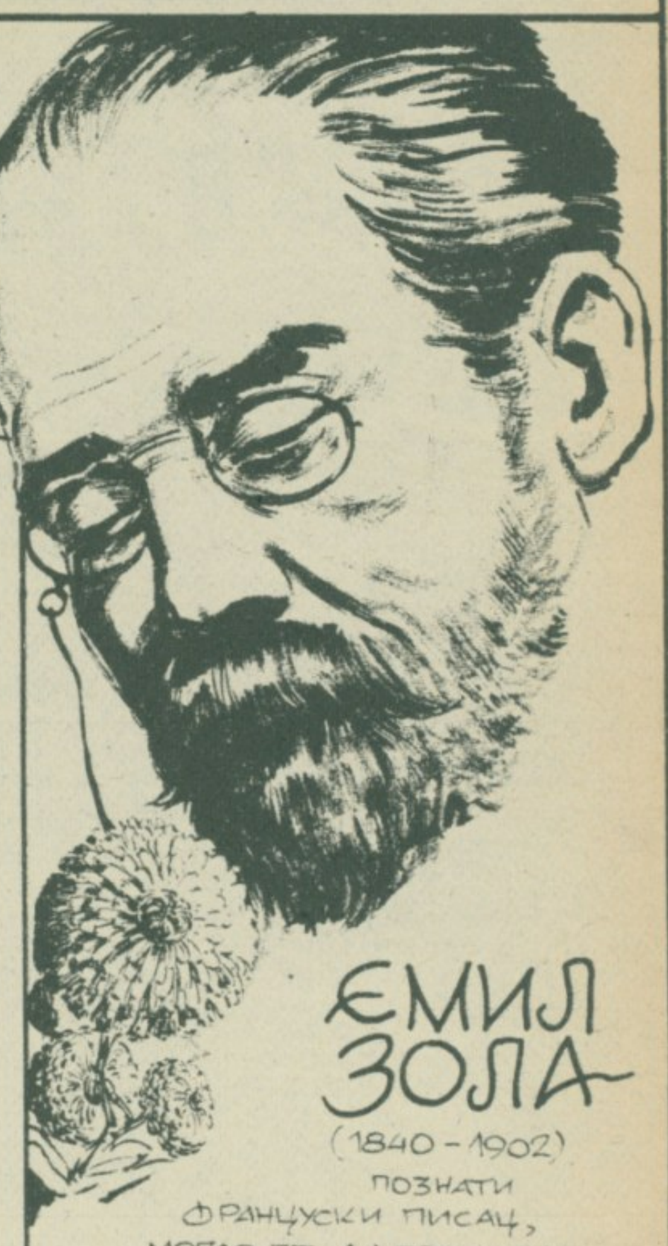
КОЈЕ НАСЕЉАВАЈУ ИНДИЈУ И МАЛЕЗИЈУ, ВЕКЕ СУ ОД ОБИЧНИХ ЧЕТИРИ ПУТА, А ДУГАЧКЕ СУ И ПРЕКО 90 СМ.

ИШТВАН ХАЈЛАЗИ

УСПЕО ЈЕ ДА ЗА 79 МИНУТА И 24 СЕКУНДЕ УДАРИ ГЛАВОМ ЛОПТУ 12.374 ПУТА, ПРИ ЧЕМУ ЈЕ НИЈЕДНОМ НИЈЕ ИСПУСТИО.

ЕМИЛ ЗОЛА

(1840 - 1902)

ПОЗНАТИ ФРАНЦУСКИ ПИСАЦ, МОГАО ЈЕ ДА ПРЕПОЗНА МИРИС ЦВЕЋА И УКУС ЈЕЛА КОЈЕ ЈЕ ПОМИРИСАО И ОКУСИО САМО ЈЕДНОМ У ЖИВОТУ.

ЈЕСТЕ ЛИ ВЕЋ ЧУЛИ ДА...

● Гери Харлеј, берберин из Лондона, успео је да за само један час обрије 368 муштерија.

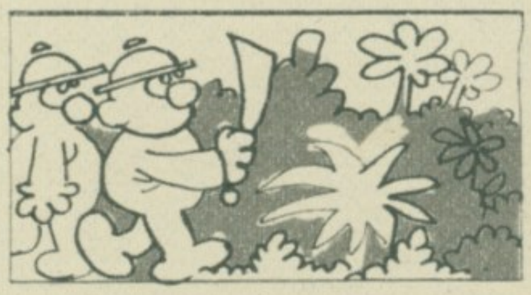
● Јапанаци поседују природни имунитет против шарлаха: у целој земљи још није забележен ниједан случај ове инфективне болести.

● према неким статистикама, телефоном највише разговара просечан Италијан — пет пута на дан. Холанђанин то чини четири, а Немац и Швеђанин три пута дневно.

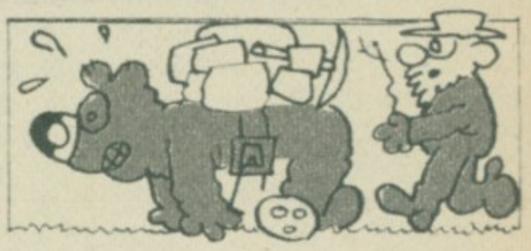
● познати фотограф Едвард Штајхен снимао је обичну шољицу на тањиру читавих годину дана у жељи да добије савршену фотографију. Направио је укупно више од хиљаду снимака.

● пре 1800. године орхидеје се нису гајиле у стакленим баштама већ су биле организоване експедиције у екваторијалне шуме Азије и Јужне Америке из којих су се добављале ове биљке.

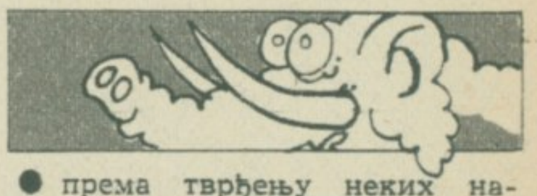

● двадесет петог јануара 1955. једна вредна кока носиља из малог села у Њу Џерсију (САД), поставила је рекорд који до данас још није потучен. снела је јаје тешко читавих 453,5 грама које је имало два жуманька и дуплу љуску.

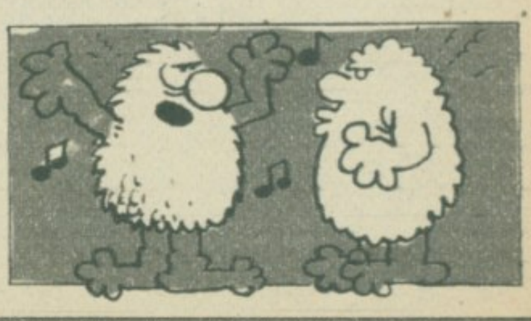

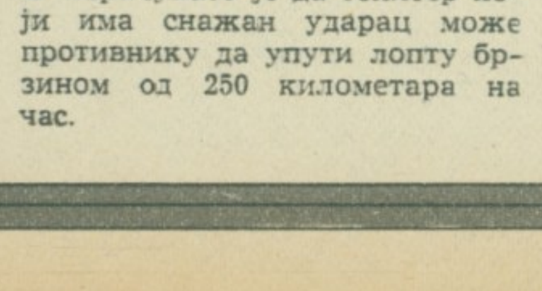
● пустињак Џон Адам који је у првој половини деветнаестог века живео на планинама Сјера Неваде хватио је и дресирао, и медведе а затим их користио као товарне животиње.

● видљиви део слонових кљова представља само половину њихове праве дужине. Друга половина покривена је зубном чашицом и деснима.

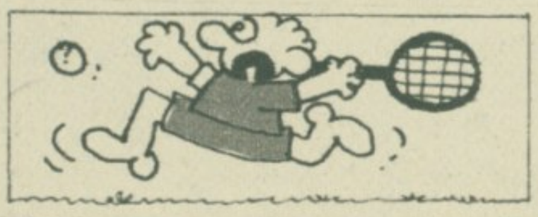

● према тврђењу неких научника, људи праисторије споразумевали су се звиждуцима, ћурликањем или треперењем гласа, баш као што то чине животиње.

● када је шведска краљица Кристина 1655. дошла у Рим, била је одушевљена римским фонтанама али и изнанађена када је чула да вода из њих тече непрекидно, а није пуштена у њену част.

● израчунато је да тенисер који има снажан ударац може противнику да упути лопту брзином од 250 километара на час.

НА ШЕСТСТОТИ РОЂЕНДАН

ТАЈНУ РЕШИО ЦРНИ КАЛУЂЕР

ФИЛОЗОФ И АЛХЕМИЧАР РОЏЕР БЕЈКОН САКРИО ЈЕ ФОРМУЛУ ОПАСНЕ СМЕСЕ У »СЕФ ИНТЕЛИГЕНЦИЈЕ«, ДА САЧЕКА ПРАВОГ ЧОВЕКА ЧИЈИ ЋЕ ЈЕ УМ ОДГОНЕТНУТИ И РАЗУМНО УПОТРЕБИТИ

Кратка средњовековна формула на неразумљивом латинском језику: »SED TAMEN SALIS PETRE LVRV VOPO VIR CAN VTRIET SVLPHVRIS« крила је тајну барута, материје којој је било суђено да промени историју човечанства.

Алфред Нобел на једној од ретких фотографија из младости.

Барут, за који се верује да је, бар у грубој верзији, био познат у Кини још пре нове ере, појавио се у Европи у средњем веку. Годинама и годинама лежао је сакривен у мистериозној реченици, измишљеној управо да би је одгонетнула само права личност: човек сјајног ума који ће формулу дешифровати, направити смешу и употребити је на најразумнији начин.

Овај закључак можда је само део легенде, званична наука га не потврђује, али је убедљив и логичан.

КАМЕН МУДРОСТИ

Сматра се да је довитљиви творац формуле, а уједно и први западњак који је открио састав барута, фрањевачки калуђер и филозоф Енглес **Роџер Бејкон** (1214—1292).

Бејкон, рођен у Илстеру у Сомерсету, посветио је цео живот филозофији и алхемији чијим се усавршавањем бавио у Оксфорду и Паризу. Није остало забележено како је открио састав барута: по свој прилици случајно, врћући немогуће алхемичарске експерименте.

Очигледно је да је схватио његову велику опасност, чим је формулу сакрио у „сеф" који отварају само висока интелигенција и бескрајно стрпљење.

Као што се у науци често догађа, Бејкону није званично признат проналазак барута. Слава и заслуга припале су оном „правом" човеку који је, читав век касније, успео да дешифрује његову реченицу и усавршши смешу.

Енглески монах доживео је, штавише, да своје списе види на индексу забрањеног штива, а сам буде стрпан у затвор на десет година због бављења „магијом" и алхемијом.

Он је прва жртва барута који није експлодирао!

После Бејконове смрти реченица није дуго стала у запећку. Преписали су је многи научници и алхемичари трудећи се, узалуд, да је дешифрују. На то их није нагнала потреба или жеља за експлозивном смешом о којој нису ни сањали. Вероватно су претпостављали да се у реченици крије тајна толико траженог циља алхемије — непостојећег **камена мудрости.**

Путујући тајно од једног до другог самостана, формула је прешла Ламанш. Око половине 14. столећа доспела је до немачког града Фрибурга где се **Бертолд Шварц** (1310 — 1384), такође фрањевачки монарх, стрпљиво дао на њено одгонетање.

Посао му није био ни лак и брз — у реченици су се налазиле неке речи, »LVRV VOPO CAN«, на пример, које на латинском нису значиле баш ништа. Срећом, изгледа да је Шварц био експерт за енигматику. Након дугог лупања главе дошао је до исправног закључка да је кључ загонетке — у анаграму!

Швар се бацио на бесконачно премештање и претумбавање слова и, најзад, дошао до одговарајућег решења. Када се речи анаграм централних речи Бејконове латинске реченице (и додају одговарајући падежи), добија се следећа формула: »SED TAMEN SALIS PETRE R(ecipe) VII PART(es), V. NOV(i), CORUL(i), ET V. SULPHURIS«.

У преводу: „ПА УЗМИ СЕДАМ ДЕЛОВА КАЛИЈУМ-НИТРАТА, ПЕТ МЛАДОГ ДРВЕНОГ УГЉА И ПЕТ СУМПОРА".

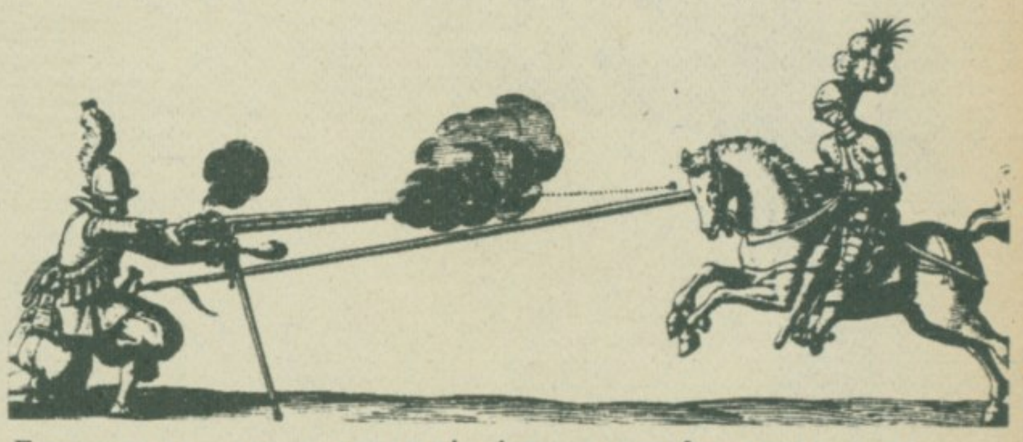
Запад је, тако, био спреман да се отисне корак даље у историјској еволуцији.

Све ово догађало се око 1350. године, како сведочи натпис на статуи, на једном од тргова Фирбурга, посвећеној Бертолду Шварцу званом и **Црни Калуђер** због тајанствених алхемичарских опита. Каква случајност! И смеша се зове **црни барут**, за разлику од осталих врста пронађених много векова касније.

Као званична година проналаска барута узима се 1380. јер је тада Шварц усавршио ову механичку смешу која дотад, по свој прилици, није имала неку нарочиту експлозивну моћ. Датум потврђује и стара гравира на нашој слици.

Финални састав смеше заснива се на следећим процентима: 74,6 одсто шалитре (калијум - нитрата KNO_3), 13,51 одсто дрвеног угља и 11,8 одсто сумпора (S). Тако је и данас, али се за различите потребе може и мењати.

Шварц је убрзо умро, али је пре смрти стигао да изуме **топ**, речито сведочанство да је био расположен више ратнички него што би доликовало једном смерном монаху.

Енглески мускетар испаљује једини могући хитац у непријатељског коњаника.

ИЗМИСЛИО ТОП

Први топови били су, у ствари, цеви у чија су се „уста" стављали барут и пројектил — тада обично велико камење. Како су војници опаљивали спреда, жртве топива били су у већини случајева они сами, а не непријатељи којима су ђулад била намењена.

Тек касније пронађено је паљење одостраг, што је повећало сигурност и пуњења и испаљивања. Експлозивна моћ барута први пут је искоришћена 1331. године код Чивидалеа у Италији.

Скоро истовремено дошло је до развоја ручног ватреног оружја, такозване **мускете.** Али, све до 1700. није постојао никакав механизам за репетирање, па су мускетари у борби имали само једну могућност гађања мете.

Ова незгодација, комбинована са муком да се оружје и барут (који је веома хигроскопан) заштите од кише, није ишла на руку популарности мускете.

БЕЗ КРОВА НАД ГЛАВОМ

Крајем 1500. краљица Елизабета I именовала је комисију да испита треба ли енглеска војска традиционалне велшке лукове да замени мускетама. После детаљних проучавања, комисија се определила за лук.

Барут је све до половине прошлог века остао суштински непромењен. Тада су га потиснула три велика открића.

Године 1845. немачки хемичар **Кристијан Шенбајн**, док се бавио експериментима са киселинама, заборавио је на пећи смешу шалитрине киселине, сумпорне киселине и комад памука. За време његовог избивања, кућа је одлетела у ваздух!.

Тако је откривен **прскави памук** који има особине експлозива али је веома нестабилан услед заосталих киселина у нитроцелулози и опасан за руковање — сам творац први је платио цех оставши без крова над главом.

Италијански хемичар **Асканио Собреро** открио је 1847. **нитроглицерин** који је имао озбиљнуману: био је до те мере непостојан, да је изазивао експлозију и при најмањем удару.

Петнаест година касније, 1862. шведски хемичар **Алфред Нобел** успео је да стабилизује састав и назвао га **динамит.**

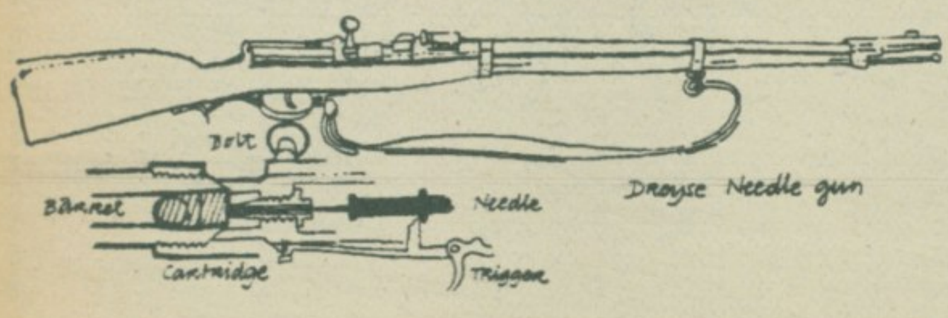
Затим... затим је установљена Нобелова награда за мир!

Љ. К.

★ Све до половине 19. века ЦРНИ БАРУТ употребљаван је као једино пропулзивно средство ватреног оружја и као експлозив у рударству. Проналаском бездимних барута његова употреба постепено се свела на израду штапина, метака за школска гађања, патрона за ловачке пушке старијих модела, фракционих каписли, темпираних смеша за упаљаче артиљеријских оруђа, артификација и припале за малодимне баруте код оружја већих калибара. Највеће су му мане слабија енергетска моћ у односу на малодимне баруте и велика хигроскопност. За муницију је неупотребљив већ са 2 процента влаге. Сада се користи у каменоломима за вађење мекших великих блокова стена, а у рударству само у отвореним рудницима (гвожђа, соли, камена). У затвореним не, јер развија велике количине дима.

★ МАЛОДИМНИ БАРУТИ ушли су у употребу у другој половини 19. века као замена црном који више није могао да удовољи балистичким захтевима усавршеног ватреног оружја. Деле се у три основне групе: НИТРОЦЕЛУЛОЗНИ, НИТРОГЛИЦЕРИНСКИ и НИТРОГВАНИДИНСКИ.

★ РАКЕТНИ БАРУТИ су у фази развоја. Различити су по саставу, а почели су да се употребљавају у другом светском рату.

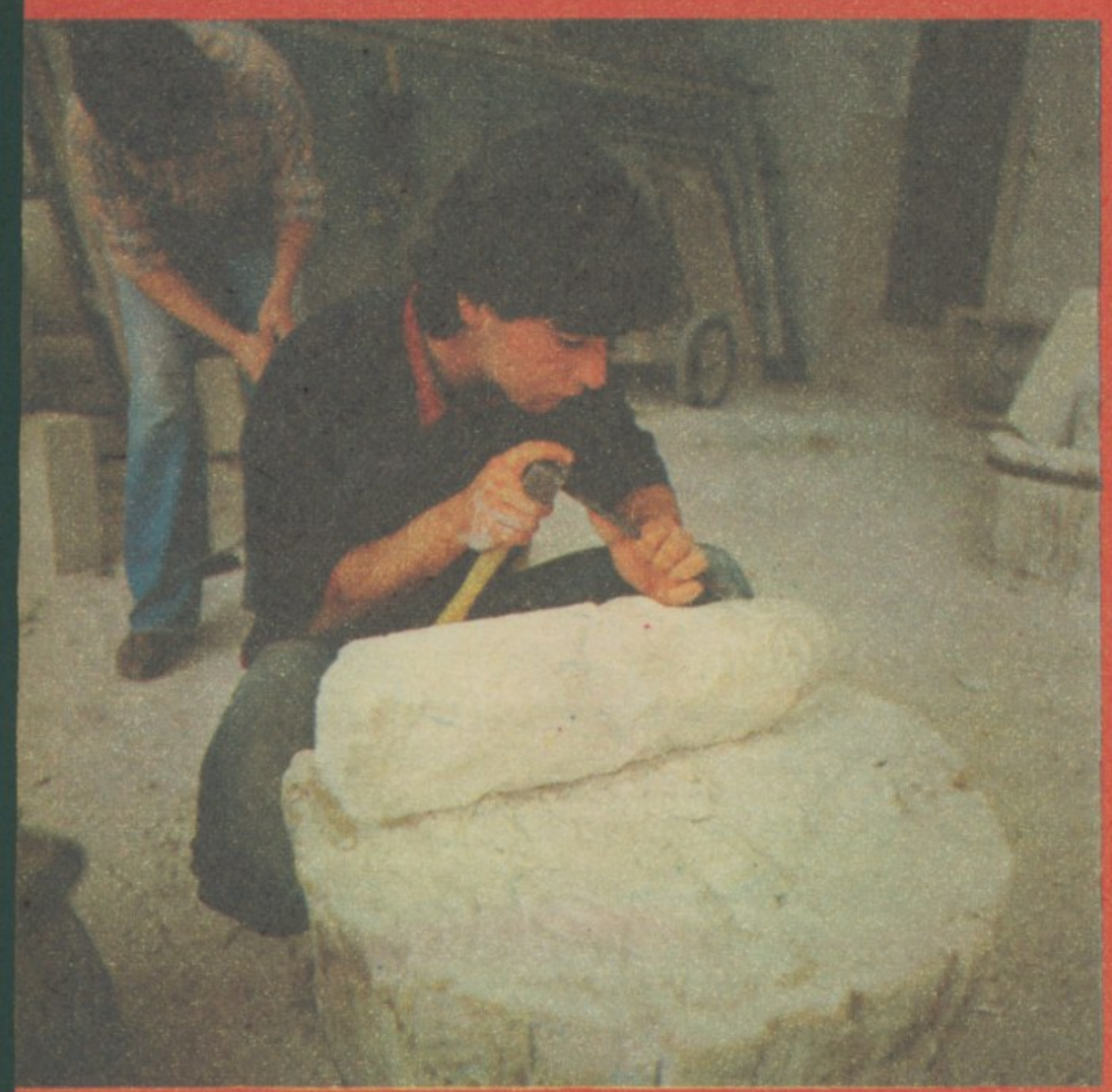

Цртеж прве пушке остратуше, изум Пруса Драјза из 1860. године.

Стара гравира приказује Бертолда Шварца у његовој лабораторији. Ту је забележена година када је вршио опите са барутом.

ЈЕДИНСТВЕНА ШКОЛА У ПУЧИШЋИМА

КАМЕН ЧУДА

Брачани одувек живе на камену, са каменом и — од камена. Ово острво где је издашно само Сунце и нешто винове лозе, а све остало, сем лепоте мора и вештине марљивих руку острвљана, шкрто и мукотрпно, отимано од кошаре црвенкасте земље богато је каменом познатим широм света. Захваљујући том брачком камену, узиданом у значајна здања не само код нас већ на свим континентима, у Пучишћима, највећем насељу на северној обали Брача веома дуго ради јединствена школа у нашој земљи — каменоклесарска.

Неупућен посматрач дела што настају у радионици ове школе тешко може поверовати да су те врло сложене облике длетом, чекићем и знањем створиле из камена руке младића и девојака старих између 15 и 18 година! Њихово нежно куцање у камен на којем су, већином, рођени, показује љубав и везаност ове младости за њега, урођену упорност предака и жељу да се од правилно сазданог кречњака обликује велика ваза, беспрекорно округла лопта, четвртаст, расцветан прозор, стуб увијен као плетеница... Под наоко нејаким топлим длановима брачки камен оживи, постане племенита белина, добије душу. Заиста необична школа!

Основана је још крајем прошлог и почетком овог века као занатска школа клесара. Од 1956. године ради у новој згради, на самој ривци, а од новог усмереног система школовања као каменоклесарска школа у саставу Сплитског школског центра „Ђуро Гамулин" за образовање у грађевинарству. До сада су се у њој школовали ученици из свих република наше домовине. И сви су заувек заволели овај камен, длето и чекић.

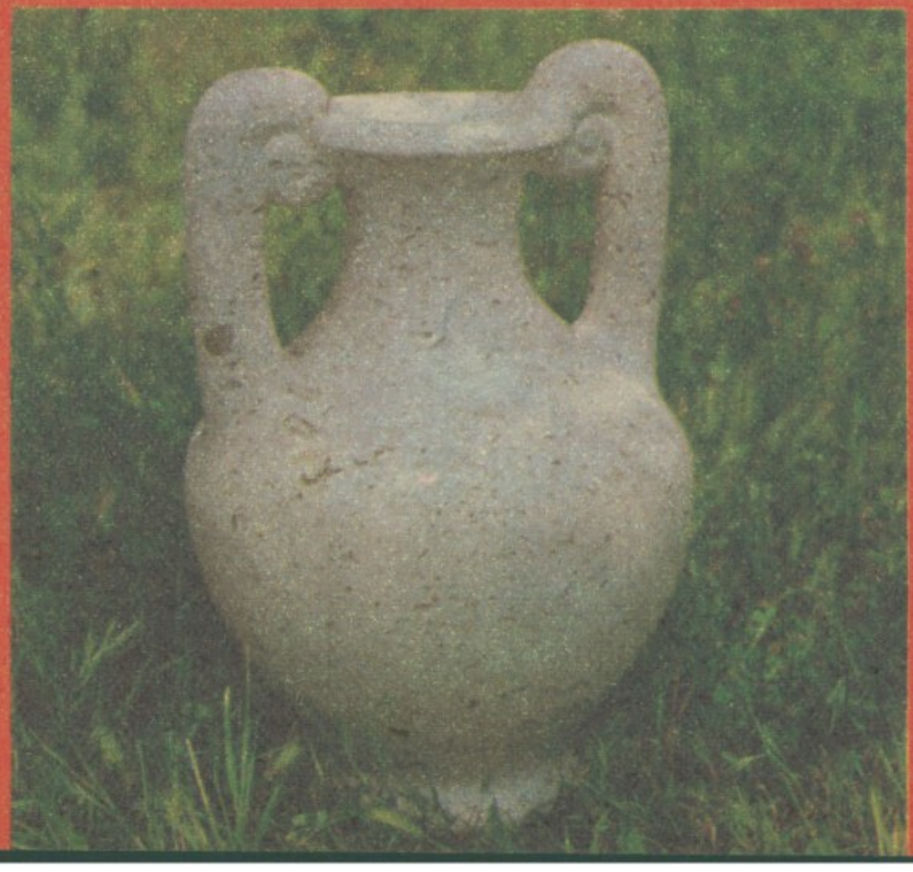
Образовање у овој школи, јединој у Југославији, траје три године. Прве две су општег смера, а у трећој (три семестра), ученици који се за то определе баве се само клесарством. Тада усавршавају и специјализују знање из вештине и умећа које су стекли у прве две године, у општем смеру. Када заврше школовање, добијају звање **квалификованог каменоклесара или каменара.** А добро плаћен посао лако налазе у предузећима за обраду камена.

У школи се уписују ученици и ученице после основног образовања, а упис траје од 25. јуна до 15. јула. За следећу школску годину, дакле, већ је касно. Али, то не

...ОМ ОТВОРИО ОЧИ

важи за оне младиће и девојке који су већ завршили два разреда усмереног образовања. Трећи могу да се упишу у овој школи од 10. јула до краја августа. Уз школу се налази савремен ђачки дом где смештај и исхрана стаје око 2.000 динара. Сва обавештења могу да се добију на адресу: Каменоклесарска школа, 58412 Пучишћа или на телефон 058/80-714.

Неколико данас познатих вајара, који и даље раде искључиво у камену, били су ученици ове школе. И док у другим учионицама у свету ђаци имена својих првих љубави исписују кредом на табли, фломастером у свесци или, још понегде, ножићем на клупи, ученици и ученице ове школе драга имена клешу полагано правилним словима у — камен.

Да се види, да се зна, ко се коме допада! Да буде чврсто и постојано као брачке хриди. И нико их због тога не грди! Напротив, за лепа слова добијају се петице, јер је и то део наставе, као и обликовање грађевинских елемената, геометријских облика, украсних предмета, теорија ручне обраде камена.

Широм наше земље путовали су на разне изложбе радови ових ученика из Пучишћа који на часовима бели од камене прашине, подсећају на вредне воденичаре. И ретко када су се ти бели цветови, раскриљене шкољке, танане вазе и витичасти стубови враћали у постојбину, у те младе руке које су им подариле правилне облике и светлу топлину. Једноставно су нестајали! Тим се ови неимари и те како поносе.

Али, генерације не заборављају са поносом и тугом, највећу почаст коју је доживела ова изузетна школа: њени ученици су са бескрајном љубављу клесали стубове за друга Тита, за Брионе. Један од тих стубова чува се у збирци ученичких радова са нарочитом свечаном пажњом. На тај велики, камени стуб, витак и беспрекорно исклесан, често се заустављају погледи великих младих очију. Дрета, затим, у звучном ритму упорно настављају да раде. Да од дивљег камена стварају питоме облике, блиске људској машти, руци жељи.

А песник је уздахнуо: „... то је само камен, чудом, отворио очи".

Текст: **Иван Лончар**
Снимио: **Љубомир Патрногић**

ИЗ СЛАВНИХ ДАНА НАШЕ БОРБЕ

КРОЗ БЛОКА

Чувши у мраку гласове немачких војника, партизански курир је застао. Шта ће учинити гестаповац кога је спроводио, питао се.

Ти Италијани заиста немају маште, пригушено се насмејао двадесет трогодишњи младић стојећи испред неке старе мостарске зграде у центру града. Држећи бицикл читао је плакат окупаторских власти на зиду: **„Траже се партизански курир Алија Масло и Васо Кресо ...“**

Остатак текста није га интересовао, за око су му запала имена партизанских курира и оно „тражи се“. Зашто ме траже кад сам ту, усред Мостара и лепо шетам градом! Онај учитељ из околине Коњица који нас је провалио могао је бар да им наведе наша права презимена: нисам ја Алија Масло, већ Алија Кресо. Масло је презиме мог другара Васе.

Младић је још неколико тренутака гледао плакат, а онда је сео на бицикл и кренуо полако окрећући педале.

— Жабарска посла! — промрсио је себи у браду.

НА ИСТОЈ »ЦЕНИ«

Било је подне, дан летњи 1943, на улицама много света и окупаторских војника. Алија Кресо, звани Але, до рата токар и скојевац, није много марио што су усташе и Италијани јурили за њим на све стране. Јездио је на бициклу кроз Мостар јер је био најсигурнији тамо где га непријатељ никада не би тражио — тик уз њих!

У ствари, Алија Кресо и Васо Масло нису знали за страх. За оно што су чинили реч подвиг скромно звучи. Укратко, Але и Васо стално су шпартали између непријатељских положаја од Коњица до Билеће одржавајући везу међу партизанским јединицама. Све нити спајали су у једну коју су кроз шуму бункера, заседа и патрола увлачили у Мостар до Месног партијског комитета и натраг.

У Мостар су улазили и из њега излазили и дању и ноћу. Никоме није било јасно како то чине, премда они нису имали неки разрађен систем. Једноставно, знали су сваку стазу и богазу и имали храбро срце. Дању су се кретали обучени у сељачку одећу или прерушени на други начин, а ноћу носили енглеску униформу.

У Мостару су остајали по више, чак и десетак дана. Але није смео да прође својој кући. Често му је долазило да то учини и види оца, мајку, млађег брата и сестру. Одустајао би у задњи час. Знао је да је кућа под сталном присмотром.

О његовом боравку у граду бринула је партијска организација која је користила неколико станова својих симпатизера. Он и Васо никада нису спавали заједно и никада у истом стану две вечери заредом.

Двојица партизанских курира били су на истој „цени“ код непријатеља и кад су Италијане, после њихове капитулације, сменили Немци. Септембра 1943. германска „Вражја дивизија“ преплавила је читав крај. Патроле око града су појачане и „мртве straже“ постављене на краћем размаку. Чинило се да се кроз такву блокаду нико не може провући.

Але и Васо наставили су по старом: веза између Месног комитета и Херцеговачке бригаде на терену није прекидана ни за тренутак.

ВЕЖИ ХАДРОВИЋА!

Једне вечери, крајем септембра 1944. године, када се Але налазио у кући девојке Савете Радишић на периферији Мостара, изненада је бануо Иво Јерекић Тежак, секретар Месног комитета. Пошто је сео и одахнуо, прешао је на ствар.

— Данас је уторак, спаваћеш овде, после ћеш мењати стан, а у петак доћи опет код Савете, рецимо у осам увече! — обратио се Алету.

Јерекић је седео још мало и онда се изгубио у ноћи.

Але никада није каснио. У петак је стигао у Саветин стан тачно у заказано време. Затекао је неколико младића које је требало одвести у партизане. У углу је спазио Бахрудина Хадровића. Јеркић му је у међувремену реко да и тог човека ваља „испоручити“ Штабу.

Курир се намрштио. Бахрудин Хадровић, плавокоси двадесет трогодишњак, крупан, снажан и лепушкаст, званично је био преводилац у Гестапоу, незванично гори од најгорег гестаповца, змија отровница! Са уживањем је учествовао у многим хапшењима комуниста и њиховом мучењу до смрти.

Алија Кресо данас

У Мостар је дошао крајем 1943. и одмах се „истакао“ као комунистички непријатељ број 1. Колико пута су илегалци хтели да га убију! Увек би одустајали знајући да би његова смрт изазвала крваву одмазду над недужним становиштвом.

— Ти си тај Хадровић! — тврдо је рекао Але.

Прихватио је од савете Јеркићево писмо за команданта бригаде Данила Комљенића и значајно је погледао. Сетио се Јеркићевих речи:

— Вежи Хадровића!

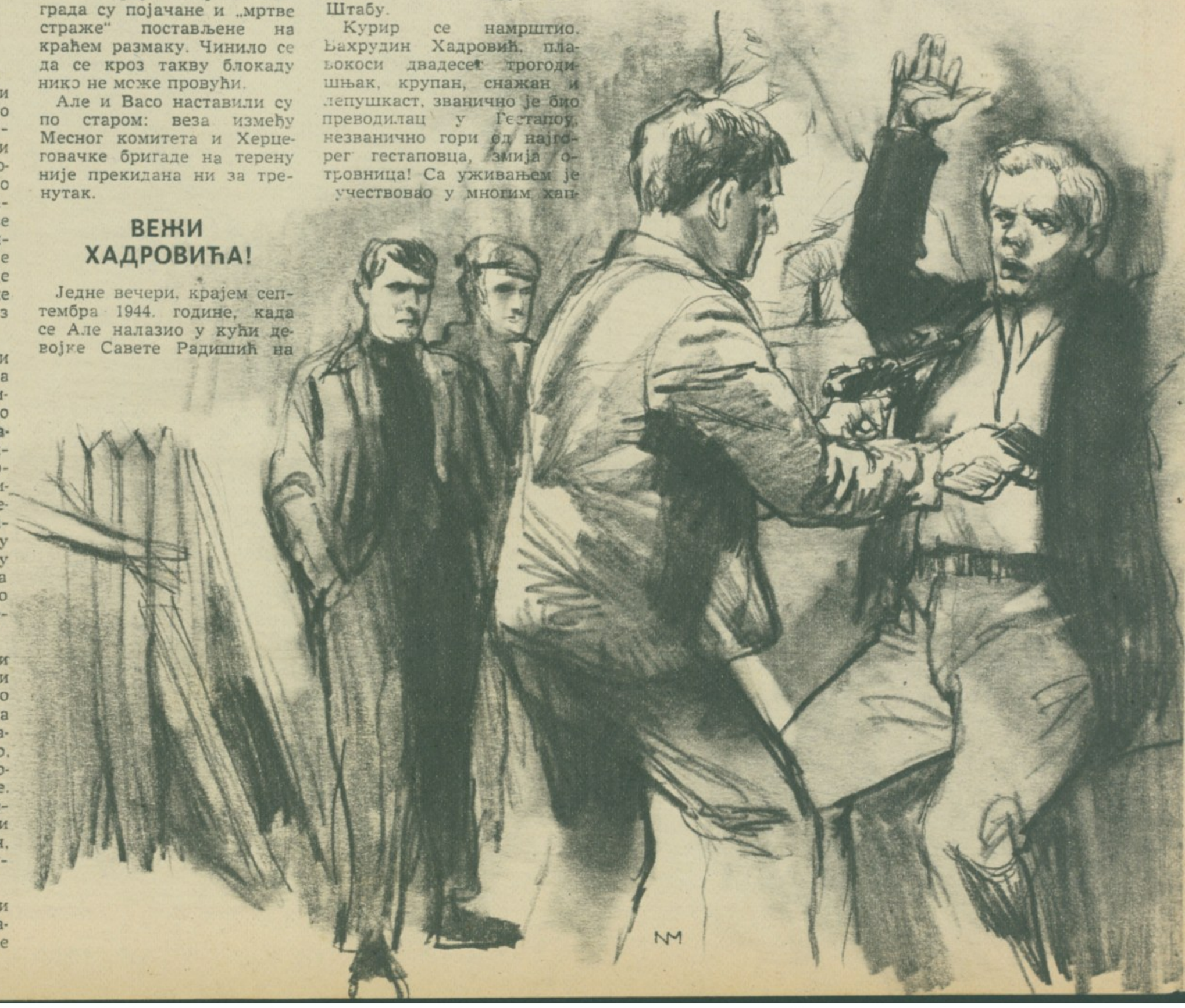
НИ ОВАЈ НЕМА МАШТЕ

Да ли је Алија Кресо тих дана чуо, или је сам закључио, данас се не сећа, али мисли да се лукави Хадровић понудио партизанима као обавештајац. У Мостару је имао девојку с којом се забављао, некако је сазнао да она одржава везу с комунистима и преко ње поручио да би радо прешао на страну партизана. Порука је стигла до Јеркића. Он је прихватиој понуду. Био је убеђен да се од Хадровића могу извући драгоцени подаци.

Чим је група изашла у двориште, Але је разоружао гестаповца.

— Шта је то, друже? — упитао је изненађен Хадровић.

— Е, наређење! И још

ДУ

морам да те вежем! А кад дођемо у бригаду и предам те здравог и читавог, онда, брате, ради како се договориш!

Курир је знао да од тога нема ништа и да у одреду нису наивни. Вук длаку мења, чуд никада, па неће ни Хадровић!

Везивање је Алету створило проблем. Требало је зликовца одржати у уверењу да је то само мера предострожности да ће га штаб одреда прихватити раширених руку. У противном крвник није имао разлога да иде, још мање да буде тих.

До последњих градских кућа група је стигла тешком муком због полицијског часа. Затим је наставила даље врлудајући кроз таму прко камењара између бункера и патрола. Само да не набаса на „мртву стражу", или да Хадровић не нада дреку, вајкао се у себи Але.

Пролазили су часови. Ускоро ће да сване. Изненада, у близини су се зачули гласови немачких војника Але се укочио. Стигли су и остали из групе. Курир је ишчекивао шта ће учинити Хадровић. Овај је ћутао.

До сванућа група је имала још неколико сусрета са патролама. Није примећена. Око седам изјутра Але је зауставио људе у неком усеку на Вележ планини да се одморе.

Даље су се кретали слободно. Гестаповац је деловао скрхано. Осетио је, како партизански курир Кресо данас верује, да му није успело да се увуче у партизанске редове и да му је план био крајње наиван. Све чешће је посустајао и захтевао да му се одвежу руке.

На конаку у једној колиби Але га је посматрао испод ока. Гестаповац је домаће горе лист: отац из Љубушког, мајка му Загрепчанка. Курир се сетио оног италијанског плаката којим су он и Масло тражени и још продорније погледао Хадровића.

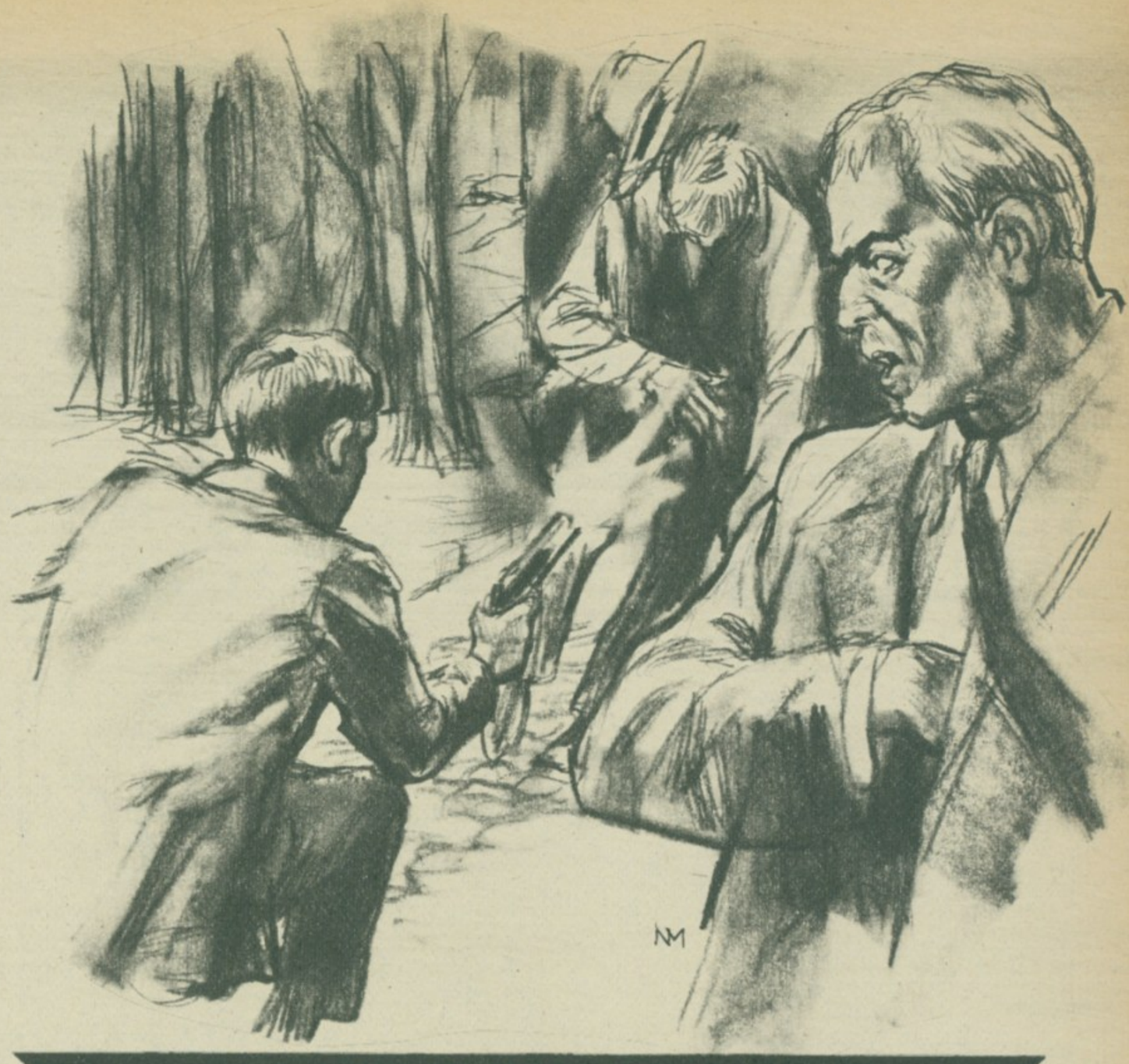
— Ни овај нема маште! — уздахнуо је .

* * *

Бахрудин Хадровић је саслушан пред официрима ОЗН-е. Пружио је обиље података. Због почињених злочина стрељан је средином 1945.

Алија Кресо данас живи у Мостàру као пензионер Носилац је Споменице 1941. и више ратних и мирнодопских одликовања.

Миленко Тодоровић

ТАКО ГИНУ ХЕРОЈИ

ДВЕСТА НА ЈЕДНОГ

КРВАВ И ИЗНЕМОГАО, ДУХОМ НЕУНИШТИВ, МУСТАФА БАКИЈА ЈУРНУО ЈЕ ИЗ СКЛОНИШТА У ПОСЛЕДЊИ ПРОБОЈ ТЕК КАД ЈЕ ОСТАО БЕЗ ИЈЕДНОГ МЕТКА.

Младић је храбро одолевао својим мучењима у фашистичким затворима. Испребијаног и окрвављеног, мучитељи су Мустафу, када би се онесвестио од батинања, поливали млазевима хладне воде, чудећи се и сами како тај наоко нејаки момак може без јаука и речи да издржи тако страшне муке. А комуниста је упорно ћутао. Није помогло ни вешање за ноге ни батинање до несвести: полиција од њега није сазнала ни најмањи податак о Партији, антифашизму, НОП-у.

Увидевши да мучење не доноси резултат, агенти су Мустафу пребацили у злогласни логор „Порто романо" у Албанији, уверени да измучени младић сигурно неће још дуго живети. Али, преварили су се, Мустафа Бакија био је већи херој него што су могли да претпоставе.

Необична пратња

Полагано се опорављајући од батина и мрцварења, скојевац је дочекао капитулацију Мусолинијеве Италије у септембру 1943. године и пад логора. Тада се вратио на Косово где је наставио револуционарни рад међу напредном омладином. Опробаног скојевца, провереног кроз разне одговорне акције и задатке, са тако сјајним држањем у фашистичким затворима и логорима, КПЈ је ускоро примила у своје редове.

Било је то Мустафи најдраже признање за пожртвован рад и велики допринос заједничкој борби Албанаца, Срба, Црногораца и осталих народа и народности на Косову у борби против окупатора и народних издајника.

Хици уместо предаје

Дванаестог маја 1944. Мустафа је добио задатак да из Призрена пренесе у родну Ђаковицу врло важан илегални партијски материјал. Али, на овај опасан пут Бакија није пошао сам.

Знајући га одраније као револуционара, пажљиво су га пратили агенти квислиншке полиције. Одмах по уласку у аутобус који је требало да га одвезе у Ђаковицу, пришла су му два полицајца и затражила да пође с њима. Извели су га из аутобуса и повели у полицију; напред је ишао Мустафа, а за њим агенти. Ускоро су на призренским улицама одјекнули револверски пуцњи.

Свестан да врло поверљив партијски материјал ни у ком случају не сме да падне у руке полиције, комуниста је застао и сагнуо се да веже пертле на ципелама. Агенти се нису сетили да је то Мустафин трик. Из тог положаја мућевито је извукао револвер иза појаса и отворио ватру на пратиоце, а затим хитро умакао уским призренским улицама.

Преко партијских активиста одмах је добио курира који је, преко илегалних веза, требало да га пребаци на терен, у партијски одред. Међутим, покушај да изиђу из града није успео: сви излази били су блокирани. Бакија је тада одлучио да у граду, у тајном склоништу, сачека бољу прилику за пребацивање у шуму. Није имао среће. на путу према кући где је хтео да се сакрије приметили су га гониоци. Успео је само да утрчи у склониште.

На први позив да се преда одговорио је револверским хицима. Сам, наоружан револвером и оскудевајући у муницији, Мустафа је храбро прихватио неравноправну борбу: склониште је опколило две стотине непријатељских војника!

Није се предао ни када је рањен. Стално изложен жестокој паљби, свестан да само борбом или смрћу може помоћи Партији и револуцији, пуцао је до последњег метка. На пробој обруча одлучио се тек када је остао без муниције.

Крвав и изнемогао, духом неуништив, јурнуо је из склоништа у последњи пробој. Није стигао далеко: две стотине војника засуло га је кишом метака. Пао је изрешетан...

Мустафина смрт одмах се прочула не само у Призрену, већ широм Косова. Његово јунаштво било је пример свим младима, и не само њима, како се бори и како се гине. За народног хероја проглашен је 14. децембра 1949. године.

А илегални, тако важан партијски материјал, непријатељ није никада пронашао нити га се докопао: Мустафа га је сакрио пре уласка у склониште, када је и курира отпустио. Није могао да допусти да погине и дечак.

И. Лончар

WALT DISNEY

ПАЈА ПАТАК

БРИШИТЕ ИЗ МОЈЕ БАШТЕ, ШТЕТОЧИНЕ ЈЕДНЕ!

ПЕТ СТАРИХ ЉУЉАДАРКИ? ТО ЈЕ ПЉАЧКА!

ЖАО МИ ЈЕ, ТО СУ НАМ НОВЕ ЦЕНЕ!

ЖИЦА 50Д. М.

ЕКСЕРИ 5 Д. КИЛОГРАМ

РАСАДНИК

РАСПРОДАЈА МЕТВИЦА

ВИДИ ОВО! ИМАМ ИДЕЈУ!

ДАЈТЕ МИ ДВА'ЕСТ САКСИЈА! ДОСКОЧИЋУ ЈА ЊИМА!

ЖЕЛИТЕ БАШ ОВО?

МАЧЈА МЕТВИЦА 5 ДИН.

Copr. 1941, Walt Disney Productions
World Rights Reserved

3-2

ıg. Features Syndicate, Inc.

WALT D

ИЗ МИНУЛИХ ВРЕМЕНА

НЕКА СТВАР ЛЕГНЕ!

УМЕСТО ДА КНЕЗ МИЛАН ОБРЕНОВИЋ БУДЕ ДОЧЕКАН У НЕГОТИНУ ГОВОРОМ, ДОГОДИЛО СЕ НЕШТО НЕПРЕДВИЂЕНО.

Била је то повећа делегација, све саме истакнуте личности ондашње Србије: председник владе, министар унутрашњих дела, министар војни, културни и јавни радници, неизбежна полиција и на челу владар кнез Милан Обреновић.

Ташти кнез, уверен да га народ воли и да се владар мора чешће наћи у маси, искористио је лепе пролећне дане 1875. године да обиђе поданике.

И кренула је поворка према Источној Србији. И ко није хтео, морао је да изађе пред кнеза и кличе Тако су делегацију уз пут сачекивали цвећем, музиком и... строго цензурисаним говорима! Кнез се шепурио, отпоздрављао „свом народу" и, кратко застајући ту и тамо, обаћавао куле и градове.

— А како ће бити у Крајини? — упитао је министра унутрашњих дела Данила Стевановића.

— Тамо Вас највише воле, господаре — снисходљиво је одговорио министар. — Припремају Вам величанствен дочек!

»ДРЗНИК« ЈЕ УХАПШЕН

Што се тиче крајинских власти, иначе полтрона и каријериста, Стевановић је био у праву. Чим је месец дана раније јављено Окружном начелству у Неготину о званичној посети прве личности Србије, начелник се усплахирено растрчао да приреди славље о којем ће се дуго причати.

Затим је позвао све сеоске кметове и наредио им да одреде по једног угледног сељака у одбор за дочек. Када су се сељаци окупили у Неготину, одржао им је ватрен патриотски говор, а онда предложио да изаберу међу собом разборитог и поштеног човека који ће се обратити кнезу пригодним речима.

— Ево, Адам из Копривнице! — готово углас повикали су сељаци. — Он је већ две године наш посланик у Скупштини!

Окружни начелник је погледао среског који је седео до њега. Разумели су се. Адам Богосављевић је био кост у грлу ондашњих власти и режима. Завршио је Филозофски факултет у Београду (диплому није хтео да узме), али се вратио у родно село Копривницу и постао народни трибун.

Бавио се земљорадњом и борио против Милана Обреновића, бирократије, корупције и привилегија. Народ Крајине много га је волео, а окружни начелник, природно, мрзео. Једном приликом пожалио се неком свом пријатељу:

— Народ је свакојаки, по већој части искварен. Све к'о све, али онај несрећник Адам Богосављевић много ме узнемирава! Будаласти свет гледа у њега као у свог спаситеља!

Сада није имао куд, морао је да пристане да Адам одржи поздравни говор.

Време кнежеве посете се примицало, а од Адама никако није стизао написан говор у Окружно начелство на одобрење. Неколико дана пред долазак делегације Богосављевић је најзад послао текст. Када су у начелству почели да читају, разрогачили су очи.

— Мајко моја, овај хоће све да нас отера на робију! — јекнуо је окружни начелник. — Ухапсите га, одмах, у затвор с њим! Коме он то: „Ми сељаци нисмо сигурни да можемо увек сува хлеба имати..."!

СТАРЧЕВА ПОДВАЛА

Адамов говор заиста је био жесток и... истинит. Казивао је о тешком положају сељаштва у трулом режиму. Полицајци су пожурили да потраже трибуна у Неготину где се задржао у куповини. Све се завршило на томе да је Адам сутрадан протеран из града. Састављен је и нови говор пун хвалоспева Милану Обреновићу.

Кнез и делегација стигли су у Неготин у предвиђено време. Градом се орила музика и песма. Добро расположен, владар је театрално отпоздрављао, а окружни и срески начелници сијали од задовољства што све тече као по лоју.

Договорено је да влада око подне прими угледне сељаке и чује преко њих глас народа. Полиција је тутнула у руке нови текст говора једном од њих, свом човеку, и баш кад је он иступио да чита, кроз гужву се пробио један старчић из села Следовца са Адамовим говором у руци.

Искористивши збуњеност полиције, пружио је текст кнезу. Не знајући шта му старац даје, владар је испружио руку, али је у том часу прискочио окружни начелник и шчепао незваног.

— Шта је то, бештијо? — викнуо је и ухватио га за руку.

Сељак је брзо преместио папир у другу руку и лукаво се насмешио.

— Није ово за тебе, него за нашег господара!

Министар унутрашњих дела Данило Стевановић такође је схватио да старац смера неку подвалу. Нашао се поред „дрзника" и истргао му папир из руке.

— Одбиј, безобразниче!

НИ ДЛАКА С ГЛАВЕ

Толико припреман дочек кнеза Милана Обреновића претворио се у скандал. Кнез је укочено стајао, погледа упртог у земљу. Плашећи се нечег горег, полиција је почела да виче на сељаке и да их растерује. Чланови делегације били су запањени.

Десет дана касније полиција је ухапсила Адама и тако му се осветила за бруку којој је, како је веровала, он био узрочник.

Вест о Адамовом хапшењу одмах је пукла Крајином. Шездесетак сељака из Копривнице долетело је на коњима у Неготин пред срески начелство тражећи објашњење. Начелник их је умиривао, обећавајући да Адаму неће „фалити ни длака с главе". Није помогло.

Видећи да се с бесом сељака не ваља поигравати, срески начелник је пустио Адама, али је сутрадан послао десетак полицајаца у Копривницу да га врате у затвор.

— Боље не прилазите! — иступио је крупан сељак из гомиле која се испречила на улазу у село. — Ко такне Адама, неће остати жив!

Гужву је смирио министар унутрашњих дела Данило Стевановић који је из Београда послао поруку Окружном начелству у Неготину:

„Нека ствар за сада легне! Тако је најбоље".

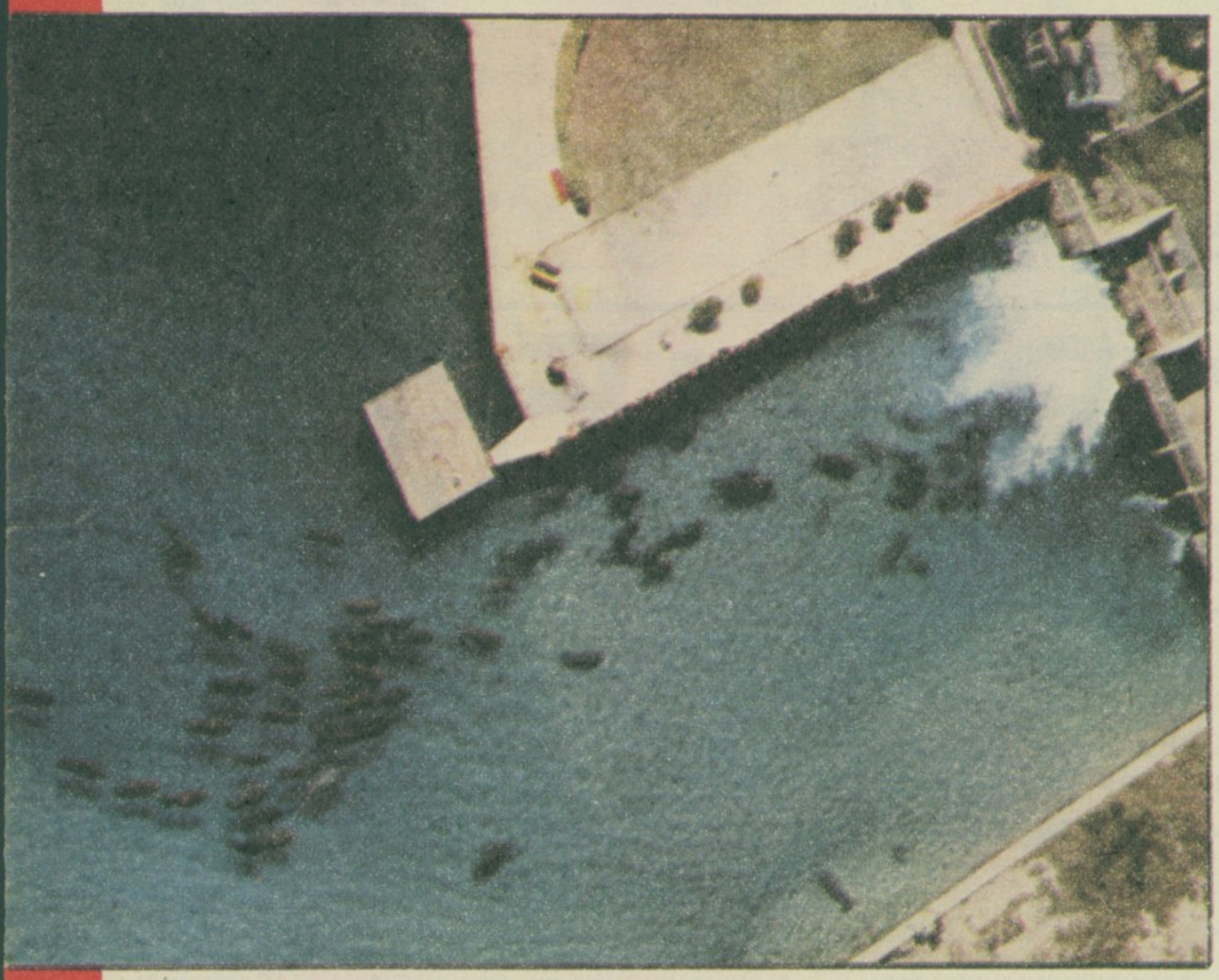
Миленко Тодоровић

Три и по метра и пола тоне слоновске елеганције

ПОЉУБАЦ ТРАПАВЕ СИРЕНЕ

Далеким рођацима слонова, морским кравама, прети истребљење. Сувише нежне и неспособне да саме опстану, манате се не боре чак ни за сопствено потомство!

Седамдесетак морских крава брчка се у топлим отпадним водама хидроцентрале у близини Палм Бича у Флориди

У топлим, смарагдно-зеленим водама Карипског мора, код ушћа Амазона, у близини обала Западне Африке или Флориде, морнарима уморним од дуге пловидбе причињавало се, некад давно, да виде замамне и опасне сирене, пола рибе — пола девојке...

Савременим морепловцима јасно је да се не ради ни о каквом морском привиђењу, већ о џиновској али доброћудној — **морској крави.**

ИЗБРАЗДАНЕ ОЖИЉЦИМА

Дане проводе љуљушкајући се на таласима у плитким водама и жвакући огромне количине морске траве, цветова и осталог воденог биља.

Иако тешке преко пола тоне, морске краве или манате (како их иначе називају домороци Кариба) ни на који начин не узнемиравају своје морске суседе, а немају ни природних непријатеља. Па ипак, од многих стада морских крава које су некад пливале водама код полуострва Флориде (у САД), данас је остало једва хиљаду животиња.

Тим делом обале крстари око пола милиона барки и бродова који својим оштрим елисама наносе смртоносне ране овим питомим сисарима. Истраживачи су приметили да и међу преживелим животињама има доста оних чија су леђа избраздана дубоким ожиљцима. На жалост, незграпне сирене сувише су споре да би могле да умакну бродовима.

Држава Флорида прогласила је зато морску краву зчаштићеним морским сисарем и наредила да бродови и чамци смањеном брзином пролазе кроз зимовнике маната. Предвиђене су чак и казне затвора за лица која повреде или убију ове сисаре.

У међувремену, научници пребројавају и проучавају преостале морске краве да би сазнали више о њиховом начину живота. Покушаји да се манате узгајају и размножавају у заточеништву ретко су успевали. Морска крава се и у слободи отели тек сваке треће или пете године. Разне несрећне околности као што су, на пример, удеси на уставама хидроцентрала, судари са бродовима и недозвољен лов умањују ионако мали природни прираштај маната.

Укратко, човек је највећи непријатељ морске краве. Стручњаци се ипак

Истраживачи са Универзитета у Мајамију трагају за угинулим манатама да би их пребројали и испитали у лабораторијама. Током првих пет месеци ове године нашли су 23 примерка.

надају да ће успети да спасу ове нежне сирене од истребљења.

У ВОДАМА ХИДРОЦЕНТРАЛА

Природно зимско боравиште морских крава су топле воде, наравно тамо где их има. При том, манатама није важно да ли се ради о сланој или слаткој води. Оне нису пробирачи — битно им је само да температура воде не буде нижа од 20° Ц.

Последњих деценија човек врло интензивно прилагођава јужну обалу Флориде својим потребама: подиже летњиковце, ствара марине, уређује плаже, зида хотеле... Суочене са овом „инвазијом", морске краве се све више повлаче према северу и појављују на сасвим неочекиваним местима. На пример, код хидроцентрала се окупљају велика стада маната да би се брчкала у топлој води коју избацују постројења.

— Зар се и ви не бисте обратили електродистрибуцији кад би вам било хладно? — шаљиво примећује Пет Роуз, биолог који се бави проучавањем морских крава.

Пошто се о манатама врло мало зна, научници још нису сигурни да ли ће се вештачке купке, какве представљају отпадне воде хидроцентрала, показати као право решење за ове несналажљиве сисаре.

Пре неколико година, огранак Друштва „Одебон" за Флориду почео је да снима из ваздуха стада морских крава у близини хидроцентрала и прати њихово кретање помоћу посебних монитора

Део посла у спасавању маната обављају и рониоци. Они настоје да издвоје што више животиња којима, затим, обмотавају око репова специјалне прстенове са уграђеним антенама и опет их пуштају на слободу. Захваљујући томе истраживачи могу електронским путем да прате кретање и режим исхране овако опремљених морских крава.

Манате су животиње са врло израженим особинама „личности". Неке избегавају помоћ коју им пружа човек, док друге чак покушавају да перајима загрле рониоце и да их пољубе својим месnатим устима. Често се раздрагано изврну на леђа да би их рониоци почешали по трбуху!

— Неки сматрају да су морске краве приглупе — каже Пет Роуз — али оне су, у ствари, осећајне попут паса.

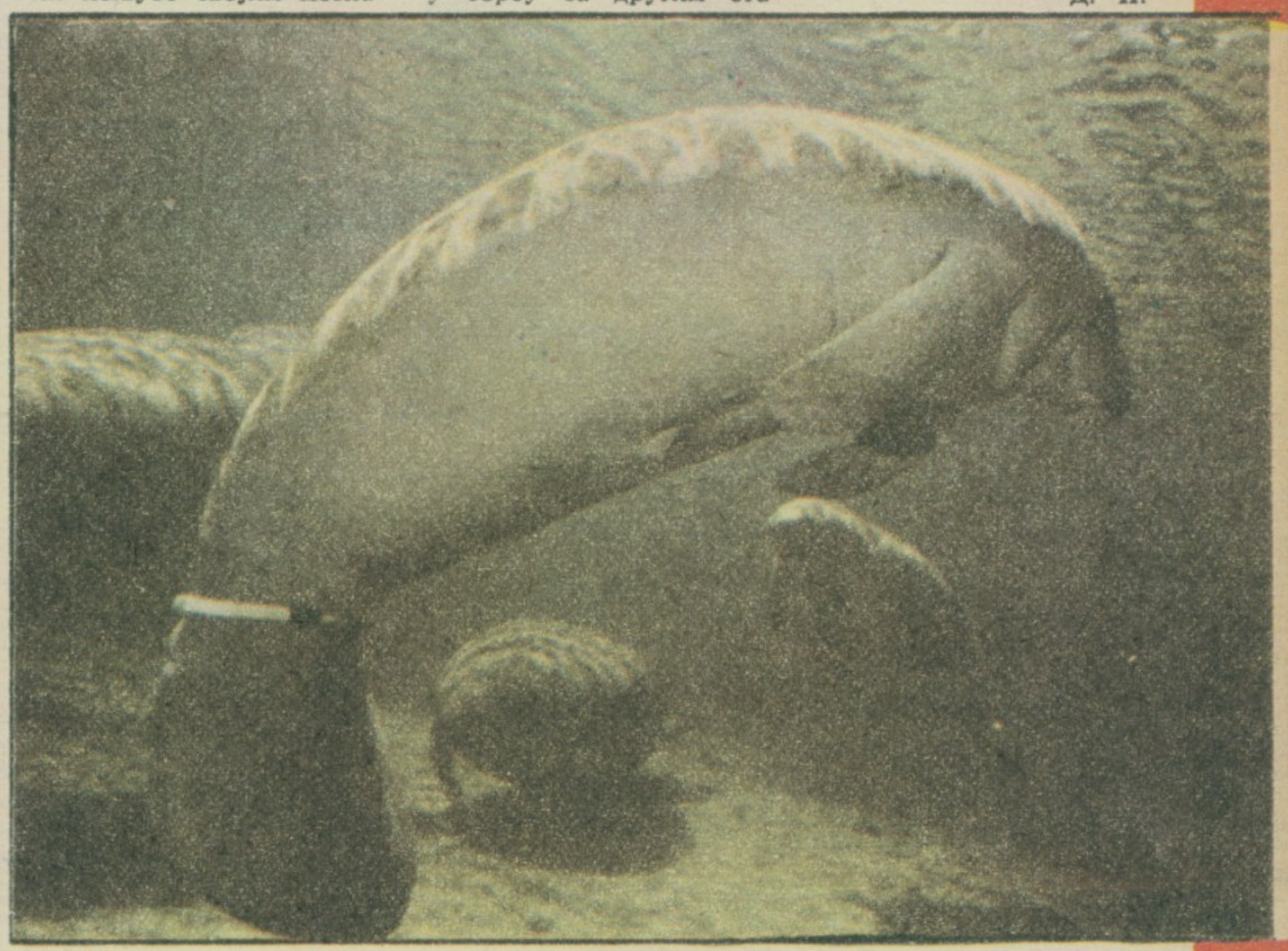
За разлику од осталих сисара, манате ни под којим условима не ступају у борбу са другим становницима мора нити са човеком.

Троме и благородне, морске краве трпељиво подносе злехуду судбину чак и кад је угрожена њихова младунчад. Морална обавеза човека да им омогући да преживе и очувају врсту зато је још већа.

Д. П.

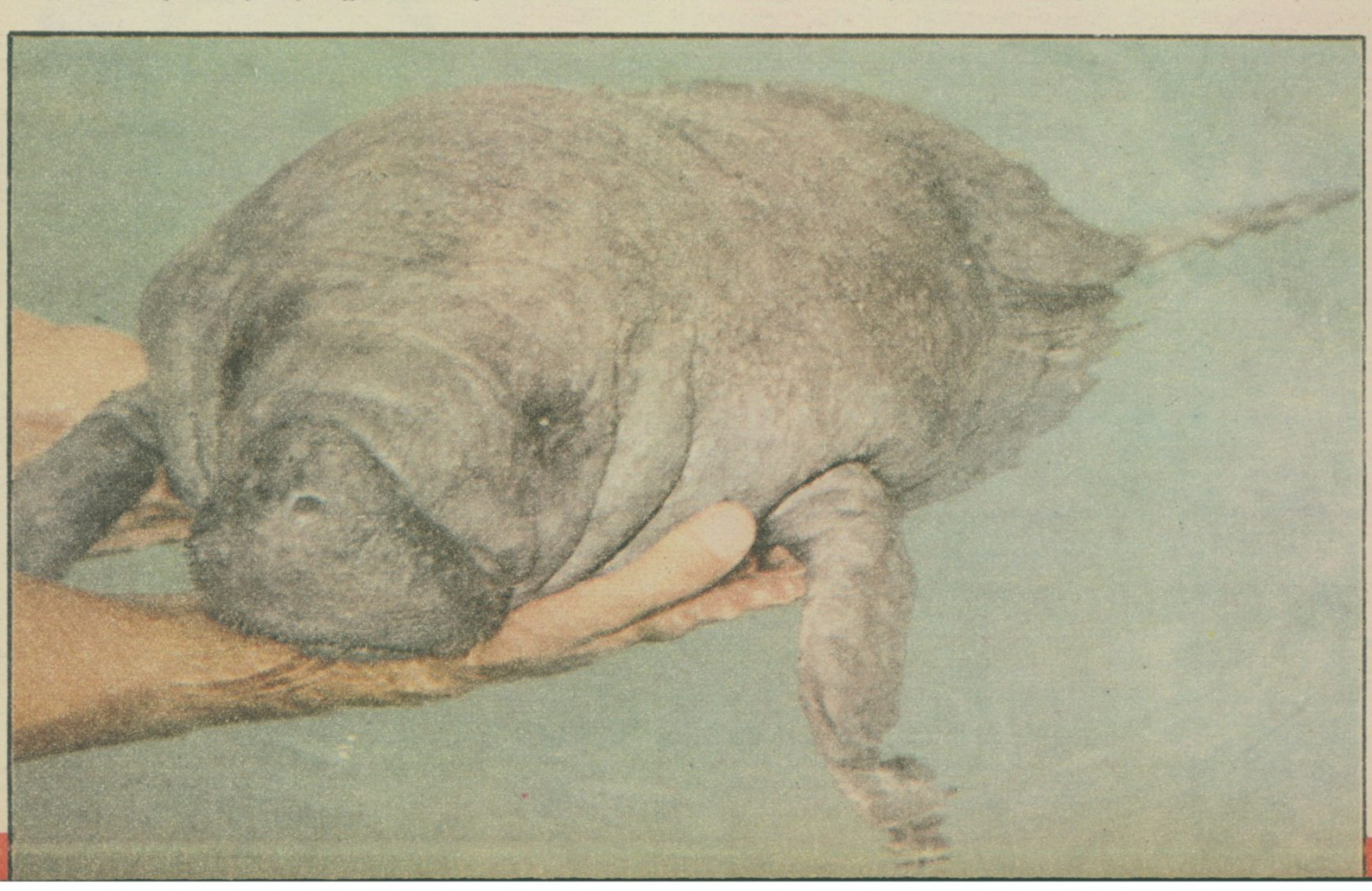
Морске краве (или манате) су велики сисари који живе у плитким, топлим водама. Постоје три врсте маната: оне које бораве у водама западне обале тропске Африке, затим у близини источне обале Јужне Америке и у пределу између Јукатана и Флориде. Ова последња врста морских крава је најређа.

Дугачке су од два и по до три и по метра, а тешке и преко пола тоне. Личе на фоке, тамне су и танке коже, готово без длака. Имају широк, лопатаст реп и пар пераја којима гурају морску траву и остало биље до уста.

Морске краве око рела имају прстенове са малим предајницима и антенама. Захваљујући томе научници лако прате њихово кретање

Нахоче од 75 килограма одгајено је на зеленој салати и овсу

НА БРОДУ МРТВАЦА

КО ЈЕ БИО Т

— ПИСАЦ НЕ ТРЕБА ДА ИМА ДРУГЕ БИОГРАФИЈЕ ОСИМ СВОЈИХ ДЕЛА. МОЈ ЖИВОТ ПРИПАДА МЕНИ, МОЈЕ КЊИГЕ ПУБЛИЦИ — РЕКАО ЈЕ КЊИЖЕВНИК КОЈИ СЕ ПУНИХ ЧЕТРДЕСЕТ ГОДИНА ТОГ ПРАВИЛА И ДРЖАО.

О писцу чија су се дела, потписана псеудонимом Б. Травен, од 1925. године штампала и читала широм света, више од четрдесет година нико ништа није знао.

Нагађало се: да је одбегли криминалац, руски племић, аустријски надвојвода, црнац који је побегао из САД, арктички истраживач, баварски социјалист, индустријалац који је прешао на страну пролетаријата, бивши Стаљинов агент, троцкиста који се повукао у илегалу, мексички новинар, губавац сакривен у неком неприступачном сеоцету, немачки анархиста, морнар из Хамбурга, ванбрачни син немачког цара Виљема II, чак и Џек Лондон, жив и здрав, сакривен у Мексику да би избегао плаћање пореза!

Тајанствени писац открио је идентитет тек три године пред смрт.

ЦРВЕНИ МАРУТ

Берлин 1925. године. Редакција листа „Напред“ званичног гласила немачке социјалистичке партије, примила је рукопис романа „Берачи памука“. Збуњеност уредничког колегијума је разумљива — изврстан текст дело је неког Б. Травена за кога нико никада није чуо. О њему се зна само оно што ја написао на полеђини коверте: Б. Травен, поштански бокс 1208. Темпико, Мексико.

„Напред“ је истог лета у наставцима објавио књигу непознатог аутора.

Одушевљење с којим је публика примила „Бераче памука“ навело је Ернеста Пресцанга, уредника мале издавачке куће „Књижевна задруга Гутенберг“, да се и сам писмено обрати писцу.

Одмах је стигао одговор: Травен је послао рукопис романа „Брод мртваца“, али о себи ништа, осим објашњења да дела пише на енглеском, а затим их даје да се преведу на немачки.

„Брод мртваца“ објављен је 1926. године. Међу многобројним читаоцима нашао се и **Ерих Мизам**, песник и анархиста, члан Централног већа Совјета радника, сељака и војника у Баварској 1918. године. Мизам је био уверен да се иза псеудонима Б. Травен крије његов саборац Рихард Марут, звани Црвени Марут, који је 1923. побегао из Немачке. У жељи да с њим поново успостави контакт, послао му је примерак свог листа „Светионик“. Нико није одговорио.

Да ли се Мизам преварио или Б. Травен није имао баш никакве везе са Црвеним Марутом?

Мада му се 1923. године замео траг, Црвени Марут је легенда баварске левице. Овај заклети пацифиста, који се представљао као бивши глумац рођен у САД нешто после 1880. године, основао је са **Иреном Мермет**, својом дугогодишњом животном сапутницом, лист „Циглар“.

Од лета 1917, у чланцима које је потписивао псеудонимом Рет Марут, устремио се на милитаризам, рат, капитализам („крвника милиона“) и цркву што је та зла „окадила тамјаном спаса културе“.

Како и зашто — то нико није могао да објасни — тек баварска влада ниједном није запленила ниједан примерак субверзивног „Светионика“. Због тога су почеле да круже гласине како анархиста Марут има неког тајанственог заштитника у дворским круговима. Неки су чак тврдили да је Црвени у ствари незаконити син немачког цара Виљема II, црна овца царске породице.

Када је у мају 1919. године, после мање од месец дана постојања, Минхенска радничка република угушена у крви, међу ухапшеним револуционарима налазио се и Црвени Марут. Осуђен је на смрт, али су и он и Ирена Мермет правим чудом успели да умакну одмазди. Чак и они који су до тада сумњали у Марутове „дворске“ везе, тада су се поколебали.

ТО ЈЕ МОЈ МУЖ!

И једна постарија дама из Хамбурга имала је своје мишљење о томе ко је у ствари писац „Брода мртваца“. Био је то — главом њен муж **Аугуст Бибеље**, члан и активиста немачке социјалистичке партије, некадашњи гренадир пруске војске који се повремено бавио писањем, љубитељ доброг пића и непоправљиви обожавалац лепшег пола.

Године 1912. Бибеље и дотична дама отишли су у Париз, али је дванаест месеци касније жени дојадило гладовање. Вратила се у Немачку. Шта се касније с Бибељеом дешавало она није знала да каже новинарима, али је зато изјавила да је и њен муж писац. Уколико Бибеље и није Травен, рекла је на крају, њих двојица се сигурно познају.

Ма ко био, муж или само његов пријатељ, ћутљиви Травен ни овога пута није пустио гласа.

С времена на време, понеки новинар жељан славе долазио би до „сензационалног открића“ о идентитету неухватљивог Б. Травена, али права истина о писцу широм света све популарнијих романа — „Благо Сијера Мадре“, „Берачи памука“, „Бела ружа“, „Побуна вешаних“, „Генерал из џунгле“, „Лов на људе“, „Кола“, „Властодршци“, „Брод мртваца“ — и даље се није знала.

Коначно, 1947. начас је изгледало да се мистериозни романописац издао. Те године у режији чувеног Џона Хјустона почело је снимање филма „Благо Сијера Мадре“ по истоименом Травеновом роману. Главна улога поверена је Хемфрију Богарту.

Неколико дана по почетку снимања, у Холивуд је стигао човек од својих педесетак-шездесетак година који је, како је рекао, дошао да за рачун писца надгледа филмовање књиге.

„Изасланик“ се звао Хал Кроувз. Баш као и аутор кога је заступао, о себи уопште није желео да говори. Новинари су сазнали само оно што је записао у хотелски регистар — да је преводилац и да живи у Акапулку. Енглески је говорио са јаким немачким акцентом.

Џон Хјустон је и тих неколико шкртих података искористио за рекламу: окупљеним новинарима одлучно је изјавио да је Кроувз у ствари Травен! Ни режисер ни репортери нису имали прилике да о томе поразговарају са „осумњиченим“. Разбешњен Хјустоновом изјавом, изасланик је преконоћ ишчезао из Холивуда.

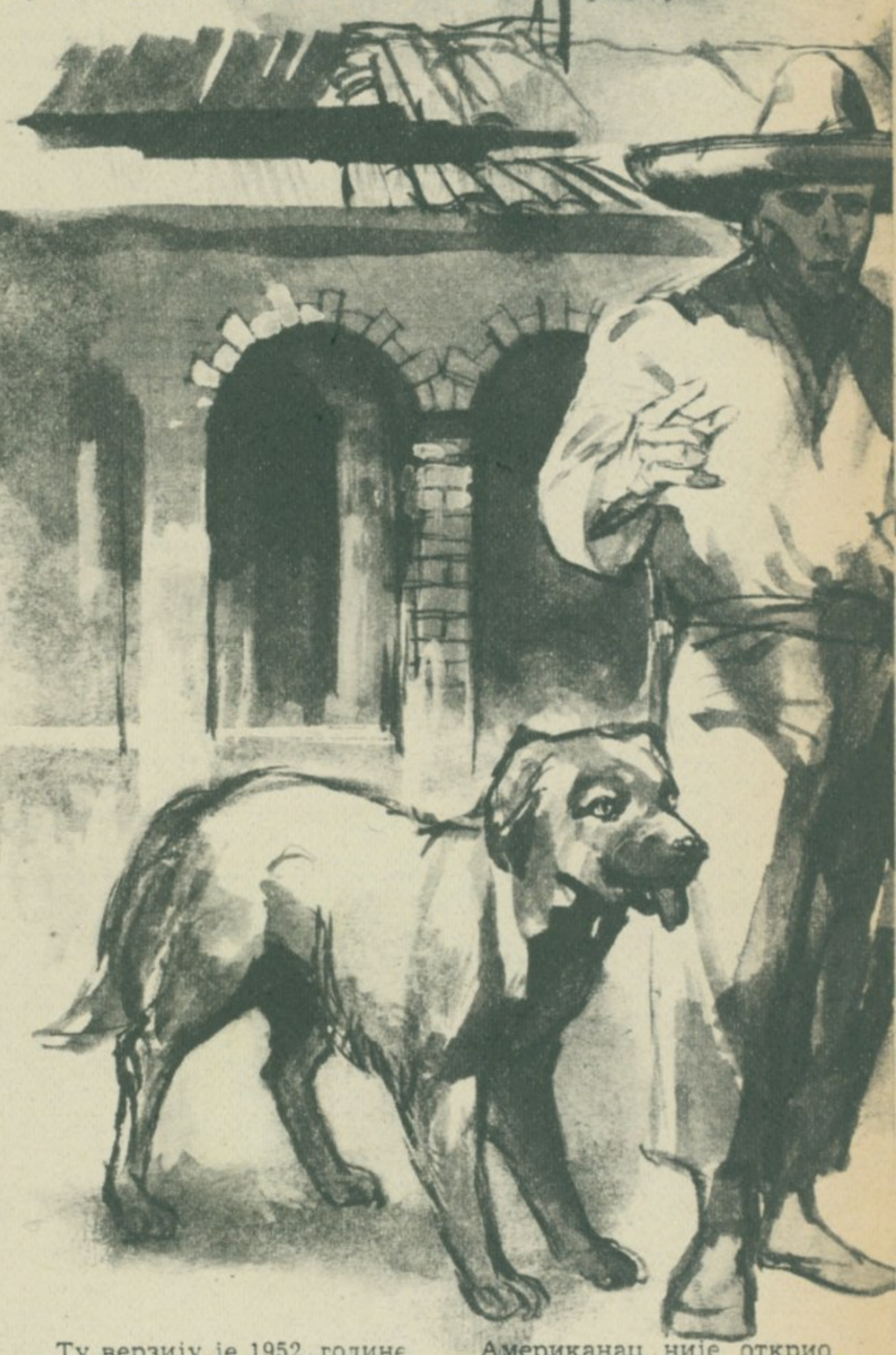
Нешто слично поновило се и у Берлину 1959. године приликом снимања „Брода мртваца“ Георга Треслера. И тада је писац заступао Кроувз који се у хотелској књизи потписао као **„Торсван звани Кроувз“**.

Много година доцније, утврдиће се да је потписе Травена, Кроувза и Марута написала иста рука.

Од толиких прича које су се испредале у вези са Травеновим правим идентитетом, само једна почивала је на претпоставци да је тајанствени писац жена.

Есперанца и Травен иста личност.

Четири године пре него што је себи испалила метак у главу, Есперанцу је у Мексику пронашао и интервјуисао и репортер познатог америчког часописа „Лајф“, у жељи да сазна нешто о Травену.

Ту верзију је 1952. године „лансирао“ представник италијанске издавачке куће „Лонганези“ **Марио Монти** који се 1947. у Милану упознао са **Есперанцом Лопез Матеос**, преводиоцем Травенових дела и његовим заступником за Италију. Из тада склопљеног пријатељства родила се четворогодишња сарадња коју је окончала Есперанцино самоубиство 19. септембра 1951.

НАЈБЛИЖИ ИСТИНИ

Тек тада Монти је обелоданио оно у шта је већ дуго сумњао — да су „лепа, плава, жустра и талентована“ Американац није открио много:

„Есперанца Матеос може да нам каже само да Травен има четрдесет и шест година, да је рођен у САД и да сада живи у Мексику“ — закључио је на крају чланка. Много касније испоставило се да од те три ионако штуре информације, једна, она прва, није чак била ни тачна.

Више среће од „Лајфовог“ новинара имао је његов мексички колега **Луис Спота**, сарадник листа „Мањана“, који се годину дана касније више од икога приближио решењу дугогодишње тајне Травен.

Спота је своју истрагу почео прекопавањем документације мексичког Имиграционог уреда. Пошто је

ТРАВЕН

неко време безуспешно претурао по пожутелим папирима, једног дана наишао је на занимљив траг — картон насловљен на извесног **Берика Травена Торсвана,** рођеног у Чикагу 5. марта 1890. године у породици скандинавских дошљака. Торсван је у Мексико ушао преко Сијудад Хуареза лета 1914. године.

Мексички новинар присталица је верзије по којој су Црвени Марут и Травен иста личност. Њега при том није збунила чињеница да

се Берик Торсван (односно многоструки Б. Травен, како је веровао) у Мексико доселио 1914, док је на основу онога што се знало о немачком револуционару Маруту, овај те године још живео у Немачкој.

ПРЕЗИМЕЊАК ИЗ АКАПУЛКА

Ко је, писао је проницљиви новинар, у Мексику захваћеном револуцијом, у ускомешано доба Запате и Виле, могао да контролише уласке у земљу? Далеко је вероватније, тврдио је, да је, како би заварао траг, сам Травен мексичким властима као датум уласка у земљу навео 1914. много година пошто се стварно доселио.

Нештедице подмићујући сваког ко је могао да му пружи неку информацију. Спота је сазнао да је за време снимања „Блага Сијера Мадре", Хал Кроувз неке од својих рачуна платио чековима насловљеним на неког **Б. Ерика Травена Торсвана** који, рекли су му и то, живи у Акапулку са **Розом Еленом Лухан**, бившом глумицом.

Спота је из тих стопа отпутовао у Акапулко. Са собом је повео и фотографа. На путу од аеродрома до града пронашо је оно што је тражио — продавницу пића окружену пространом „хацијендом" по којој су слободно шеткале десетине паса. Власник је био онизак човек тамне пути, лица сакривеног сенком широког сомбрера. Да ли је то Травен?

Спота му два дана није давао мира. Изнурен фантастичном упорношћу и безобразлуком репортера, човек је на крају признао да познаје тог „проклетог Травена". Не, рекао је, то нисам ја већ мој рођак и презимењак **Барбик** (сам се, како је тврдио, зове Берик) коме се од 1930, када је из политичких разлога напустио Мексико, замео траг.

Берик Травен је признао још нешто: да је под именом Хал Кроувз у САД објавио неколико новинских чланака.

Када је, нешто касније, „Мањана" објавила кришом снимљене фотографије и чланак свог сналажљивог и продорног сарадника тврдећи да су човек са сомбрером и Б. Травен иста личност, Торсван је на странама једног конкурентског листа побио све што је Луис Спота написао.

ПРВИ ИНТЕРВЈУ

Морале су да прођу деценије па да се загонетни писац одлучи да дâ интервју. Прилика о којој су други годинама сањали пружила се шпанском новинару **Луису Хуаресу**, 1966.

Тај разговор расветлио је многе загонетке: **Да, Б. Травен је Травен Торсван,** син сиромашних скандинавских рибара, рођен у Чикагу 1890. године. У Мексико је стигао 1923, а добио је држављанство 1951. Глумицом Розом Еленом Лухан оженио се 1957.

Хуаресу је причао и о бурном животу који је водио као морнар, берач памука, фармер, пекар, домаћи учитељ, гонич стоке, путник-истраживач, адвокат. И о томе како је 1933, када су у Немачкој на власт дошли фашисти, забранио штампање својих књига.

— Писац не треба да има друге биографије осим својих дела. Мој живот припада мени, моја дела публици — рекао је на крају књижевник који се пуних четрдесет година тог правила и држао.

Неколико месеци касније, немачки новинар **Герд Хајдеман** саставио је последње коцкице мозаика. У разговору с њим Травенова супруга Роза Елена Лухан потврдила је давнашње сумње оне даме из Хамбурга: Травен је заиста познавао њеног мужа **Аугуста Бибељеа**. Изгледа да га је упознао на броду којим су из Европе путовали у Јужну Америку, оним истим који је Травену послужио као инспирација за „Брод мртваца". Бибеље је, утврдиће касније други, погинуо у шпанском грађанском рату.

КЋЕР РЕВОЛУЦИОНАРА

Хајдеман је расветлио и последње дане које је Црвени Марут провео у Европи. Пре него што је 1923. напустио Европу, Марут је из Ротердама послао једну карту свом саборцу Мизаму. Да ли је то била порука за његову супругу Ирену Мермет?

Вероватно, каже, Хајдеман, јер ће му се Ирена нешто касније придружити. Истина, не задуго. Некадашња ватрена револуционарка и један од уредника „Циглара" није могла да поднесе тешке услове живота у Мексику. Напустила је и нову земљу и животног сапутника.

Хајдеману је некако пошло за руком да уђе у траг детету рођеном у овој вези — кћери Ирене Мермет и Црвеног Марута — која је живела у италијанском граду Мерану. Да није реч о заблуди доказ су и стари бројеви „Циглара", песме, приче и рукопис романа потписаног именом **Рихарда Марута** које је упорни репортер нашао на тавану куће у Мерану.

Други и последњи интервју најтајанственији писац света дао је пред смрт Герду Хајдеману. Човек који се јетком иронијом и сликањем једног света у коме новац раздире људске душе страствено залагао за потлачене и израбљиване био је већ само болестан и уморан старац.

Травен је умро од рака 26. марта 1969. године. Кремиран је и његов пепео посејан је по шумарку мексичке савезне државе Чиапас.

Неколико дана касније свет је коначно сазнао **праву истину.** На конференцији за штампу удовица Роза Елена Лухан, његова друга жена, признала је **да су Б. Травен и Црвени Марут иста личност.**

М. И.

УЗРОК НЕПОЗНАТ

S.O.S. ЗА ОЛОВНЕ ВОЈНИКЕ

Јединственој колекцији оловних војника која се налази у Палати Бленхајм прети озбиљна опасност. Непријатељ се зове **оловна болест.** Уколико се одмах не предузме одговарајући контранапад, омиљена војска сер Винстона Черчила биће ускоро десеткована.

Први знак за узбуну дао је стручњак за оловне војнике Бил Кингсман који је, после дужег времена, посетио Бленхајм, родно место Винстона Черчила, да би се по ко зна који пут дивио чувеној збирци од 1300 веома ретких „војних" оловних примерака.

— Био сам пренеражен када сам видео у каквом је стању ово непроцењиво национално благо. Велики број оловних војника пати од оловне болести која, кад једном узме маха, може да их претвори у прах. Нешто мора хитно да се предузме, и то што пре!

У целој збирци највреднији су Наполеонове оловне трупе, направљене у Француској током 19. века. Само оне номинално вреде више од 40 хиљада фунти (2 милиона 560 хиљада динара). У пракси су непроцењиве.

У палати Бленхајм напад је прошао незапажено. Врховни надзорник палате Парнкат спремно је изјавио:

— Нисам имао појма да нешто није у реду. Мислим да нико у палати није слутио шта се догађа.

Парнкат је замолио експерте да му издају писмену потврду о опасности. Војвода од Марлбороа, коме припадају и палата и збирка, не воли разговоре. Надзорник каже да је војвода човек који жели чињенице црно на бело, да би о њима могао натенане да размисли пре него што донесе било какву одлуку.

Двадесет трогодишњи уметник Пол Мејз, човек који је заслужан за постојање Черчилове збирке и који је и сакупио највећи број примерака, веома се узбудио. Дугогодишњи Черчилов пријатељ, са њим је делио и страст према сликарству, неће да чека на писмену потврду.

— Морам хитно да ступим у везу с војводом. Ако треба, довући ћу га у Бленхајм. Нећу дозволити да ова стара збирка тек тако пропадне. Почео сам да је скупљам још као дечак, када ми је отац, једног дана, поклонио кутију са верно направљеном Наполеоновом војском и свим његовим маршалима.

Збирка се, иначе, чува у осветљеној стакленој витрини, да би посетиоци палате Бленхајм могли добро да је разгледају. Чим стручњаци и званично потврде да је у питању оловна болест, вероватно ће баш та стаклена витрина бити оптужена да јој је годинама ишла наруку.

Џон Радл, секретар Британског друштва за оловне војнике, каже:

— Изазивач оловне болести још је тајанствен, али изгледа да је један од чинилаца сува и топла средина без довољно ваздуха. У музејима се збирке по правилу држе у стакленим витринама и на све стране влада галопирајућа оловна болест.

Болест је, у ствари, оксидисање олова, а може се лако препознати по сивкастом праху који се таложи на оловним фигурама.

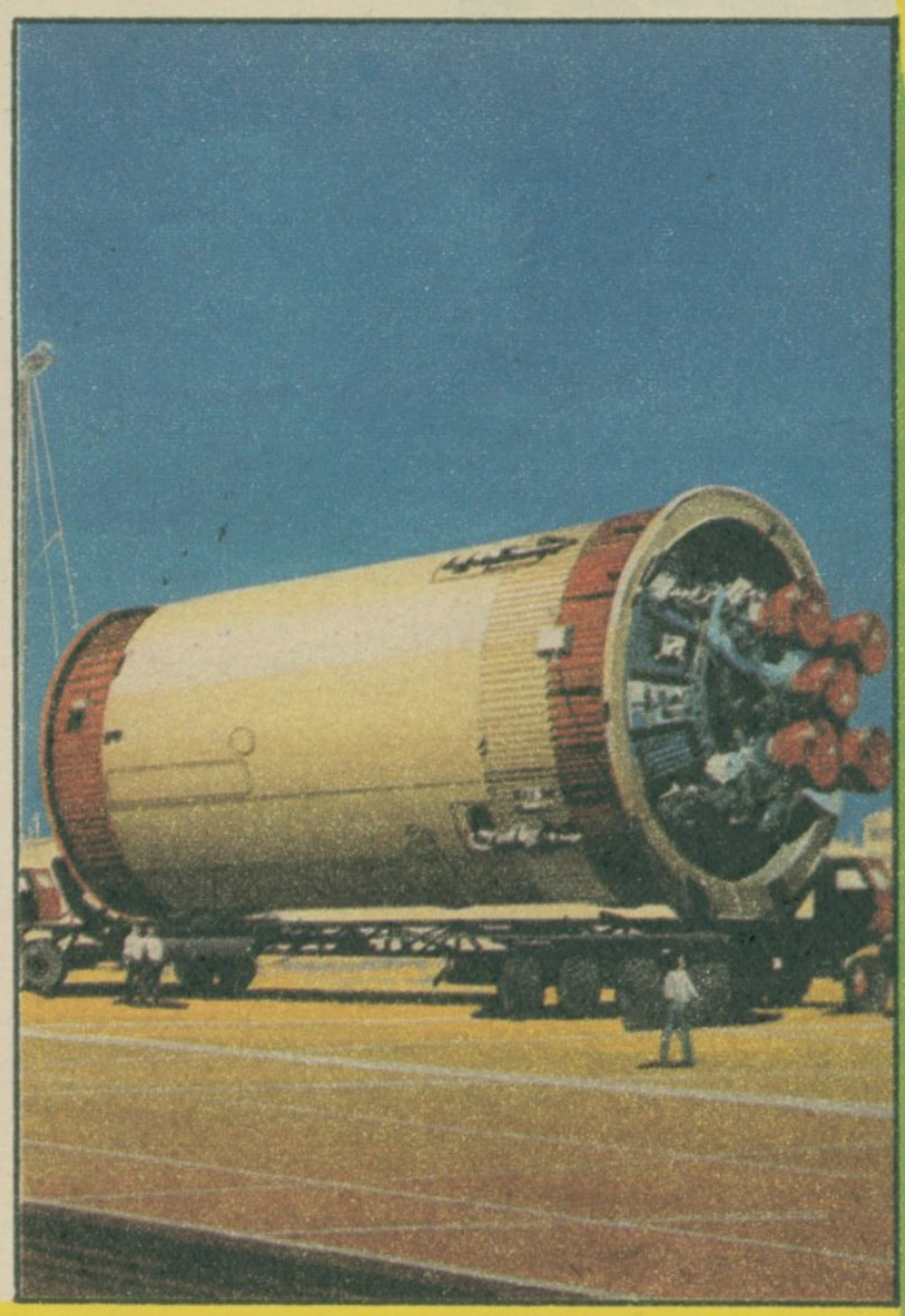
Љ. К.

ЗАБАВНИКОВА ЕНЦИКЛОПЕДИЈА

ДО ВИ ЗЕМ

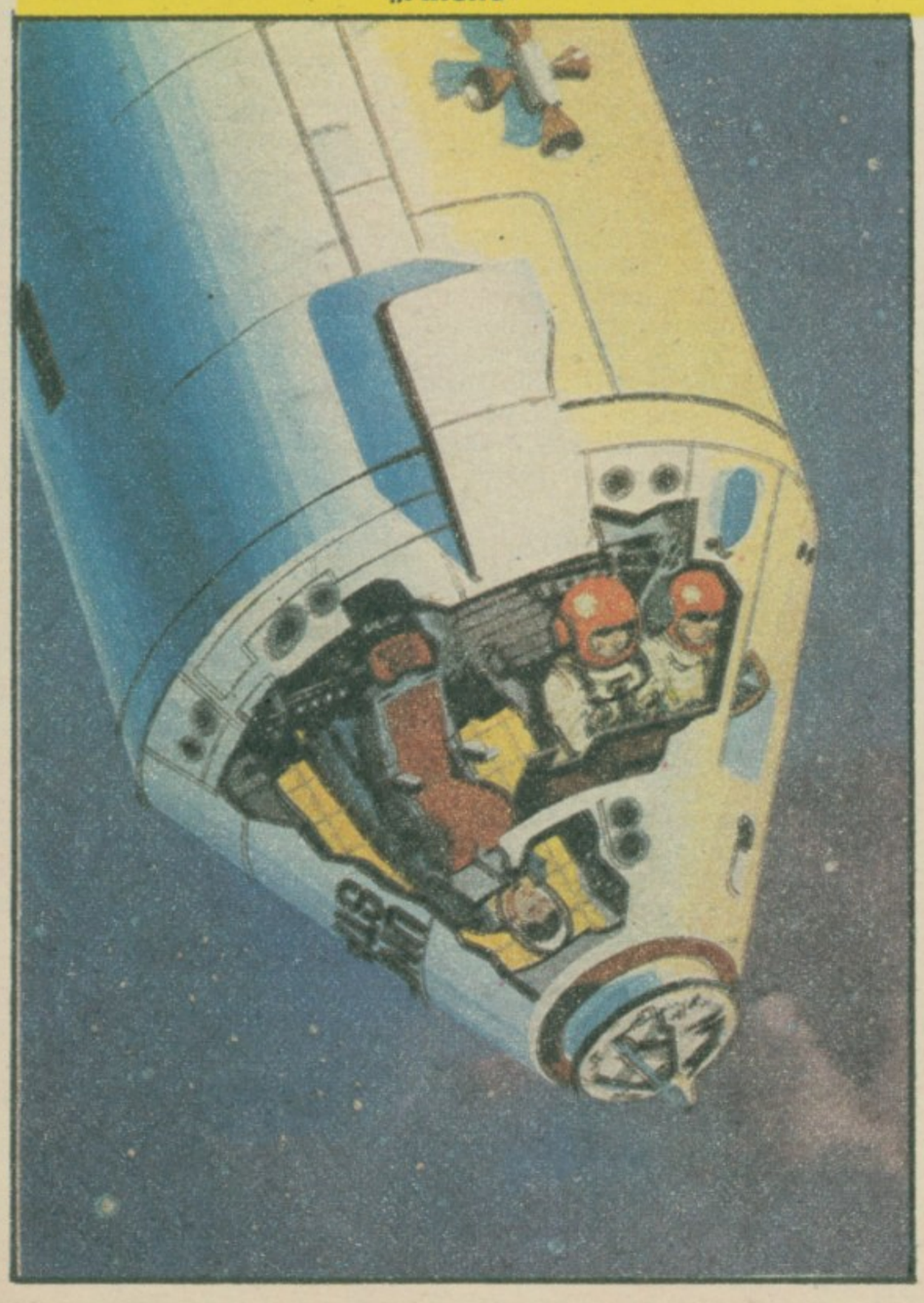

Свемирско одело члана посаде „Апола“

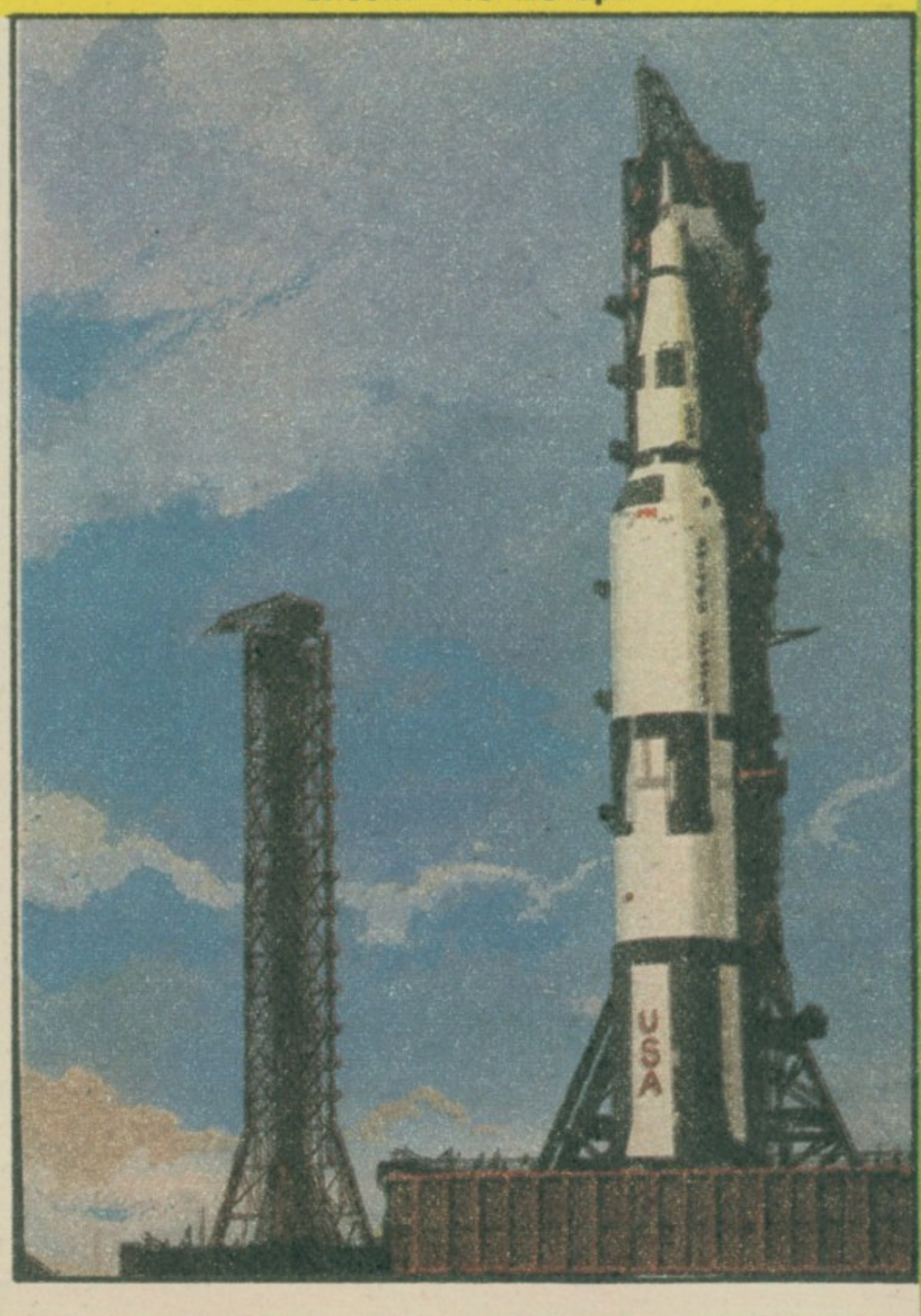

Ракету-носач „Сатурн“ покреће 5 снажних мотора

Астронаути у кабини брода из програма „Аполо“

Носач „Апола“ је џиновска ракета „Сатурн-5“ висока 110 метара

Година 1965. у историји васионских истраживања сигурно ће бити забележена као година рекорда: у њој је постигнут најдужи лет бродова са људском посадом (190 часова и 56 минута) и најдужи боравак астронаута у космосу (639 часова и 48 минута). Следећи рекорд односи се на орбите: остварено их је 120. Појединац са највише орбита и највише летова био је Американац Гордон Купер.

Не само ови рекорди — све су их постигли Американци — већ и учестали летови бродова типа „Џемини“ дали су знатну предност Сједињеним Државама и омогућили им преузимање вођства у космичкој трци. Крајем 1965. године Американци су могли да се похвале да су избацили у орбиту, сем бродова са људском посадом, и око 300 других сателита. Било је то двоструко више него што су у космос послали Совјети. Међутим, успех није био потпун, како би то на први поглед могло да изгледа. Американце је мучила чињеница да су Совјети, упркос томе што су имали упола мањи број лансираних летелица, предњачили у укупној тежини тих сателита. Сам по себи овај податак не би био од посебног значаја да није указивао на нешто много важније. Совјети су, по правилу, лансирали теже сателите од Американаца што је значило да располажу јачим ракетама.

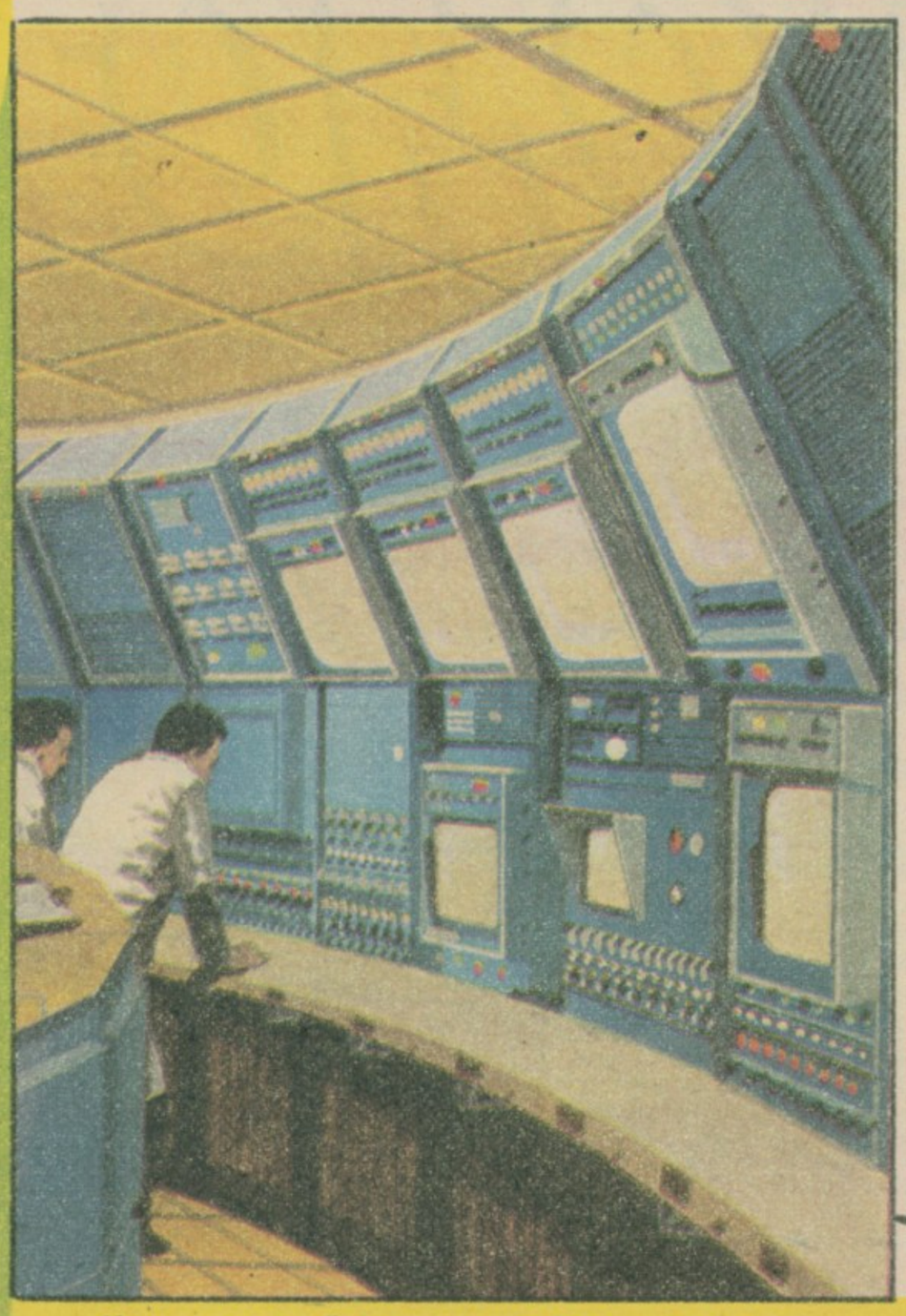
И док су се две васионске силе утркивале, новине су се пуниле вестима о новим летелицама — 1965. године лансирано је 6 бродова са људским посадама — али је светска чигалачка јавност почела да се досађује. Американци су и надаље

МЕСЕЦ НА ДОХВАТУ 1

БЕЊА, ЛО!

слали бродове са људском посадом док су Совјети одлучили да мирују. Заправо, мировали су само космонаути. Све остало радило је пуном паром. И резултат, наравно, није изостао. Совјети су послали на Месец аутоматску сонду „Луна 9"! Човек је још једном показао своју надмоћ над машином: успео је да је пошаље на удаљеност од 400 хиљада километара и „натера" да послушно легне на тле најближег небеског суседа.

Сензационални успех Совјета крајње је забринуо Американце. Шта се то догађа? Док они марљиво вежбају своје космонауте, супарник „користи гужву" и успева да се „дочепа" Месеца. Спуштање „Луне 9" поново је разбуктало страсти: трка се још жешће наставила па је до Месеца стигао и другопласирани, додуше с неколико месеци закашњења. Лавина фотографија почела је да пристиже на Земљу: слале су их 4 совјетске и две америчке сонде. И док су камере истраживале нашег првог суседа, свет је чекао шта ће даље бити. Нестрпљив, жељан нових сензација. У међувремену Американци су обећавали да ће први крочити на Месец, свакако пре истека деценије. Совјети нису обећавали ништа, бар не гласно. Па ипак почело је да се поставља питање чије ће стопало прво стати на тле Месеца, ко ће бити тај срећни и храбри човек? Цела 1967. година протекла је у ужурбаним припремама. Крајем следеће, амерички брод „Аполо 8" са три члана посаде напустио је уобичајену стазу око Земље, стигао до Месеца, облетео га и вратио се. Извршивши свој задатак учинио је све што је требало за прави лет.

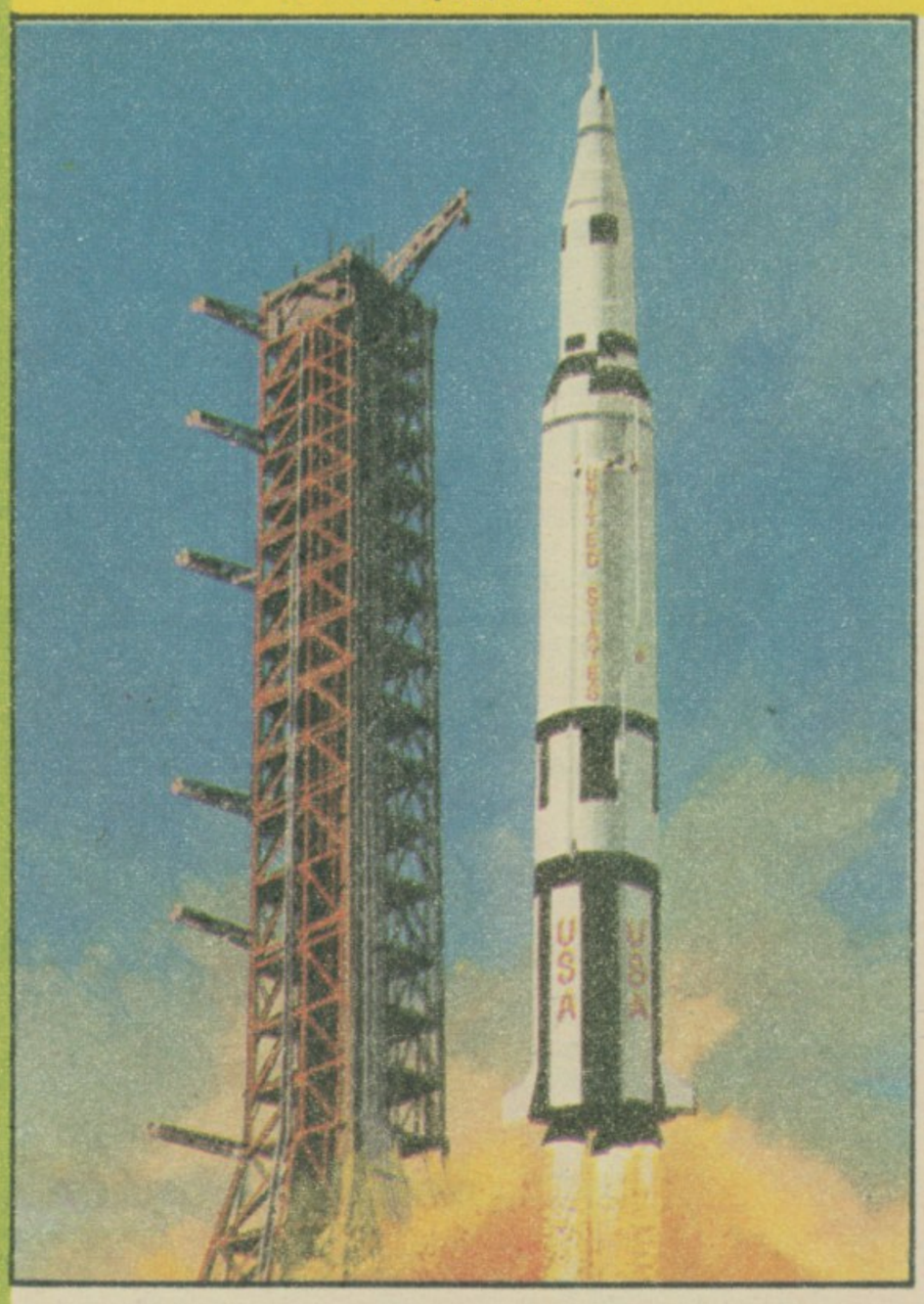

Контролна соба у ракетној бази у Хјустону

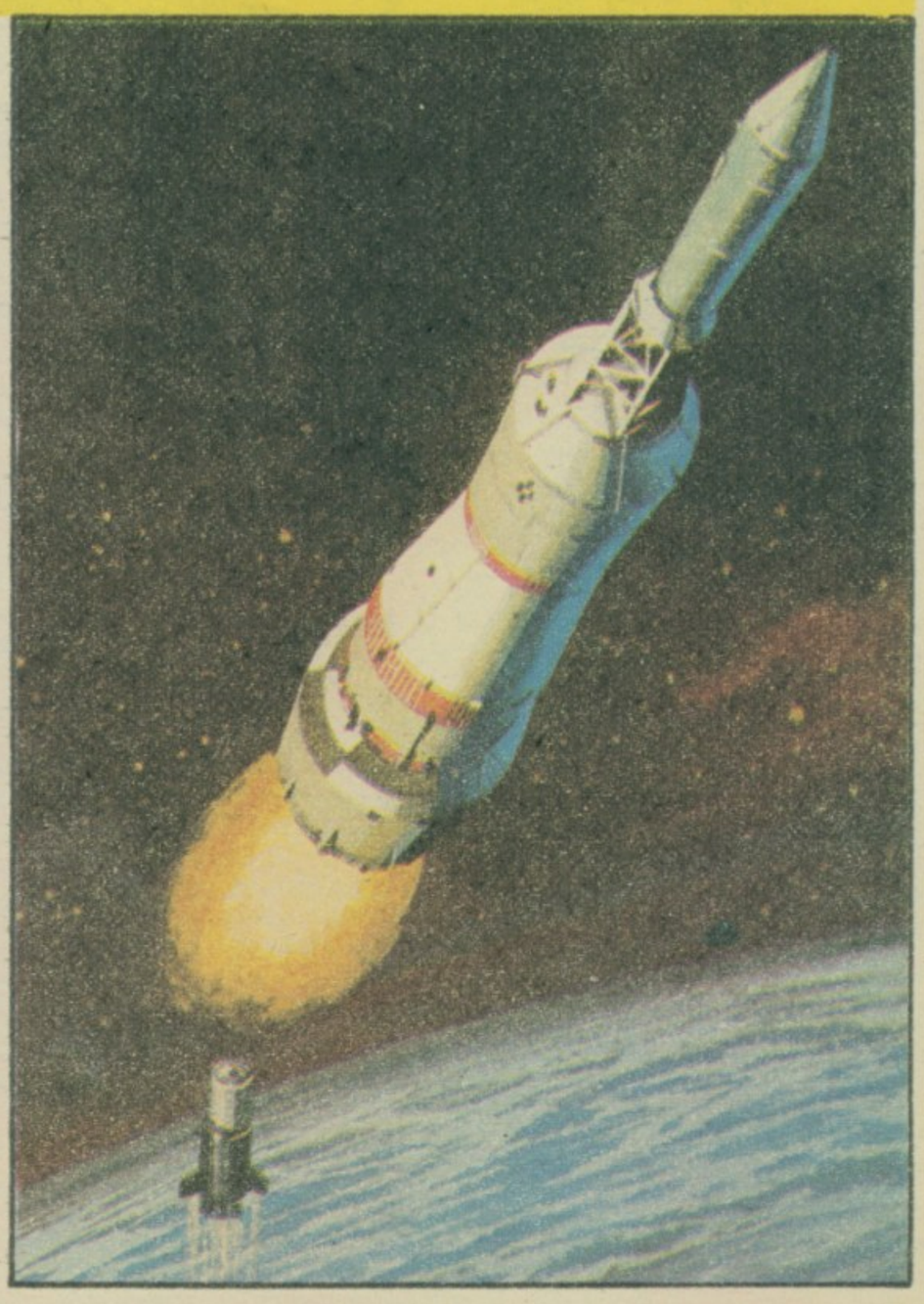

Док ракета спремна за старт чека, контролор почиње одбројавање

Лансирање ракете „Сатурн" на чијем се врху налази брод „Аполо"

Први пробни лет према Месецу

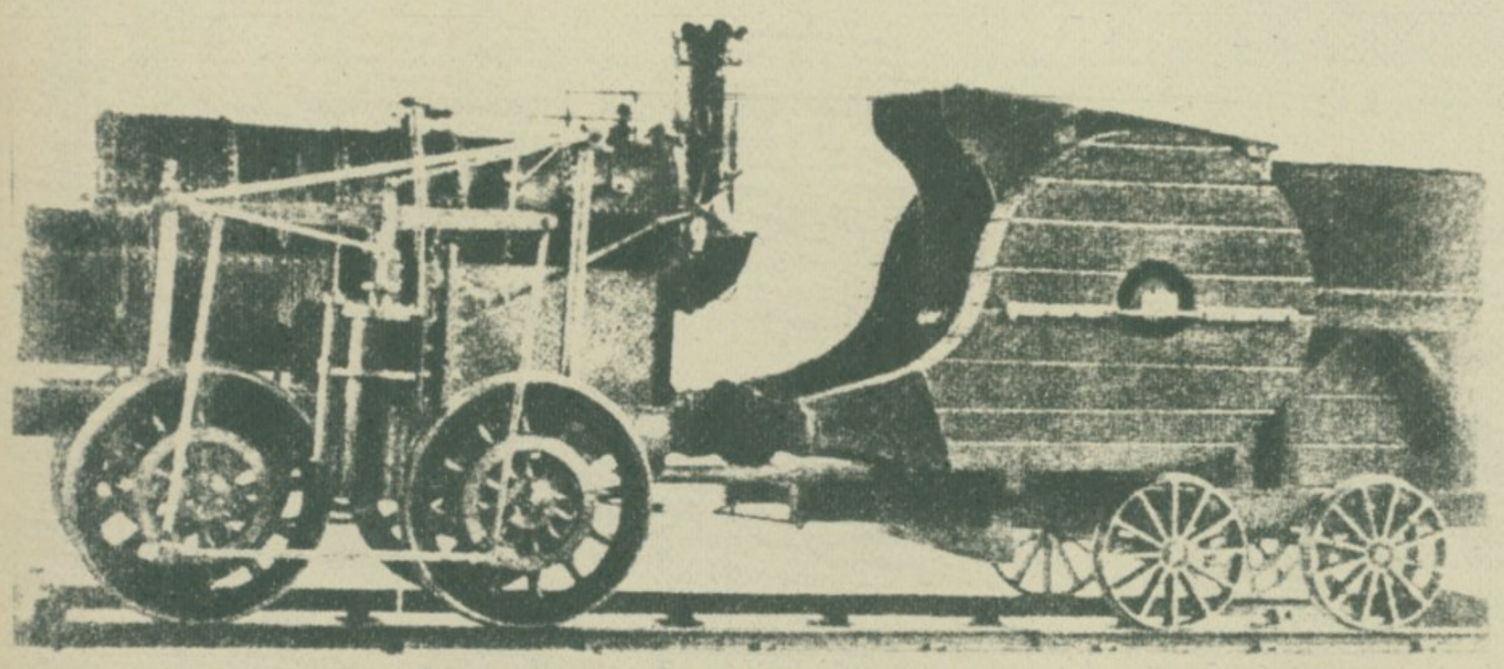
Земља опасана шинама

ЛОКОМОТИВА

ПРВИ ВОЗ НА СВЕТУ ПРОШАО ЈЕ 27. СЕПТЕМБРА 1825. ГОДИНЕ КРОЗ ПОЉА ЕНГЛЕСКЕ ПРОВИНЦИЈЕ ЈОРКШИР ИЗМЕЂУ 25 КИЛОМЕТАРА ДУГАЧКОГ ОДУШЕВЉЕНОГ РЕДА УПАРАЂЕНИХ ЉУДИ И ЖЕНА. МАШИНОВОЂА ЈЕ БИО ЏОРЏ СТИВЕНСОН, ОТАЦ ПАРНЕ ЛОКОМОТИВЕ.

Линију је отворио воз од 34 вагона које је вукла локомотива „локомошн“, а вио је Џорџ Стивенсон главом и брадом. Воз је тежак више од 90 тона а најмање 600 особа седело је у вагонима од којих су 33 била теретна, а један, чудо први пут виђено, путнички! Испред композиције је јездио човек на коњу са заставом у руци и махањем машиновођи давао знак да је пруга слободна.

На оба успона локомотиви су помагали коњи да извуче вагоне. Дуж железничке пруге која из Стоктона на Тизу води у Дарлингтон стотине каруца, кочија, чеза, таљига и других кола начичканих народом пратило је подухват. И мештани и господа из града са подједнаким одушевљењем дивили су се

Тип локомотиве са цевастим парним котлом

фантастичном призору. У час свечаног тренутка многе даме и џентлмени били су у вечерњим тоалетама.

Одједном, путем који се протеже уз саму железничку пругу, прошла је у пуном касу кочија са коњском запрегом. Путници у возу имали су такс пуким случајем прилику да на лицу места упореде снагу локомотиве и коња: машина је, упркос тежини вагона и људи у њима, оставила за собом дилижансу у којој није било више од 16 путника!

Огромна композиција се, између два усталасна и одушевљена реда народа лако и достојнаствено кретала пругом брзином која ће остати у вечном сећању сваком ко је присуствовао догађају — 7 километара на час упркос толиком терету!“

Овако су новине из Њукасла у издањима од 1. октобра 1825. године прокоментарисале историјски догађај: отварање прве железничке пруге на свету, од Стоктона на Тизу до Дарлингтона, 25 километара шина које су вијугале кроз поља провинције Јоркшир у Великој Британији.

ТРИЦИКЛ ИНЖЕЊЕРА КИЊОА

Данас је мало теже делити то одушевљење, јер железница је још од почетка 20. века најмасовније превозно средство и око милион и 300 хиљада железничких шина опасује Земљину куглу. Али, линија Стоктон на Тизу — Дарлингтон представља камен темељац данашње железничке мреже и први успех многих ранијих мукотрпних покушаја.

У неким рудницима угља у Енглеској још од почетка 17. века били су у употреби вагонети, слични колицима на 4 точка, које су по дрвеним шинама вукли коњи. Служили су за превоз угља од рудника до стоваришта.

Око сто година касније, дрвене шине замењене су гвозденим и, према идеји Џона Кера, са унутрашњим рубом мало уздигнутим ка-

Џорџ Стивенсон, творац парне локомотиве

ко би точкови стабилније наглегли.

На свом, касније се испоставило историјском заседању 1801. године енглески Парламент донео је одлуку да се одобри јавна употреба 28 километара шина, власништво рударске компаније из Сарија. Од тада, свако ко је желео могао је од компаније да изнајми вагонете за превоз робе.

Некако истовремено, слична ствар догодила се и у Француској, у местима Крезо, Анзен и Индре Али, вагони су, као и сто година раније, били дрвени, мали, погодни углавном за превоз угља и — вукли су их коњи упркос проналаску француског војног инжењера Кињоа.

Кињо је још 1769. године изумео и конструисао возило на парни погон за превоз тешког артиљеријског оружја. То је била као нека платформа на три точка, два позади, један напред. Овај гломазни дрвени трицикл покретао је примитиван парни котао који се састојао из трбушастог задимљеног лонца смештеног испред предњег точка.

Лонац је, користећи снагу водене паре, давао возилу брзину од 3 километра на час. Овај изум ипак се не би могао сматрати претечом локомотиве, мада је могао да послужи.

ПРВО ИСКАКАЊЕ ИЗ ШИНА

Почетком 19. века, тачније, 1804. године, на правом путу налазио се извесни Ричард Тревитик, необичан човек коме је механика била хоби и који је две године раније запрепастио грађане Лондона мирно седећи за воланом некакве направе коју је покретала пара под високим притиском.

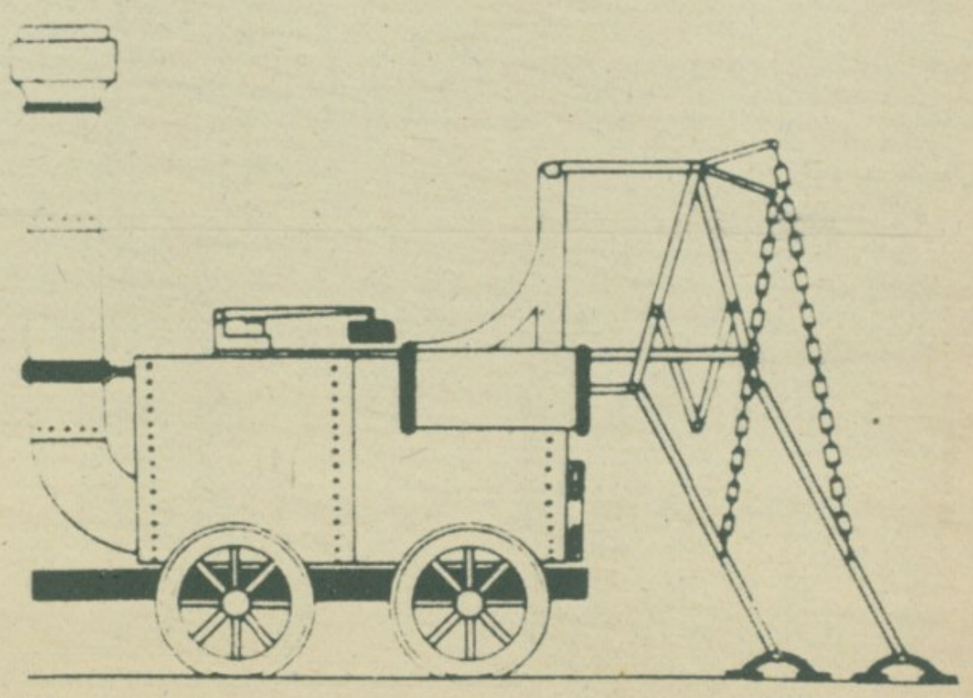
А то је био тек прототип! Полазећи од њега Тревитик је направио парну машину чију је потисну снагу, од водене паре под вискоим притиском, читав низ зупчаника преносио на точкове предвиђене да се крећу по шинама.

Тревитикова машина није остала само добра замисао. Петнаестог фебруара 1804. ова локомотива, покретана воденом паром под, за оно врме огромним, притиском од читавих 10 атмосфера, успела је да повуче 5 вагона са теретом од 10 тона робе и 70 људи.

Гломазна и тешка локомотива превалила је 15 километара за 4 сата и тако на лицу места приказала све своје недостатке.

Тревитик се није предао и направио је и другу, нешто мању и бржу, али још увек неекономичну. Не знајући шта са њом да ради он ју је 1808. уступио једном лондонском забавном парку где је представљала прворазредну атракцију. Силан свет нагрнуо је да се за мале паре провоза колима-вагонима које је вукла локомотива по кружно постављеним шинама.

На жалост, само неколико недеља касније локомотива је, прва у историји железнице, искочила из

Цртеж локомотиве са „ногама“ замишљеним да је гурају и тако јој дају већу брзину

А СА ЗУБИМА

шина! Овај случај потпуно је обесхрабрио Тревитика, коме су и иначе недостајали подршка и новац за даље експерименте, и он је дигао руке од планова за усавршавање локомотиве.

ЕКСПЛОДИРАО КОТАО

Пет година потом покушао је Брантон. Он је замислио гвоздену локомотиву коју би покретала пара из котла тако што би се погонска снага преносила на две „ноге", у ствари гвоздене цеви, причвршћене за задњи део локомотиве да је гурају.

У пракси, да би добио одговарајућу потисну снагу, Брантон је превише сабио пару и — котао је експлодирао.

Следећи је Био Џон Бликинсоп, директор једног рудника у Енглеској. Њему је пошло за руком да убеди индустријалца Матјуа Марија из Лидса да финансира прављење локомотиве са зубима. То су били у ствари назубљени точкови, који су се кретали по зупчастој прузи.

Тако је рођена зупчана железница. Четири овакве локомотиве радиле су у руднику Џона Бликинсопа пуних 20 година.

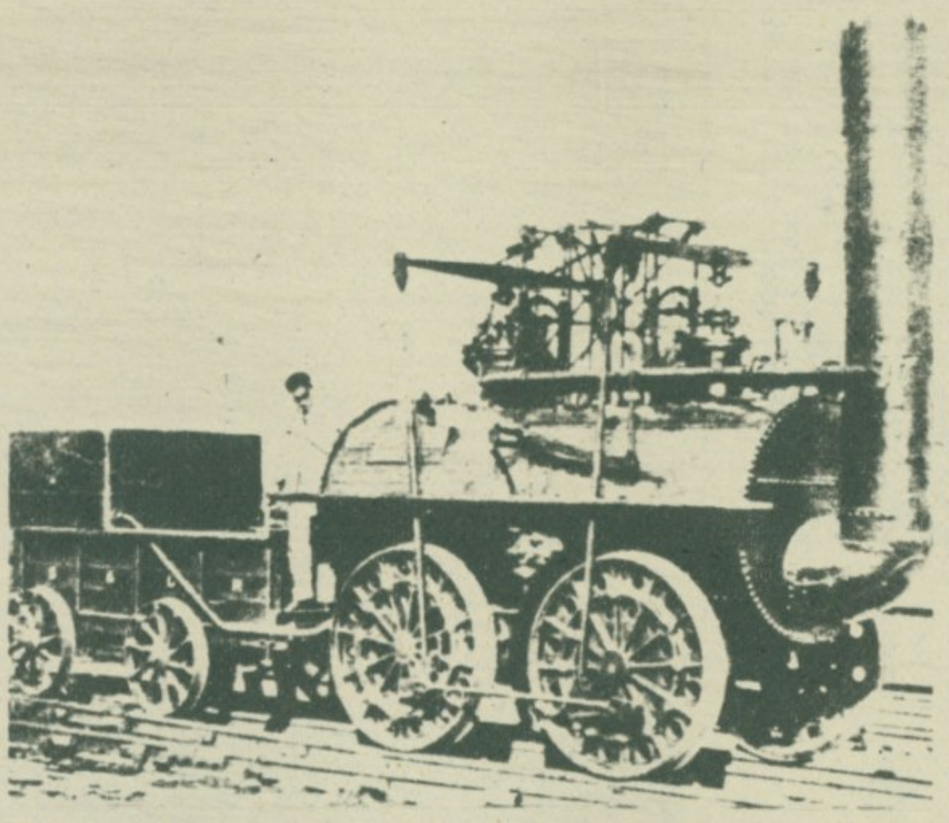
И поред првих одушевљених коментара, да на пример, две такве локомотиве представљају уштеду од 14 коња, брзо је постало очигледно да Бликинсопове локомотиве, баш због својих „зуба", не могу постати брзо и економично, односно масовно превозно средство.

Једино право решење, како ће се убрзо показати, била је локомотива са глатким точковима. Али, сви који су се бавили тим проблемом већ годинама су стајали пред непремостивом препреком: били су убеђени да је пријањање гвоздених точкова за шине, такође од гвожђа, недовољно да локомотиви обезбеди одговарајућу вучну силу.

Званична машинска техника чврсто је веровала да точкови, пошто не могу да налегну на шине, не могу ни да вуку тешке терете довољном брзином.

Највише што може једна локомотива, сматра се, јесте да вуче терет раван сопственој тежини, никако већ. Произилазило је да локомотиве нису нимало економичне за масовну употребу и да их треба што пре заборавити.

Управо због таквог становишта савремене технике Брантон и Бликинсоп трудили су се, уосталом

Стивенсонова локомотива „Локомошн" која је 1825. отворила железничну пругу Стоктон на Тизу — Дарлингтон

сасвим узалуд, да пронађу другачија решења.

Ипак, године 1813. Виљем Хедли, директор рудника у Вилену, успео је да практично докаже како инжењери и конструктори греше у погледу глатког точка који уопште не клиже по шинама у оној мери у којој се сматра. Само, треба заналачки одмерити силу у точковима и направити их тако да се трење сведе на минимум, нарочито у кривинама.

ЧУВАР ВОЛОВА

То је пошло за руком Џорџу Стивенсону чији су неуморни пројекти и експерименти крунисан иуспехом 27. септембра 1825. године тријумфални отварањем железничке линије између Стоктона на Тизу и Дарлингтона.

Стивенсон је рођен 9. јуна 1781. године у енглеском рударском крају Вајламу где сви становници ваде угаљ, удишу угљену прашину и умиру сиромашни, јер тај угаљ не припада њима.

Отац му је био сиромашан ложач у једном од рудника. Џорџ Стивенсон није ишао у школу, био је неписмен, и када је напунио 7 година постао је чувар волова пошто је за рад у руднику био сувише мали.

У рудник је, као очев помоћник, сишао у 14. Следећих 6 година дању је радио у угљенокопу, а ноћу похађао машинску вечерњу школу. Машинска техника била је циљ његовог живота, страст од раног детињства.

Како руднику механичар није био потребан, Стивенсон је касније био и кројач, и сајџија и обућар, да би саставио крај с крајем и наставио школовање.

Када се Стивенсон једног дана пјавио у дирекцији рудника у Њукамену тврдећи да је у стању да поправи хидрауличну пумпу за извлачење воде из угљенокопа, нису га озбиљно схватили.

Одговорено му је да пумпа не вреди ни пет пара и да су је годину дана, колико је у руднику, већ оправљали многи инжењери. Управо се одавно носила мишљења да је замени другом.

Стивенсон је тада понудио да машину поправи бесплатно. Пет дана касније пумпа је радила као нова а име младог механичара прочуло се по рудницима. Овај је умео да искористи прилику. Изабрао је место машинског стручњака у руднику Килингсворт и за само 4 године унапређен је за инжењера.

РОКИТ — ЧУДО ТЕХНИКЕ

Током те 4 године Стивенсон је усавршио начин вађења и превоза угља. Између осталог дрвене шине по којима су ишли вагони од рудника до стоваришта заменио је гвозденим.

Када је постао инжењер, направио је за тегљање рудничких вагона локомотиву која је могал да повуче 30 тона угља брзином од 6,5 километара на час.

Године 1815. изумео је сигурносну лампу за рударе која их је упозоравала на присуство запаљиве смеше метана и ваздуха, веома експлозивне и честе у рудницима угља. Следеће године патентирао је тип шина од ливеног гвожђа.

Џорџ Стивенсон је човек који је решио проблем точка, камен спотицања свих дотадашњих железничких покушаја. Он је направио гладак точак са издигнутом, благо купастом ивицом на унутрашњем делу газа. Унутрашњи пречник био је за најмање 4,74 милиметра већи од спољашњег, те је точак боље пријањао, посебно на кривинама.

Нешто касније, Стивенсон је, заједно са Хенријем Ботом, направио нов тип парног котла, такозвани купасти котао, веома издржљив ифункционална. То се и тражило! Локомотива је најзад добила и точак и котао који ће јој омогућити да развија најбољу потисну снагу.

Читаве 3 године посветио је Стивенсон железничкој линији Стоктон на Тизу — Дарлингтон, првом стандардном типу модерне железнице. Захваљујући баш овој линији све остеле железничке мреже на свету изграђене су уз минималне трошкове и, све до данас, имају њу за прототип!

На железничкој станици у Дарлингтону чува се као права драгоценост та прва локомотива „Локомшн" од 27. септембра 1825. Вукла је вагоне пуних 20 година пре него што је смештена у музеј.

Али, пре но што је 1846. отишла у пензију, Стивенсон јој је обезбедио о достојну замену — локомотиву „Рокит" која је развијала брзину од 47 километара на час и могла да јури 110 километара без заустављања, просечном брзином од 15 километара на час.

Према Стивенсоновом типу „рокит" прављене су све потоње парне локомотиве до проналаска електричне вуче.

ТУНЕЛ ИСПОД ЛИВЕРПУЛА

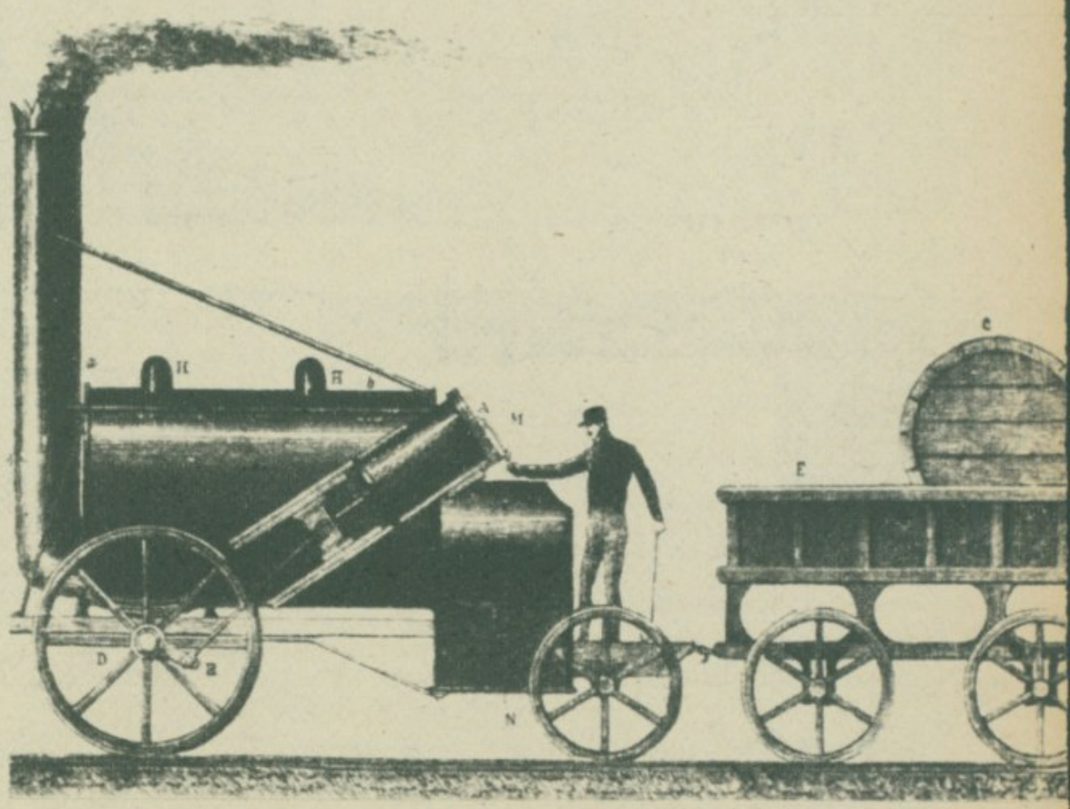
Као да му ништа није значио успех ове прве железничке линије, Стивенсон се одмах дао на пројект пруге Ливерпул — Манчестер. За тај посао требало му је 5 година, а резулал је било ремек-дело железничког машинства оног доба: 48 километара пурге, али кроз мочварно земљиште, преко 63 моста и вијадукта и кроз 2 километра дугачак тунел ископан испод самог Ливерпула!

После овог подвига Стивенсон је стекао и славу и богатство. Наставио је неуморно да ради и између 1830. и 1840. године није било пруге у Енглеској и Шпанији на чијој изградњи није и он учествовао.

Постао је председник железничке компаније која је управљала пругом Јармут — Норич а 1847. године први председник Удружења машиниста.

У то време грађани Ливерпула подигли су му споменик који представља редак пример јавне захвалности човеку за живота. Само годину касније, 12. августа 1848, Стивенсон је, сасвим исцрпен радом, умро у Таптон Хаусу код Честерфилда у 67. години. За њим је остала слава једне од најзаслужнијих и најпопуларнијих личности 19. века.

Љ. П.

Локомотива „Рокит" из 1829. године коју је Стивенсон приказао на конкурсу у Ливерпулу. Данас се налази у Музеју науке у Лондону.

DIK BROWNE

ХОГАР СТРАШНИ

У ТАМНИМ ХЛАДНИМ ДУБИНАМА СЕВЕРНОГ МОРА ВИЈУГАЛА СУ СЕ ДВА РИБОЛИКА СТВОРЕЊА...

ЈЕДНО ОД ЊИХ ЈЕ УЗВИКНУЛО...

ОСЕЋАМ У СЕБИ НЕКИ ЧУДАН ЗОВ!

?

ТО ЕВОЛУЦИЈА ЗОВЕ!

КУДА ИДЕМО?

МОРАМО ДА СТИГНЕМО ДО ОБАЛЕ!

ТАКВА ЈЕ НАША СУДБИНА! МИ ТРЕБА ДА ПОСТАНЕМО КОПНЕНЕ ЖИВОТИЊЕ!

ПРВО ЋЕМО ПОСТАТИ АМФИБИЈЕ, ОНДА ГУШТЕРИ, ПА МАЛЕ ЖИВОТИЊЕ...

...ЗАТИМ, АКО ЖИВИМО ДОВОЉНО ДУГО, ЕВОЛУИРАЋЕМО ЕВЕНТУАЛНО У ПРИМАТЕ И НА КРАЈУ У...

...ЉУДЕ!

ЈА САМ СЕ НАЧИСТО ПРЕДОМИСЛИО...

...И ЈА ТАКОЂЕ!

6-1

DIK BROWNE

©1980 King Features Syndicate, Inc. World rights reserved.

ПРИЧА ИЗ ЖИВОТА

СКОК

Оштра рецкава ивица сломљеног вратног пршљена претила је да се зарије у дечакову кичмену мождину. Један погрешан покрет, само трзај, могао је да га кошта живота.

Велики моторни чамац клизио је по стакластој површини бразилске реке Рио Негро. Шеснаестогодишњи Ден Хајерс је, док су његови другови весело чаврљали, опружен на палуби сањарио о дивним данима пецања који их очекују. Логоровање је на почетку сваке школске године организовао професор биологије и она су за ученике била прави празник: код куће су остављали родитеље и школске бриге, а четрдесет двогодишњи Дарел Титер није био ни строг ни досадан као неки професори.

У часу када је чамац лагано запловио према обали, Дена је из дремежа тргао глас једног друга:

— Хеј, ено одличног места за логор!

Буновном дечаку пролетело је кроз главу да ће оном ко се први дочепа копна припасти и два најзгоднија стабла за разапињање мреже за спавање. Мада их је од обале делило још неколико метара, скочио је на ноге и са три метра висине бацио се главачке у воду.

Од силине ударца о песковито дно плићака истог часа је изгубио свест. Када је неколико тренутака касније дошао к себи и с муком се усправио, глава му је била некако чудно накривљена на једну страну.

Тада још нико није знао колико је Деново стање озбиљно: прегризао је језик, избио три зуба и сломио један вратни пршљен.

ПРАВИЛО БРОЈ ЈЕДАН

Први су се поред њега створили Тим Бартон и Џорџ Кертис. Помогли су му да направи неколико корака до обале али их је, у часу када су се спремали да га спусте на песак, пресекао избезумљени повик професора Титера:

— Стојте! Да се нисте макли! Сачекајте ме...

Није морао да понови упозорење. Док су га слеђени од страха ћутке посматрали, Титер је шакама обазриво обухватио Денов врат и главу и тек тада им дозволио да га заједно положе на обалу.

Један поглед на накривљену главу повређеног дечака био је Титеру сасвим довољан: Ден је сломио врат, помислио је ужаснут. Један погрешан покрет, само трзај, знао је, коштаће га живота.

Наредио је деци да скину врата са кабине, и неколико пута пробају да једног дечака Денове тежине подигну и положе на њих. Тек када су се довољно извештили, дозволио им је да пажљиво подигну друга и лагано га спусте на импровизована носила. Деца су то урадила без грешке.

Неколико тренутака касније, главе углављене између два појаса за спасавање, Ден је већ био на путу за Манаус. Кад год би се чамац заљуљао, петнаестогодишња Кони обухватила би му рукама главу. Није се мицала од њега читава два сата колико је путовање до града трајало.

После осамнаест година проведених у прашуми Амазона, четрдесет једногодишњи Вендел Хајерс, Денов отац, научио је животно правило број један — када се несрећа догоди, најважније је да човек остане присебан.

Ускочио је у комби паркиран пред кућом и одвезао се до плаже уз коју је пристао чамац.

Иако је знао да је у бици за живот његовог сина сваки тренутак пресудан, до болнице је возио што је опрезније могао. С муком је уздржавао сузе кад год би се при неком заокрету кола накривила, а Ден завриштао од болова.

ХОЋЕ ЛИ ТО ПОДНЕТИ?

Ни др Хајме де Паула Гонсалвес није био паничар, али су га отеклине на дечаковом врату и укочено бледо лице ипак уплашили. Да ли ће преживети ноћ? — упитао се у себи.

Рендгенски снимци нису га охрабрили: Ден је сломио четврти вратни пршљен, а оштра рескава ивица делића сломљене кости сваког часа је могла да се зарије у дечакову кичмену мождину. Само да се једном накашље или кихне, умро би. У најбољем случају остао би парализован.

Тек пошто су још два доктора потврдила дијагнозу, др Гонсалвес је одлучио да је саопшти и Деновим родитељима Венделу и Дејзи Хајерс. Морао је да им саопшти још нешто — да чак ни болница у Рио де Жанеиру не располаже одговарајућом опремом за операцију њиховог детета.

— Зар му овде нема помоћи? — упитала је мајка.

— Бојим се да нема. Већ смо ступили у контакт са америчким колегама у Арлингтону у Тексасу. Екипа је спремна.

Ни Гонсалвес ни Хајерсови нису рекли гласно оно што су у том тренутку мислили: хоће ли Ден преживети два дана до првог редовног лета из Манауса у Мексико Сити, почетне станице на дугом путу до Арлингтона?

На то нико није могао да одговори. Преостајало им је да се надају и учине све што је у њиховој моћи. Одлучено је да се ставе такозване крачфилдове хватаљке — привремена протеза налик на хватаљке за лед чији се крајеви учвршћују у удубљења „пробушена“ с обе стране пацијентове лобање. У Деновом случају хватаљке су стављене како би имобилисале сломљени пршљен.

Два дана касније, Ден је још био жив. Уплашен и измучен ноћним морама у којима је изнова преживљавао ужас првих тренутака после пада, али жив. Др Гонсалвес му је скинуо „хватаљке“, заменио их протезом и пожелео му срећан пут. Завијање сирена престало је тек пошто су се амбулантна кола зауставила под крилима „боинга 707“ бразилске ваздухопловне компаније „Вариг“. Доктор који је, као што у таквим случајевима прописује закон, пратио Дена, одмах се попео у авион.

Пролазили су минути и Денови родитељи почели су да сумњају да се догодило нешто непредвиђено. Када се читав сат касније лекар коначно појавио, по изразу његовог лица знали су да им носи лоше вести:

— Дене, страшно ми је жао... мислим да нећеш моћи да отпутујеш. Специјална носила која смо наручили из Рио де Жанеира нису стигла. Капетан авиона одбија да преузме одговорност за твој живот.

Следећи авион полазио је кроз два дана. Чекање, помислио је Вендел Хајерс, то ће можда и издржати. Али 22 сата лета, слетање у Бразилу и Рију, преседање у Њујорку за Далас и пут од Даласа до Арлингтона — хоће ли његов син и то поднети?

ПРВИ ОСМЕХ

Ни када су се спустили на аеродром у Даласу, Дејзи Хајерс још није смела да се нада. До тада је, истина, све протекло добро: Ден је за време пута добијао потребне лекове и инфузију, а при преседању у Њујорку у авиону су их чекала специјална носила. Али, операција од које је зависио Денов живот тек је предстојала.

Ден је оперисан дан после доласка у Арлингтон. Др Порто је прво направио рез на предњој страни дечаковог врата и извукао комадић сломљеног пршљена који му је угрожавао живот. Затим су му кроз 30 сантиметара дугачак рез извадили делиће два доња ребра да би њима повезали сломљени пршљен са два суседна.

После пет страховито дугих и неизвесних дана и ноћи Дејзи Хајерс је бризнула у плач: Ден је отворио очи и насмешио јој се! Из дана у дан му је било све боље а онда је једног јутра и проходао. Дечаку протеза на врату није сметала. Чинило му се да ништа лепше није могао да доживи — коначно је опет корачао без ичије помоћи.

ВРАЋАМ СЕ КУЋИ!

Хиљадама километара далеко Вендел Хајерс је са зебњом ишчекивао вести о сину. Сваки дан у одређено време седао је за предајник своје аматерске радио-станице и успостављао везу са једним аматером из Арлингтона. Сваког дана улазио је у Денову собу и с тугом гледао у постере фудбалера по зидовима: питао се чиме ће дечак заменити свој дојучерашњи хоби.

А онда је једнога дана зачуо синовљев глас:

— Тата, да ли ме чујеш?

— Да, Дене... шта је ново?

— Враћам се кући, тата!

Шест месеци после тешке операције, 18. априла 1978. године, Ден је одиграо прву фудбалску утакмицу. Тада је још носио протезу. Данас студира факултет физичког васпитања у Тексасу јер намерава да постане наставник. Протезу већ дуго не носи. Неприметна тешкоћа с којом окреће главу једини је „подсетник“ на несрећу од пре три године.

М. И.

БИМ И БУМ

ШТА ОВО ЗНАЧИ?
БЕЖИТЕ, ЉУДИ! БОМБА!
УУПС! ПОСТИГ'О САМ ГОЛ!
BY R. DIRKS

КАПЕТАНЕ, ПА ТО ЈЕ ОБИЧНА ДЕЧЈА ИГРА!
ОБИЧНА? ОНДА НЕКА СЕ ИГРАЈУ У ШУМИ!
ТАКО ЈЕ, КАПЕТАНЕ!

ПАЗИ САД ОВАЈ УДАРАЦ!
ПУЦАЈ!

ХЕЈ! ТО НИЈЕ КОКОСОВ ОРАХ!
ДАЈ МИ ЛОПТУ!

СТАНИ, ЛОПОВЕ!
ТО ЈЕ НАША ЛОПТА!

БРИШИ! ЕВО КИНГ-КОНГА, НАЈВЕЋЕГ МАЈМУНА НА ОСТРВУ!
СИГУРНО ЈЕ СИГУРНО!
ИК-ИК!

НЕ ВЕРУЈ МУ, КИНГ-КОНГ! ТО НИЈЕ КОКОС!
ФАРБА ТЕ!
ИК-ИК!

ПА, МИ СМО ТЕ ОПОМЕНУЛИ!
БЕНГ!
ИК-ИК!

БАШ ЈЕ ТЕШТО БИТИ МАЈМУН!
МОЖДА ЈЕ КИНГ-КОНГ НЕКИ КАПЕТАН МЕЂУ МАЈМУНИМА!
ООК-ООК!
2-21

Артур, несташни дух: ОПЕРАЦИЈА ЛАЛА

Мали Артур је журио да стигне у родни замак јер га је снажни торнадо одвукао у непознату земљу...

ШТО ДУВА, ЧИКА ВАН ДЕПРИМЕ!

И ТЕ КАКО, ВАН ВАНЕ!

ХМ! У КОЈОЈ САМ ЈА ТО ЗЕМЉИ?

Људи су били сувише заокупљени ветром, па нико није обраћао пажњу на малог духа...

Изашавши из града, нашао се на пространој равници...

ЈАО! ШТА МЕ ТО УДАРИ?!

Ношен ветром, Артур се назад присилно зауставио...

Сада је летео у-круг...

ШТА БИ МОЈ ТАТА РЕКАО НА ОВО?!

Окачен о крило ветрењаче, Артур није могао да види разбојнике који су долазили...

ПАЗИТЕ САМО БЕЗ БУКЕ!

ДА, ШЕФЕ!

Не слутећи ништа, млинар је дремао...

33333...

РУКЕ УВИС ИЛИ ЋУ ТЕ САМЛЕТИ КАО ВРЕЋУ ЖИТА!

СВЕ МИ СЕ ЧИНИ ДА ОВДЕ НЕШТО НИЈЕ У РЕДУ!

ГОВОРИ, ГДЕ ТИ ЈЕ КЉУЧ ОД ВРАТА ТВОГ ПОЉА С ЛАЛАМА.!

...ИНАЧЕ ЋУ ТИ УДАРИТИ ЛУЛУ!

НЕЕЕ! СВЕ ЋУ РЕЋИ!

После такве претње, млинар је сместа дао разбојницима кључ...

НЕМАМО ВИШЕ ШТА ДА ТРАЖИМО У МЛИНУ!

ХОП!

УХ! НАЗАД!

Један час после ове чудне сцене, Артур је успео да се ослободи...

1492/1

621-174

У ИДУЋЕМ БРОЈУ КОМПЛЕТАН СТРИП: **ратаплан**

АРТУР ЈЕ ОДМАХ ПОЖУРИО УНУТРА...

ОСЕЋАМ ДА ЈЕ УНУТРА КРИЈЕ НЕКА ТАЈНА...

ЗНАО САМ !

ДА ВАС ПРВО ОДВЕЖЕМ -!-

ОХ! А КО СИ ТИ ?

ЈА ? ЈА САМ... ОВАЈ... ПРАВИЧНИ ДУХ... ВАМА НА УСЛУЗИ !

МЕНИ ? ХМ!

АЛИ, МЛИНАР ЈЕ ИПАК ИСПРИЧАО АРТУРУ ШТА ГА ЈЕ МУЧИЛО...

УКРАТКО, УЗЕЛИ СУ КЉУЧ ОД ВАШЕ БАШТЕ С ЛАЛАМА...

И ЗАИСТА, ВРАТА СУ БИЛА ШИРОМ ОТВОРЕНА И СВЕ ЛАЛЕ УБРАНЕ...

НИЈЕДНЕ!

АЛИ, КЉУЧ ЈЕ ТУ!

ГАДОВИ! УКРАЛИ СУ МОЈЕ ЛАЛЕ, НАЈЛЕПШЕ У ЦЕЛОМ КРАЈУ!

!!!!

КАКВА ЖАЛОСТ! ЗАИСТА МОРАМ НЕШТО ДА УЧИНИМ!

А ПОЗНАЈЕТЕ ЛИ ТЕ ЛОПОВЕ ?

НАРАВНО! ИСТИ ОНИ ЖИШЦИ КОЈИ ОД ЈУТРА ДО МРАКА ЈЕДУ МОЈЕ ЖИТО!

КАКВЕ ВЕЗЕ ИМАЈУ ЖИШЦИ СА ЛАЛАМА ?! СУМЊАТЕ ЛИ ЈОШ НА НЕКОГ ?!

НЕ! ОВДЕ СВИ ВОЛЕ ЛАЛЕ! НЕ ВИДИМ ЗАШТО БИ СЕ ОНА ТРОЈИЦА НЕПОЗНАТИХ ДРУКЧИЈЕ ПОНАШАЛА!

У РЕДУ! СВЕ МИ ЈЕ ЈАСНО КАО НОЋ !

ЈА ЋУ ПРЕУЗЕТИ ВАШ СЛУЧАЈ И ТО БЕСПЛАТНО!

СЈАЈНО! ЦЕНА МИ ОДГОВАРА! ПЛАЋАМ ДУПЛО АКО ИХ УХВАТИШ!

ХМ! НЕ СМЕМ ГУБИТИ ВРЕМЕ!

РАСПИТАЋУ СЕ КОД ДРУГИХ ОДГАЈИВАЧА ЛАЛА!

ДА ВИДИМ ИМА ЛИ ОВА КУЋИЦА ЛАЛИЊАК!

!

?

ШТА ?! ОПЕТ ?!

622-175

САД ЈЕ АРТУР ЧВРСТО ОДЛУЧИО ДА ОТКРИЈЕ БАНДУ КОЈА КРАДЕ ЛАЛЕ...

КЛАДИМ СЕ ДА СУ ВАМ УЗЕЛИ КЉУЧЕВЕ ОД ЛАЛИЊАКА!

ТАЧНО! КАКО СТЕ ПОГОДИЛИ ?

ЈА САМ ШЕРЛОК ХОЛМС СА ДРУГОГ СВЕТА, АРТУР, ПРАВИЧНИ ДУХ КОЈИ НЕМА РАВНЕ ТАБАНЕ!

КАЖЕТЕ ДА СУ И МЛИНАРУ ВАН ТАСМИЛУ УКРАЛИ ЛАЛЕ ?

БОЈИМ СЕ ДА ИМА ЈОШ ЖРТАВА!

МИЈАУ!

УСКОРО ИХ ЈЕ ЧЕКАО ИСТИ ПРИЗОР КАО У МЛИНАРЕВОЈ БАШТИ...

ПРОКЛЕТСТВО!

ЗАДНИЦИ СУ СЕ ИЗБЕЗУМИЛИ...

ПРОКЛЕТИ ЛОПОВИ! ЖАЛИЋУ СЕ!

А ТРЕБАЛО ЈЕ ДА ИХ ОДНЕСЕМО ЦВЕЋАРУ У ГРАД!

ТАЧНО! ЦВЕЋАР ЈЕ СТИГАО!

САМ САМ ДОШАО ПО РОБУ!

НА ЖАЛОСТ, НЕМА НИЈЕДНЕ ЛАЛЕ! СВЕ СУ ИХ ПОКРАЛИ !

ДАЛИ, ИСТИНА ЈЕ!

ШТА КАЖЕТЕ? ЦЕЛО ЈУТРО СЛУШАМ ТАЈ ВИЦ!

ПА, ЈА НЕМАМ НИЈЕДАН БУКЕТ ЗА ПРОДАЈУ!

ХМ! МОРАМ НАЋИ ТЕ НИТКОВЕ!

ДА ИМАМ, СИГУРНО БИХ ВАМ ПРОДАО!

ИМАТЕ ЛИ МНОГО КОНКУРЕНАТА?

О, ПА ДА! КОЛИКО ВОЛИШ ! НАПИЈАЦИ!...

АРТУР ЈЕ, ОНДА КРЕНУО НА ПИЈАЦ СА НЕСРЕЋНИМ ЦВЕЋАРИМА...

НЕКЕ ТО ТАКО ПРОЂИ!

ШТА САД ДА ПРОДАМ ДА БИХ ПРЕХРАНИО ДЕЧИЦУ?!

ЗА ТО ВРЕМЕ У ГРАДУ...

ГОСПОДАРУ! НЕМА НИЈЕДНЕ ЈЕДИНЕ ЛАЛЕ У ЦЕЛОМ КРАЈУ!

623-176

АРТУР ЈЕ УСКОРО СТИГАО У ГРАД СА ЦВЕЋАРЕМ ВАН ТАГРЕНОМ И ЊЕГОВИМ НАБАВЉАЧЕМ-ЖРТВОМ РАЗБОЈНИКА...

КУДА САД, АРТУРЕ ?

НА ПИЈАЦУ! ТАМО ЋЕМО НАЋИ ЛОПОВЕ !

АЛИ, АРТУР НИЈЕ НИ САЊАО У ШТА СЕ УПЕТЛАО...

КАЖЕТЕ ДА НИГДЕ НЕМА НИЈЕДНЕ ЛАЛЕ! ПОГЛЕДАЈТЕ КРОЗ ПРОЗОР!

ПОГЛЕДАЈТЕ НА ПИЈАЦУ! ШТА ЈЕ ОНО ?!

КУПИТЕ НАЈЛЕПШЕ ЛАЛЕ!

МНОГО СУ СКУПЕ! ВИДИ СЕ ДА ЈЕ ЈЕДИНИ НА ПИЈАЦИ!

ЈА ЋУ НАУЧИТИ ПАМЕТИ ОНОГ ТИПА, ШЕФЕ!

ШТА ТО СМЕРАШ ?

И НАШИ ПРИЈАТЕЉИ ПАЖЉИВО СУ ПОСМАТРАЛИ ЈЕДИНОГ ПРОДАВЦА ЛАЛА...

ПОГЛЕДАЈТЕ, САМО ЈЕДАН ПРОДАВАЦ ЛАЛА!

ВЕРУЈЕМ ДА ЈЕ УМЕШАН У ВАШ СЛУЧАЈ!

НЕМОГУЋЕ! ПОЗНАЈЕМ ГА!

ЧЕКАЈТЕ! ОНАЈ ДРУГИ МИ ЈЕ НЕШТО ПОЗНАТ!

НЕ ЗНАЈУЋИ ДА ГА ПОСМАТРАЈУ, ЈЕДАН ОД ЛОПОВА ПРИКРАДАО СЕ ЦВЕЋАРУ...

БЗЗЗЗЗ

КАД МУ ВЕРУЈЕТЕ УПИТАЈТЕ ГА КОЈИМ ЧУДОМ ИМА ДАНАС ЛАЛЕ!

ГДЕ ЛИ САМ ВИДЕО ОНОГ МОМКА?!

ЗА ТО ВРЕМЕ ЛОПОВ ЈЕ СПУСТИО СВОЈ КОФЕР И ЖУРНО СЕ УДАЉИО...

ЧУДНО ! САМО МОЈЕ ЛАЛЕ!

ХА-ХА-ХА ! КРОЗ ЈЕДАН МИНУТ, СВЕ ЋЕ БИТИ СРЕЂЕНО!

ИСТОГ ТРЕНУТКА ОДГАЈИВАЧ ЛАЛА СЕ СЕТИО...

СЕТИО САМ СЕ! ТО ЈЕ ЈЕДАН ОД ОНИХ ШТО СУ УЗЕЛИ КЉУЧ ОД ЛАЛИЊАКА!

АРТУР ЈЕ ПОЈУРИО ПРЕМА ПРОДАВЦУ, АЛИ СЕ ИСТОГ ТРЕНУТКА РАЗЛЕГЛА СТРАШНА ЕКСПЛОЗИЈА...

БУУУМ

КАД СЕ ДИМ РАЗИШАО, ПИЈАЦА ЈЕ ИЗГЛЕДАЛА ЈАДНО И СМЕШНО У ИСТО ВРЕМЕ...

ШТА ЈЕ ТО АДНАС?!

ОНАЈ ТИП ЈЕ СИГУРНО ИМАО БОМБУ У КОФЕРУ!

...А ОДАЛА НИ ТРАГА НИ ГЛАСА...САМО СУ ЈАДНОМ ПРОДАВЦУ ВИРИЛЕ НОГЕ ИЗ КРША...

ГЛОП!

УСПЕЛО ЈЕ! ГОСПОДАР ЋЕ БИТИ ЗАДОВОЉАН!

ДА ЛИ ТИ ЈЕ БОЉЕ, СТАРИ МОЈ?

ИЗГЛЕДА ДА МИ ЈЕ НОС НАСТРАДАО!

ЈАДНИК! СВЕ СУ МУ ЛАЛЕ РАСКУПУСАНЕ!

СТВАР ЈЕ МНОГО КОМПЛИКОВАНИЈА НЕГО ШТО САМ МИСЛИО!

ТИ НИТКОВИ МОРА ДА СУ У БЛИЗИНИ! ПРОНАЋИМО ОНОГ ТИПА!

ТАМАН СУ СЕ СВИ СПРЕМАЛИ ДА КРЕНУ У ПОТРАГУ, КАД...

СТОЈ! СВЕ ВАС ХАПСИМ!

ОХ, МОЈЕ ЛЕПЕ ЛАЛЕ! ШМРК! ШМРК!

САМО СУ НАМ ЈОШ ОВИ ФАЛИЛИ!

НАС ДА УХАПСИТЕ?! А ЗАШТО?!

ГРРР! ФРР!

ХАПСИМ ВАС ШТО ПРАВИТЕ НОЋНУ БУКУ УСРЕД БЕЛА ДАНА!

ДАЛИ, МИ СМО НЕВИНИ КАО НОВОРОБЕНЧАД!

ТИШИНА! КАСНИЈЕ ЋЕТЕ ОБЈАСНИТИ!

ПОШТО ЈЕ ЧУО ДА СУ ПОЛИЦАЈЦИ УЗЕЛИ СТВАР У СВОЈЕ РУКЕ, НИТКОВ СЕ МИРНО УДАЉИО...

АЈОЈ! АКО СЕ ПОЛИЦИЈА УМЕША, СВЕ ЋЕ УПРОПАСТИТИ И НИКАД НЕЋЕМО УХВАТИТИ НИТКОВЕ!

ПРИЈАТЕЉИ СУ СЕ УСКОРО НАШЛИ У ЗАТВОРУ. АРТУР, КОЈИ ЈЕ МОГАО ДА ПОБЕГНЕ, НИЈЕ ХТЕО ДА НАПУСТИ ДРУГОВЕ...

ЈАДНЕ МОЈЕ ЛАЛЕ!

ТО ЈЕ СКАНДАЛ!

ТРЕБА СЕ ЖАЛИТИ!

ВАЖНО ЈЕ ДА СМО ЈЕДНОГ ОД ТИХ НИТКОВА ВИДЕЛИ!

СИГУРНО ЈЕ У ПИТАЊУ НЕКА ЈАКА ОРГАНИЗАЦИЈА!

ГОСПОДАРУ, ВИДЕСТЕ ЛИ ШТА УМЕМ!

НИЈЕ ЛОШЕ!

И ТАКО, УМЕСТО ПРАВИХ КРИВАЦА, У ЗАТВОР СУ ДОСПЕЛЕ ЊИХОВЕ ЖРТВЕ...

ЖАЛИЋУ СЕ САМОМ ГУВЕРНЕРУ!

ТИШИНА. ТАМО УНУТРА!

ААА! ЈАДНИ МИ, ААА!

САМО ХРАБРО! СВЕ ЋЕМО СРЕДИТИ!

А ЈА БИХ НЕШТО ПОЈЕО ДОК ЧЕКАМО!

НЕДАЛЕКО ОДАТЛЕ. НИТКОВИ СУ НАПУСТИЛИ СВОГ ШЕФА...

...И НЕ ЗАБОРАВИТЕ ДА **ДОБРО** ОТВОРИТЕ ОЧИ!

КАКАВ ЈЕ ТО ТИП! КОЛИКО ДАНАС БИЋЕ ОТКРИВЕН!

А ЗАХВАЉУЈУЋИ ЊЕМУ, НАПРАВИЛИ СМО ДОБАР ПОСАО!

НИ ЈА, СЛАТКА СЕСТРО!

ЗАМИСЛИ, НИСАМ НАШЛА ЛАЛЕ!

МОРАМ ДА ПРОНАЂЕМ КО РУКОВОДИ ТОМ НИТКОВСКОМ БАНДОМ!

АРТУ-РЕ! ТО СУ ОНИ!

ЧОВЕК КОЈИ ЈЕ ПОДМЕТНУО ЕКСПЛОЗИВ И ЈОШ АВОЈИЦА!

ШТА КАЖЕШ?!

ЈАО, МОЈЕ ЛАЛЕ! ЈАО, ЈАО!

КАКВА ПРИЛИКА! ЗА ЊИМА!

ХРК! ХРРК!

ОВОГ ПУТА НЕЋЕ МИ УМАЋИ!

АРТУРУ НИЈЕ БИЛО ТЕШКО ДА ПРОЂЕ КРОЗ РЕШЕТКЕ...

АЛИ, НИТКОВИ СУ ГА СПАЗИЛИ...

ОХ! ОНАЈ ДУХ БИО ЈЕ СА ТРГОВЦИМА ЛАЛА! НАЈБОЉЕ ЈЕ ДА ХВАТАМО МАГЛУ!

МОГЛИ БИСТЕ ДА ГЛЕДАТЕ ГДЕ **ЈА** СТАВЉАМ НОГЕ!

ОПЕТ!

И ТИ БИ МОГАО ДА ГЛЕДАШ ГДЕ СПУШТАШ НОГЕ!

ЈА ИХ НЕМАМ, ДРУШКАНЕ!

НАСТАЛА ЈЕ ЛУДА ТРКА, АЛИ СУ ЛОПОВИ ПОЧЕЛИ ДА ЗАОСТАЈУ ЗБОГ МНОГОБРОЈНИХ ПРЕПРЕКА...

ЈАО, МОЈЕ ПОВРКЕ!

626-179

АРТУР ЈЕ УСКОРО СТИГАО ЛОПОВЕ...

ГРР!

СКРЕЋИ У ПРВУ ДЕСНО! ЗНАМ ЈЕ КАО СВОЈ ЏЕП!

СТИГАВШИ ДО УГЛА, АРТУР НИЈЕ НИКОГ ВИДЕО...

ШТА САД?!

СВЕ МИ СЕ ЧИНИ ДА СУ ТАМО! ШТА КАЖЕШ, МАЛИ?

НЕ МОГУ ДА ТВРДИМ, АЛИ, МОЖДА СИ У ПРАВУ!

БРР! НИШТА МИ СЕ НЕ СВИЂА ОВА ТИШИНА!

УШАВШИ У МРАЧНУ ПРОСТОРИЈУ КОЈА НИЈЕ БИЛА НИМАЛО ПРИЈАТНА...

ЕВО ТИ ШТА СИ ТРАЖИО!

ААА!

И ЈОШ МАЛО ДА НЕ МИСЛИШ ДА СМО ЦИЦИЈЕ!

МОРАМО ШТО ПРЕ ОДАВДЕ!

ПРИЧАШ КАД ТЕ НИКО НИШТА НЕ ПИТА!

ВРЛО ЧУДНО!

БИЛИ СУ УНУТРА, ИЗГЛЕДА?

НА ЖАЛОСТ, ЈЕСУ! И НИСУ БИЛИ ГОСТОЉУБИВИ!

АРТУРУ НИЈЕ ПРЕОСТАЛО ДРУГО, НЕГО ДА СЕ ВРАТИ ПРИЈАТЕЉИМА...

АКО МЕ ПАМЋЕЊЕ НЕ ВАРА, ОВАКВОГ ТИПА ЈОШ НИСАМ ВИДЕО...

ЕВО АРТУРА!

ОНИ СУ МЕНЕ!

ЈЕСИ ЛИ ИХ СТИГАО?

ШТЕТА! САД СМО ИМ ИЗГУБИЛИ ТРАГ!

ПСТ! НЕКО ИДЕ!

ГУВЕРНЕР ЋЕ ВАС ОВОГ ЧАСА ПРИМИТИ!

БАШ ЈЕ ЉУБАЗАН!

ОН ЋЕ, ВАЉДА, СХВАТИТИ ДА НИСМО КРИВИ!

627-180

ЧИМ СУ УШЛИ У ГУВЕРНЕРОВУ СОБУ, ОВАЈ ЈЕ ПОЧЕО С ОПТУЖБОМ...

ТАКО, ЗНАЧИ! ВИ СТЕ ПРАВИЛИ НОЋНЕ НЕРЕДЕ УСРЕД БЕЛА ДАНА!

НА ТЕ РЕЧИ ВАН ТАРТ'ЕН ЈЕ СКОЧИО...

НИЈЕ ТАЧНО, ВАША МИЛОСТИ!

?

ТИШИНА! КАКАВ ЈЕ ТО НАЧИН!

И ЈА ИСТО...

ТИШИНА, КАД КАЖЕМ!

ТАКО НАШИ ПРИЈАТЕЉИ НИСУ МОГЛИ ДА КАЖУ НИ РЕЧ...

ОНДА СЕ ДОГОДИЛО НЕШТО НЕОЧЕКИВАНО...

НЕ МОЖЕТЕ УБИ!

СКЛАЊАЈ СЕ, КАД КАЖЕМ!

У ПУНОМ ТРКУ У ЗГРАДУ ЈЕ УЈУРИО ЈЕДАН ЧОВЕК...

ГУВЕРНЕР

ЗАУСТАВИТЕ ГА!

ХОЋУ СМЕСТА ГУВЕРНЕРУ!

НЕМОГУЋЕ!

ШТА СЕ ДЕСИЛО? ЗЕМЉОТРЕС?

ОДГОВОР СЕ НИЈЕ ДУГО ЧЕКАО...

ЗАУЗЕТ ЈЕ!

АХ! НАЈЗАД!

ШТА ЈЕ ТО?! СВЕ ЛАЛЕ У ЗЕМЉИ СУ НЕСТАЛЕ! ЗЛОЧИН!

ОВАЈ ЋЕ БАР УСПЕТИ ДА НЕШТО КАЖЕ!

САМО ПОЛАКО! ЗНАТЕ ЛИ С КИМ...

ТИШИНА! ИМАМ ВРТ СА ВИШЕ ОД СТО ВРСТА ЛАЛА И ЗАХТЕВАМ ДА БУДУ ЗАШТИЋЕНЕ ОД БАНДИТА!

ХМ! ОВО МЕ БАШ ЗАНИМА!

И ЗНАТЕ ЛИ ШТА ЈОШ **ЗАХТЕВАМ?!**

ДА ВАШИ ЉУДИ ЧУВАЈУ МОЈЕ ЛАЛЕ ДАНОНОЋНО!

ЕВО ТРОЈИЦЕ НА КОЈЕ СУМЊАЈУ ДА СУ ЛОПОВИ!

О, ПРОЗНИХ ЛИ ЉУДИ!

ЈОШ И ТО?!

Истог часа брадати незнанац се устремио на јадне Артурове пријатеље!..

!!

Лопови! У тим годинама, а забављате се уништавањем цвећа!

Није тачно, господине!

И ми смо жртве тих нитковова! Ова оптужба је прави скандал!

Ево, Артур, правични дух, може да потврди!

Шта! Још и дух овде! Ови, очигледно хоће да ми преотму положај! У затвор с њима!

Полудели сте!

Не вреди, ван Тагрене!

Значи, окривљени смо да би се неко прикрио!

„Кривци су одмах поведени у затвор...

Пријаће вам хладовина!

Полако! Не гурај се!

Ништа није хитно!

За то време гувернер је задовољно поскакивао и церекао се...

Ха-ха-ха! Једним ударцем две муве!

?

Напредује!

Ми смо пропали, а твоја истрага, Артуре?

Шта нам вреди што понешто знамо кад смо овде!

Верујем да ћу с новим подацима-гле, ено нашег брадоње са пратњом!

Брадоња је, изгледа, постигао шта је желео од гувернера, јер су га пратила два најповерљивија гувернерова војника...

Станујем ава корака одавде!

Ух! Далеко је!

Сачекајте ме, момци! Одмах се враћам!

У реду, Артуре!

Артур је хтео да дозна да ли брадоња заиста још увек има онолике лале...

629-182

ЗАТО ЈЕ ДИСКРЕТНО КРЕНУО ЗА БРАДОЊОМ И ДВОЈИЦОМ ЖАНДАРА...

МОРАМ САЗНАТИ ГДЕ СТАНУЈЕ!

ЗАР НИСТЕ РЕКЛИ ДА СТАНУЈЕТЕ ДВА КОРАКА ОДАВДЕ?

ТАЧНО. САМО СМО ИШЛИ ОБИЛАЗНИМ ПУТЕМ ЈЕ Л' ВОЛИМ ДА ШЕТАМ!

!

После једног часа хода...

СТИГЛИ СМО! ЕНО ТАМО!

ДАЛИ, ДО ТАМО ИМА ЈОШ ДВА КИЛОМЕТРА!

Артур их је све време пратио...

ДИВИТЕ СЕ! САД СХВАТАТЕ ЗАШТО САМ ТРАЖИО ВАШЕ ПРИСУСТВО!

ГРРР! АУУ! УХ!

ХММ! ОВАЈ ЧОВЕК МОЖЕ ДА ПОКРИЈЕ ПОТРАЖЊУ ЦВЕЋА У ЦЕЛОМ КРАЈУ!

ШТА ЈЕ ЦВЕЋА, А?

ЧУДНО ДА ОНИ НИТКОВИ НИСУ И ОВАМО СТИГЛИ!

!!!!

ПАТУЉАСТИ ПАРАДАЈЗ

БИЋЕ МИ ПОТРЕБНА ПОМОЋ!

Већ се смркло кад је Артур стигао пред затвор и почео да кружи, не би ли атерирао...

ХМ, АТЕРИРАЋЕ ПОМОЋУ ТОЈАГЕ!

Тренутак касније дружио је у рукама решетке прозора...

ХЕЈ, МОМЦИ! ВРЕМЕ ЈЕ ДА ИЗИЂЕТЕ НА ЧИСТ ВАЗДУХ!

?

КАЖЕШ ДА БЕЖИМО?

ОХ! УСКО ЈЕ!

ЗАПНИ!

САВ ЋУ СЕ ЗГЊЕЧИТИ!

У том тренутку на зиду се појавила сенка...

?

630-183

Излажење кроз узани прозор није било лако...

Брже! Потребна ми је ваша помоћ!

Ако на њега рачунаш, ништа се не бој!

Недалеко од њих, кроз ноћ се прикрадала тајанствена сенка...

Само да их набем!

Артуре, како ћу ја кроз ту рупу?

Ништа не брини! Твоја кобила!

Хајде! Сад!

Чекати да цвећар смрша заиста није имало смисла...

Ако се узде покидају!

Јадне моје лале!

Ускоро се цео зид одвалио...

Најзад!

Спасавај се ко може!

Тврд неки орах!

Пошто се на нас окомио сам гувернер, приписаће нам све некажњене злочине последњих педесет година!

Не бојте се! Надам се да ћемо вечерас ухватити и лопове и њиховог шефа!

Сместа отварајте!

Тајанствени човек завршио је своју шетњу...

Један од бандита је промолио главу кроз врата...

Откуд ви у ово доба?!

Ништа то није чудно!

Има лала на још једном месту! Сместа средите ствар!

За то време наши пријатељи су стигли на брадоњино добро...

Стигли смо!

Очигледно није време за спавање!

ОДМАХ СУ „КРЕНУЛИ" НА ПОСАО, ОПРЕЗНО СЕ ПРИБЛИЖАВАЈУЋИ ЗАМКУ...

ХМ, ШТА ЋЕ ТАМО ПОЛИЦИЈА?!

ДА ЧУВАЈУ ЛАЛЕ! САМО, НЕМАМ У ЊИХ ПОВЕРЕЊА!

НИ МЕНИ СЕ ТО НЕ СВИЂА!

ВИДИТЕ! НИШТА ТИ НЕЋЕ САЧУВАТИ!

3333!

333!

НАЈБОЉЕ ЈЕ ПОЗВАТИ ГАЗДЕ КУЋЕ..

ОНДА ЈЕ АРТУР ИЗГОВОРИО ЧАРОБНУ ФОРМУЛУ И ПРОШАО КРОЗ ЗИД...

ТАКО СЕ БЕЗ ПРОБЛЕМА НАШАО У ДВОРЦУ...

ОВО ЈЕ САЛОН, А СПАВАЋА СОБА ЈЕ СИГУРНО НА СПРАТУ!

РРРРРР

ТО ЈЕ БРАДОЊИН ГЛАС! ПРЕПОЗНАО САМ НАГЛАСАК!

ОХ! ПА ТО НИЈЕ БРАДОЊА!

МЛАДИЋУ, ПРОБУДИТЕ СЕ И РЕЦИТЕ МИ ГДЕ ВАМ ЈЕ ТАТА!

РРРР... ШТА? ТАТА... НИЈЕ ОВДЕ!

ЈАО! ДУХ, САУЧЕСНИК КРАДЉИВАЦА ЛАЛА! УПОМОЋ!

ПОЗНАЈЕТЕ МЕ? ЗНАЧИ, ВИ СТЕ ТО, БРАДОЊО!

ЧОВЕК ЈЕ ИЗЈУРИО ИЗ КРЕВЕТА И ДОХВАТИО СВОЈУ БРАДУ...

НЕ МИСЛИШ, ВАЉДА, ДА СПАВАМ С ТАКВОМ БРАДУРИНОМ?!

НОСИМ ЈЕ КАД ИЗЛАЗИМ! АЛИ, ШТА МИ ЈЕ?!

АХА, СЕТИО САМ СЕ!

УПОМОЋ! УПОМОЋ!

СМИРИТЕ СЕ, МЛАДИЋУ! НИСАМ ЈА РАЗБОЈНИК! ДОШАО САМ ДА ЧУВАМ ВАШЕ ЛАЛЕ!

НЕ ВАЉА ШТО НАС ЈЕ ГОСПОДАР НАТЕРАО ДА ИЗАЂЕМО ВЕЧЕРАС!

ПОЗНАЈЕШ ОНУ ПЕРСИЈСКУ МАЧКУ?

Тројица ниткова већ су се сасвим примакла дворцу...

Изгледа да смо стигли...

Пази да не пробудиш жандаре који чувају лале!

Ако си заиста на страни правде, значи да је тебе и твоје пријатеље гувернер оклеветао!

Сами ћете се у то уверити, и то врло брзо!

Истог тренутка разлегао се необичан звук...

УУ УУЕЕЕУУУУЕ

Хм... сигурно је сова!

Мора да се прехладила!

Не! То је знак мојих пријатеља да лопови долазе!

Показаћу им ако ми дирну узенце!

Ма-не! Чекајте!

Имам бољу идеју! Треба ухватити човека који води ову акцију!

!!!

Док је Артур објашњавао свој план, крадљивци су се успузали преко зида жандармима пред носом...

Могу слободно да кажу да нас нису видели!

3333 333 3...

333!

Артур је у праву! Истрага напредује!

Сад је тренутак да наступимо!

Хеј, момци! Обрали сте бостан уместо лала!

Зар ови нису у затвору?

Ах! Ова господа нас још не знају!

?

?

Изненађени крадљивци покушали су да се извуку...

За тили час настало је очајничко разрачунавање...

ТРАС

!

ААХ!

Грдно сте погрешили ако мислите да нас спречите!

Имам црни појас већ осам година!

Шта сам вам рекао! Крадљивци су ту!

Не знам да ли ће твоји пријатељи издржати!

Одох да им помогнем!

Несрећни цвећар, који је непрестано плакао, од удараца се повратио...

Кад је Артур стигао, ствар је већ била срећена...

Не волим кад ми аматери петљају по фризури!

У праву си! Ништа боље од специјалисте!

Оба неустрашива чувара пробудила су се истог трена...

Јеси ли чуо нешто?

Не! Па, довољно је и наше присуство да нико не приђе!

Онда је и брадоњ прискочио...

Само да провјерим!

Бенг!

Не! То је ван тагрен наш...

???

Они су побрали све лале у крају! Сад треба...

...да ухватимо главног кривца-организатора свега!

Не!

Плус

Ускоро су нитковови затворени у једну шупу коју нико није чувао...

Онај који је био поливен, први се освестио...

?

ОДМАХ ЈЕ ПРИМЕТИО ДА НИЈЕ ЧВРСТО ВЕЗАН...

НЕВЕРОВАТНО! НИСУ МЕ ДОБРО ВЕЗАЛИ!

БУДАЛЕ! НИСУ СПОСОБНИ НИ ДА НАС ВЕЖУ КАКО ТРЕБА!

ХЕЈ, ПРОБУДИТЕ СЕ!

ММММ...

ГОРЕ ПО ЊИХ! ОДОХ ЈА!

ЗА ТО ВРЕМЕ СА КРОВА ШУПЕ ПОМНО СУ ОСМАТРАЛИ...

ОСЛОБОДИО СЕ!

ОДЛИЧНО! СВЕ ИДЕ ПО ПЛАНУ!

НИКО НИШТА НИЈЕ ПРИМЕТИО! А САД ТРК...

...ПРАВО ГОСПОДАРУ!

САД СЕ СПРЕМИМО ЗА ПОСЕТУ!

ОДАКЛЕ ЗНАШ?

ЧИСТА ЛОГИКА! ДОК ЧЕКАМО, ДА ПОТРАЖИМО И ОСТАЛЕ ЖРТВЕ ОВИХ НИТКОВА!

СЛАЖЕМО СЕ!

БОЈИМ СЕ ДА ГОСПОДАР НЕЋЕ БИТИ ОДУШЕВЉЕН!

СТИГАВШИ У ГРАД, НЕДАЛЕКО ОД ГУВЕРНЕРОВЕ КУЋЕ...

СТОЈ! КО ИДЕ? ЛОЗИНКУ!

ООХ!

СТРАЖАР ЈЕ УСПЕО САМО ДА КАЖЕ...

УМУКНИ, РАДОЗНАЛЧЕ!

ОД ТЕ ПОЛИЦИЈЕ САМО НЕПРИЛИКЕ!

НИТКОВ ЈЕ САД НЕОМЕТЕН ПОТРУДО УЗ СТЕПЕНИЦЕ...

КУЦ! КУЦ! КУЦ!

ОТВОРИТЕ! ХИТНО ЈЕ, ГОСПОДАРУ!

Пробуђен из сна снажном лупом, „Господар“ је искочио из кревета...

Ко се усуђује да ме буди?

Куц! Куц!

Господару!

Ах, ти си то! Шта је ново?

Страшно! Суровo! Још горе!

Онда је Нитков испричао све, и да су она двојица заробљена...

Хм! Морамо брзо да реагујемо...

Бојим се да ће све реки!

Мало касније..

За мном и узми све оне пушке!

Зар и ону кременьачу?

Тајанствени шеф банде сасвим се маскирао великим огртачем...

Правични дух Артур убрзо је сакупио све жртве крадљиваца лала...

По сваку цену морамо присуствовати хапшењу тог чудовишта!

Немам столица за оволики свет!

Не брини, младићу! И онако ћемо их све сакрити!

Више од двадесеторице људи прошло је поред стражара који су спавали...

Хррррк!

333...

Стигли смо! Пазите да не правимо буку! Тамо су она два стражара!

Ти знаш шта треба урадити ако нас чују!

Две прилике су се брзо приближавале...

Пази! Долазе!

Господо, управо стиже чудовиште које је дало наређење да се ваше лале униште!

Шта?! Ти знаш ко је то?!

Наравно! То је сасвим једноставно и обично!

ЗАМКА ЈЕ ОДЛИЧНО ПОСТАВЉЕНА И ДВОЈИЦА НИТКОВА НИСУ НИ САЊАЛА ШТА ИХ ЧЕКА...

СИГУРНО НЕМА НИЈЕДНЕ ЛАЛЕ У ШУПИ?

НАЈСИГУРНИЈЕ!

ГЛЕДАЈТЕ! ТАМО СУ!

ВЛАДАЛА ЈЕ МРТВА ТИШИНА У ШУПИ ГДЕ СУ ОНА ДВА НИТКОВА ОСТАЛА ВЕЗАНА...

САМИ СУ! ЈОШ СПАВАЈУ!

ТИМ БОЉЕ! ОСЛОБОДИМО ИХ И БЕЖИМО ОДАВДЕ!

ЧУДНО! СВЕ МИ СЕ ЧИНИ ДА МЕ НЕКО ГЛЕДА!

НЕМОГУЋЕ! НИСУ СЕ СЕТИЛИ НИ ЧУВАРЕ ДА ПОСТАВЕ!

ИСТОГ ТРЕНУТКА РАЗЛЕГАО СЕ ЗАСТРАШУЈУЋИ КРИК...

ХУУУЕЕХУУУЕЕ

УПАО САМ У КЛОПКУ! ПУЦАЈ!

ХУУЕЕ

ПА, НИШТА НЕ ВИДИМ!

А ОНДА СУ СЕ СА СВИХ СТРАНА ПОЈАВИЛИ НЕСРЕЋНИ ОДГАЈИВАЧИ ЛАЛА...

САД НЕ МОЖЕТЕ ПОРИЦАТИ ДА СТЕ ШЕФ...

...ОВИХ НИТКОВА, ГОСПОДИНЕ ГУВЕРНЕРУ!

ПРОКЛЕТИ ВАМПИР! ЗНАО ЈЕ ДА САМ ЈА...

ЗА ТРЕНУТАК ОДГАЈИВАЧИ ЛАЛА СУ ЗАНЕМЕЛИ, А ОНДА...

ШТА ТО РЕЧЕ НАШ ДУХ! ГУВЕРНЕР?!

ДА! ТАЈ, КОЈИ ЈЕ ОПТУЖИО НАС!

СТОЈ, ПРИЈАТЕЉУ! ЊЕГА ТРЕБА ОЗБИЉНО КАЗНИТИ!

МАЛО МУ ЈЕ БИЛО ШТО НАМ ЈЕ УЗИМАО ОНОЛИКИ ПОРЕЗ, ПА ТАКСЕ, НЕГО НАМ ЈЕ И ЛАЛЕ УНИШТИО!

ИЗВИНИ, АЛИ КАКО СИ ОТКРИО ДА ЈЕ ОН У ПИТАЊУ, АРТУРЕ?

ЗАИСТА, КАКО?

УМРЕЋУ ОД РАДОЗНАЛОСТИ АКО НАМ ОДМАХ НЕ КАЖЕШ КАКО СИ ГА ОТКРИО!

У РЕДУ! СЛУШАЈТЕ...

...БИО МИ ЈЕ СУМЊИВ ОНОГ ТРЕНУТКА КАД ВАС ЈЕ ОКРИВИО НЕ САСЛУШАВШИ НИ ЈЕДНУ РЕЧ!

ОСИМ ТОГА, МНОГО МУ СЕ ЖУРИЛО ДА ВАС ВРАТИ У ЗАТВОР ЧИМ ЈЕ ЧУО ДА НАШ ДОМАЋИН ИМА ЛАЛЕ!

ТРЕБАЛИ СУ МУ КРИВЦИ!

ОНДА САМ СХВАТИО ДА НИКО ОСИМ НАС КОЈИ СМО СЕ ТУ ЗАТЕКЛИ, НЕ ЗНА ДА ПОСТОЈЕ ТОЛИКЕ ЛАЛЕ ЈОШ НЕГДЕ!

У ПРАВУ ЈЕ! ЗАИСТА НИКО НИЈЕ ЗНАО ДА СУ МИ ЛАЛЕ ХОБИ И ДА ИХ ГАЈИМ!

ТРЕБАЛО ЈЕ САМО ПОСТАВИТИ ЗАМКУ!

КО БИ ПОМИСЛИО ДА ЈЕ СВЕ ТАКО ЈЕДНОСТАВНО!

ГУВЕРНЕР ЈЕ УСКОРО ПОВРАТИО ДУХ, АЛИ ЈЕ ИЗГУБИО КАПУ...

РЕЋИТЕ ЗАШТО СТЕ ОРГАНИЗОВАЛИ ОВУ СРАМНУ СТВАР!

НИШТА НЕЋУ ДА КАЖЕМ! ДАЈТЕ МИ ШЕШИР, ПА ИДЕМ!

ДА ГА ОПЕТ СРЕДИМ?

ПОГЛЕДАЈТЕ СВОЈЕ ЖРТВЕ! АКО БУДЕТЕ И ДАЉЕ БЕЗОБРАЗНИ, УРУЧИЋУ ВАС ЊИМА НА ЈАВНУ КАЗНУ!

ОВА ПРЕТЊА ДЕЛОВАЛА ЈЕ КАО ГРОМ...

НЕ! МИЛОСТ! МИСЛИТЕ НА МОЈ ПОЛОЖАЈ!

ТАЈ ЗАМИШЉА ДА ЈЕ ДРАГУЉ!

ТРОЈИЦА НИТКОВА ИСКОРИСТИЛА СУ ГУЖВУ ДА КИДНУ...

ПРОМЕНИЋЕ СЕ ВРЕМЕ, СВЕ МЕ БОЛИ!

БРЖЕ, ДОК НАС СЕ НЕ СЕТЕ!

ЗА ОВО НОЋАС НЕЋЕМО, НАРАВНО, ДОБИТИ ХОНОРАР!

МИЛОСТ! СВЕ ЋУ ВАМ РЕЋИ!

АХ! КАД БИСТЕ САМО ЗНАЛИ!

РЕЦИ ВЕК ЈЕДНОМ!

БОЛУЈЕМ ОД СТРАШНЕ БОЛЕСТИ! СВАКЕ ГОДИНЕ У ОВО ДОБА ДОБИЈЕМ АЛЕРГИЈУ...

ШТА?!

?

...И ПОЧИЊЕМ ДА КИЈАМ ПО ТРИ ПУТА У СЕКУНДИ! НОС МИ ОТЕКНЕ КАО КРОМПИР, ЛИЈЕМ СУЗЕ БЕЗ ПРЕСТАНКА!

??

ХАКВЕ ТО ВЕЗЕ ИМА С ЛАЛАМА?

ИМА! МОЈ ЛЕКАР МИ ЈЕ ОБЈАСНИО ДА ЈЕ ТО ОД МИРИСА ЛАЛА!

ХМ!

СЛЕПА УЛИЦА КОЈА ЗАВРШАВА У ПЛАНАРУ

ЗАМИСЛИТЕ МОЈУ МУКУ КАД МИ ИСПОД ПРОЗОРА ПРОДАЈУ ТОНЕ ЛАЛА!

ОПЕТ! ХМ!

ПРОИЗВОЂАЧЕ САМ ЗАСУО ТАКСАМА И ПОРЕЗИМА САМО ДА СЕ ОДРЕКНУ ЛАЛА, А ОНДА САМ УНАЈМИО ОНА ТРИ НИТКОВА...

...ДА БИ ТРЖИШТЕ ОСТАЛО БЕЗ ТОГ ГРОЗНОГ ЦВЕЋА!

ДИВОТА! ЗБОГ ЈЕДНЕ АЛЕРГИЈИЦЕ УПРОПАСТИЛИ СТЕ ТОЛИКЕ ЉУДЕ!

СКУПО ЋЕТЕ ТО ПЛАТИТИ!

НЕМАТЕ ПРАВО ДА МЕ КАЗНИТЕ!

ИСТОГ ТРЕНУТКА АРТУР ЈЕ КОМАНДОВАО...

АКО ТРЕБА ДА ГА МАЛО СРЕДИМ ОВИМ!

НОСИТЕ ТОГ БЕЗОБРАЗНИКА КУД ЗНАТЕ!

НЕ! САМО НЕ ТАМО!

ЗА ТРЕН ОКА ГУВЕРНЕРА СУ ЗГРАБИЛИ И ПОНЕЛИ...

ШУТ

ААА АААААААААХ

И, ЈЕДНИМ УДАРЦЕМ НОГЕ, ПОСЛАЛИ ГА ПРЕКО ЗИДА МЕЂУ ЛАЛЕ...

МИРИШИТЕ ТО ЦВЕЋЕ И УВЕРИТЕ СЕ КОЛИКИ СТЕ ЗЛОЧИН ПОЧИНИЛИ!

НЕ! ВИ ХОЋЕТЕ МОЈУ СМРТ!

ЈАДНЕ МОЈЕ ЛАЛЕ...

??

!

ГЛЕ, НИШТА!

И ГУВЕРНЕР ЈЕ ОДМАХ СХВАТИО...

ЊУШ! ЊУШ! ЊУШ!

ХМ! ХМ! ШТА ЈЕ ОВО?

КРИВАЦ ЈЕ ЈОШ ЈЕДНОМ ПОМИРИСАО ИЗНЕНАЂЕНО...

НЕМА СУМЊЕ! ЛАЛЕ НЕМАЈУ НИКАКАВ МИРИС И НИЈЕ МИ НИШТА!

ИЗГЛЕДА ДА НИСАМ АЛЕРГИЧАН НА ОВАЈ ДИВНИ ЦВЕТ И ДА СВАКЕ ГОДИНЕ ЧЕТИРИ МЕСЕЦА ОД НЕЧЕГ ДРУГОГ КИЈАМ!

НАРАВНО! ЈЕР ТАЈ ЦВЕТ УОПШТЕ НЕМА МИРИС!

САМО, ОВИ ЉУДИ ОД ТОГА НЕМАЈУ НИШТА, ЈЕР ЈЕ ЊИХОВА ОВОГОДИШЊА ПРОИЗВОДЊА УНИШТЕНА!

ТАЧНО! САД СМО ЈАДНИ ДА ЈАДНИЈИ НЕ МОЖЕМО БИТИ!

СВЕ ЋУ ИМ НАДОКНАДИТИ И НЕМА ПОРЕЗА СЛЕДЕЋИХ ДЕСЕТ ГОДИНА!

ЗАХВАЉУЈУЋИ АРТУРУ, ПРАВДА ЈЕ ЗАДОВОЉЕНА, А ГУВЕРНЕР ЈЕ ОТИШАО КАО ШТО ЈЕ И ДОШАО: ОКРУГЛА ШЕШИРА И ШИЉАТА НОСА...

ПРОКЛЕТИ ДОКТОР! АКО НЕ СМИСЛИ ПРАВИ ЛЕК ОБЕСИЋУ ГА!

ХЕЈ, ЉУДИ! НЕМА ОНЕ ТРОЈИЦЕ!

НЕСТАЛИ СУ!

НЕ БОЈТЕ СЕ! ВИШЕ ИМ НЕЋЕ ПАСТИ НА ПАМЕТ ДА ВАМ ДИРАЈУ ЦВЕЋЕ!

А КАД ЈЕ СУНЦЕ ВИСОКО ОДСКОЧИЛО, ДВОЈИЦА ЖАНДАРА СУ СЕ ПРОБУДИЛА...

НАШЕ СТРАЖАРЕЊЕ СЕ ЗАВРШИЛО! ИДЕМО ДА РАПОРТИРАМО СОПСТВЕНИКУ ИМАЊА...

...ДА ЈЕ НОЋ ПРОТЕКЛА МИРНО!

КАД МИ СТРАЖАРИМО, НИКО НЕ СМЕ НИ ДА ПОМИСЛИ ДА ПРИЂЕ!

ОХ !!!!

ЖАНДАРИ СУ НАИШЛИ КАД СУ СЕ СВИ РАЗИЛАЗИЛИ...

КО СУ ОВИ?!

СТРАЖАРИ КОЈИ СУ ПАЗИЛИ ДА СЕ НОЋАС НЕШТО НЕ ДЕСИ!

ЉУДИ СУ ОДЈЕДНОМ ПРАСНУЛИ У ВЕСЕЛИ СМЕХ...

ХА-ХА-ХА! СВЕ ЈЕ ДОБРО КАД СЕ ДОБРО СВРШИ!

ПОШТО ЈЕ САД СВЕ ОСТАЛО У НАЈБОЉЕМ РЕДУ, АРТУР ЈЕ КРЕНУО У СВОЈ ЗАВИЧАЈ...

ЗБОГОМ, СВИМА!

КУД ЈЕ ОВАЈ ЗАПЕО?

КРАЈ

ПОПАЈ

By Bud Sagendorf

ЈУ, НАОПАКО! ОД ДАНАС БЕНЗИН ПОСКУПЉУЈЕ ЗА ТРИ СТАРЕ СТОТКЕ!

ТО ЈЕ ВИШЕ НЕГО ШТО ТРОШИМ НА ПАРФЕМЕ!

ЗДРАВО, ОЛИВА! 'ОЋЕШ ЛИ ДА НАС МАЛО ПРОВОЗАШ!

?

'ОКУ ДА СЕ ВОЗАМ!

НЕМАМ ПАРА ЗА БЕНЗИН!

ЗНАШ ШТА, КИЋО! ТРЧИ И ЗОВИ ПОПАЈА!

!

КАКВА ЈЕ ТО ГОМИЛА СПАНАЋА? ЗАР СИ СЕ И ТИ ПОСПАНАЋИЛА?

ЈОК!

СПАНАЋ

СПАНАЋ

СПАНАЋ

?

ЕВО МЕ, ОЛИВА! ЗВАЛА СИ МЕ!

ПАМЕТНА СИ ТИ ГЛАВИЦА, ОЛИВА!

ОД САДА САДИМО СПАНАЋ И У САКСИЈАМА!

МЉАЦ!

© 1980 King Features Syndicate, Inc. World rights reserved

Bud Sagendorf 5-25

НЕХАТ И ГЛУПА СУЈЕТА

КАКО ЈЕ СТРАДАЛА „МЕРИ РОУЗ"

ДИКА ЕНГЛЕСКЕ ФЛОТЕ 15. ВЕКА, ПОНОС СТРАШНОГ КРАЉА ХЕНРИЈА VIII, ПОТОНУЛА ЈЕ ПРЕД ОЧИМА ВЛАДАРА И ЦЕЛЕ СВИТЕ САМО ШТО СЕ ОТИСНУЛА ИЗ ЛУКЕ ПОРТСМАУТ.

Испод муља и блата, на дну мора код Солента, лежи брод.

Вода ту није нарочито дубока — у време осеке свега дванаестак метара — али је прљава и мутна, узбуркана снажним таласима и бесним плимама. Упркос немогућим условима екипа ронилаца свакога дана ради на дну, јер то није обичан брод.

То је „Мери Роуз", поносна ратне флоте енглеског краља Хенрија VIII.

Циљ екипе је да овај велики ратни брод из доба династије Тјудора извади неоштећен на површину да би, после неопходних реставрација, био изложен поред краљевског брода „Викторија" у луци Портсмаут и постао једна од светских атракција.

„Мери Роуз" се налази на дну мора због грубог нехата и глупе охолости и сујете.

ФРАНЦУСКЕ ЛАЂЕ НА ВИДИКУ

Јула 1545. године „Мери Роуз" била је једна од преко стотину лађа окупљених у луци Портсмаут да би краљ Хенри VIII извршио смотру своје флоте пре него што јој изда наређење да се отисне у борбу против Француза.

Француска флота, под командом адмирала Д' Анебуа, већ се налазила дубоко у Ламаншу и енглеска обална стража палила је ватре дуж целе обале да би дала знак свим краљевским бродовима на домаку да се придруже флоти у Портсмауту.

„Мери Роуз" није била адмиралски брод, али је представљала дику флоте — ратни брод дрвене грађе од 700 тона, дугачак око 45 метара, један од ретких наоружаних великим топовима. Ови топови били су већи од многих који су употребљени у бици код Трафалгара скоро 260 година касније.

Страшни краљ Хенри VIII, познат и по бројним супругама које је послао на губилиште, поносио се овим бродом. Чим је са свитом стигао у Портсмаут, поставио је за вицеадмирала и заповедника „Мери Роуз" сер Џорџа Керуа, једног од својих миљеника.

Затим је владар, са својим адмиралима, сео за трпезу адмиралског брода усред ручка и Хенри VIII је издао заповест енглеској флоти да јој исплови у сусрет.

„Грејт Хенри" (Велики Хенри). Француска флота примећена је кад су били

МНОГО КУВАРА КВАРИ ЧОРБУ

Оно што се затим одиграло најбоље казује манускрипт из тог времена са лица места:

„Прво је (краљ) водио поверљив разговор са лордом адмиралом, затим такође са сер Џорџом Керуом. Пре него што су се растали, краљ је са себе скинуо златан ланац са медаљоном од тешког злата и ставио га сер Џорџу око врата пожелевши му много среће.

Краљ је потом сео у чамац и вратио се на копно, а сви капетани заузели су места на бродовима који су им додељени. Чим се сер Џорџ Керу укрцао на „Мери Роуз" наредио је да сви чланови посаде заузму своја места и да се разапну

НА СУВОМ ДО 1982. ГОДИНЕ

Најновије вести из британске штампе кажу да ће спасавање „Мери Роуз" са дна Солента бити завршено крајем лета 1982. године. То је најамбициознији подухват те врсте у свету и сматра се да ће коштати преко једног и по милиона фунти стерлинга (96 милиона динара).

Мак Кијев тим ронилаца-аматера заменило је преко две стотине професионалних гњураца из целог света. Основан је фонд за пројекат вађења „Мери Роуз" и новац пристиже такође из читавог света, и од појединаца али, пре свега, од великих компанија. Па ипак, никад га није довољно, нарочито у ово доба опште инфлације.

Маргарет Рул, археолошки директор пројекта Фонда „Мери Роуз", дала је пре извесног времена званичну изјаву о садашњем стању лађе.

Брод је, каже овај цењени стручњак, одлично очуван и на њему је откривено мноштво предмета који пружају драгоцене податке о животу у доба Тјудора. Екипа је због тога намерно успорила радове, да јој нешто не би промакло. Према плановима који већ постоје лађа ће бити подигнута на специјално конструисану огромну скелу-платформу.

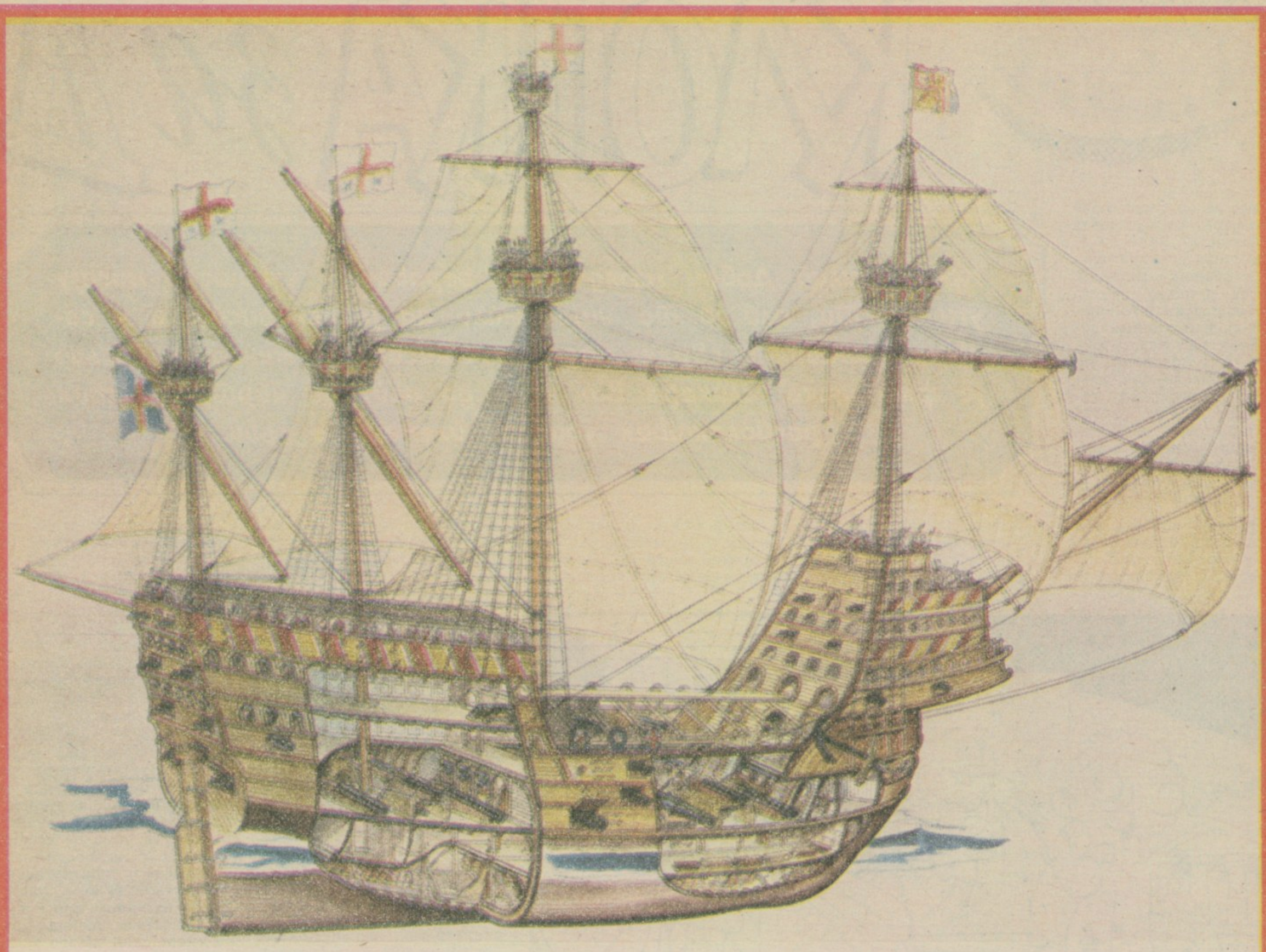
Испоставило се током радова на дну да је „Мери Роуз" један од најранијих енглеских бродова са поклопцима за топове. Његова дрвена конструкција далеко је од грубе, како се за оно доба очекивало. Највеће чуђење изазвао је сложен систем покретних плоча на боковима палуба који је штитио тобџије од непријатељских стрела. Пре овог открића мислило се да су тобџије употребљавале обичне штитове.

На броду је пронађено и неколико фино израђених лукова у бољем стању од свих досад нађених у Енглеској. Прављени су у 16. веку по цени од три шилинга за туце, у време када је дневни адмиралски приход износио нешто више од шест шилинга.

Рониоци су извадили и више скелета који су подвргнути разноврсним испитивањима и најсавременијим лабораторијским тестовима. Установљено је, колико за почетак, да су Енглези 16. века имали далеко здравије зубе од данашњих. Нарочито су добро сачувани кутњаци, иначе најскло-нији кваровима, што сведочи да су људи из тјудорске епохе јели здравију храну и много мање шећера.

Чак ни скелети људи старијих од 40 година нису имали кварних зуба, а испитивање осталих костију показало је да су ратници Хенрија VIII били крепкији од данашњег просечног становника Британских острва. Пронађени костури не показују знаке ни венеричних нити било каквих других болести.

Закључак научника је да су тадашњи војници имали много више шанси да преживе страхоте ратова него што људи, који сматрају да је технологија 20. века све и свја, мисле.

Цртеж идеалне реконструнције „Мери Роуз" направљен према досад добијеним подацима

једра. Једва да је наређење извршено, а „Мери Роуз" је почела опасно да се нагиње на бок.

Сер Говен Керу је са своје лађе видео шта се дешава, позвао свог првог официра, показао му „Мери Роуз" и питао шта то значи. Овај је одговорио да „Мери Роуз", ако настави тако да се нагиње, треба одвући натраг у луку.

Сер Говен је, пролазећи својим бродом покрај „Мери Роуз", позвао сер Џорџа и упитао га шта је по среди. Адмирал му је рекао да на броду има групу бандита коју не може да обузда.

Времена за помоћ није било. „Мери Роуз" је, нагињући се све брже и више, зачас потонула са седам стотина људи колико их се налазило на њој. Само чашица се спасла. Сер Џорџу Керуу догодило се оно што каже енглеска пословица: „Кад је много кувара, поквари се чорба".

Он је на свом броду имао много морнара тако спремних да је најгори од њих могао да буде капетан најбоље лађе у Краљевству. Али, они су били толико сујетни и тако су се мрзели да су одбијали да примају наређења један од другога и нису хајали ни за шта. И тако су се због охолости и инаата подавили.

Краљ је, док се то догађало, стајао на обали и немоћно посматрао трагедију. Са њим је била и Леди Керу, жена сер Џорџа, која се од ужасног призора онесвестила.

ДА СУ ПОКУШАЛИ, ЈЕСУ

Мада се „Мери Роуз" налазила једва једну миљу од Портсмаута када је потонула, Французи су се хвалили да ју је њихов топовски погодак послао на дно. Француска посла!

Лађа, направљена 1509. године, била је сувише вредна да би тек тако била остављена да лежи у блату. Убрзо после несреће одлучено је да се покуша са извлачењем и спасавањем онога што се спасти могло.

Већ 1. августа 1545. војвода од Сафока писао је, пун оптимизма, сер Вилијему Пејџету: „Верујем да ће „Мери Роуз" бити извађе на најдаље до понедељка или уторка".

Да су покушали, јесу, али су им муљ и матице Солента осујетили све покушаје. Седам година касније виконт Лајл писао је такође сер Виљему Пејџету изражавајући бираним речима сумњу да ће гњурци успети да изваде не лађу, већ било шта са ње. Био је у праву.

„Мери Роуз" остала је да лежи на морском дну и временом је пала у заборав, све до 1836. године када су браћа Дин, рониоци из оближњег места, случајно на њу натрапали. Тада је „Мери Роуз" већ била покривена наслагама песка, блата и глине, али се понегде назирало дрво и један од топова.

Џон Дин је извукао пет топова од бронзе и двадесет гвоздених. Ово је изазвало извесно интересовање јавности — и „Мери Роуз" је поново заборављена.

Тако је остало све до 1965. године када се у причу о „Мери Роуз" умешао Алексан Мак Ки из Хајлинг Ајленда, ронилац-аматер Британског подводног клуба, књижевник и историчар.

Од тренутка када је Мак Ки уврстео себи у главу „Мери Роуз", посветио јој је и подредио свој живот. Прво је, наравно, морао да је пронађе. Копао је по старим списима музеја и архива, гњурао, копао, гњурао.

Онда му се осмехнула срећа: успео је да убеди фирму за производњу сонарних инструмената да их испроба и на месту где је, евентуално, могла да се налази „Мери Роуз". На његовом усхићење и, може се рећи, запрепашћење, место је било тачно — инструменти су регистровали облик лађе.

Значи била је тамо! Али, шест метара **испод** дна мора, у муљу.

Рониоци-аматери вредно су се бацили на посао. Успели су да извуку с брода један топ, камену топовску ђулад, дршке бодежа и средњовековну посуду са поклопцем начињену од мешавине олова и цинка, **најстарију такве врсте** која је икада пронађена у Енглеској.

Али, гњурци нису пипнули унутрашњост брода нити драгоцености из прохујалог времена које се морају налазити у њему. Њихов циљ био је да утврде је ли лађа у таквом стању да се може читава извадити из своје блатњаве морске гробнице.

Њихов подухват овога пута привукао је општу пажњу и прешао у руке професионалаца.

Љ. К

МАГИЧНА МОЋ

КЛОПКА ЗА ДУ

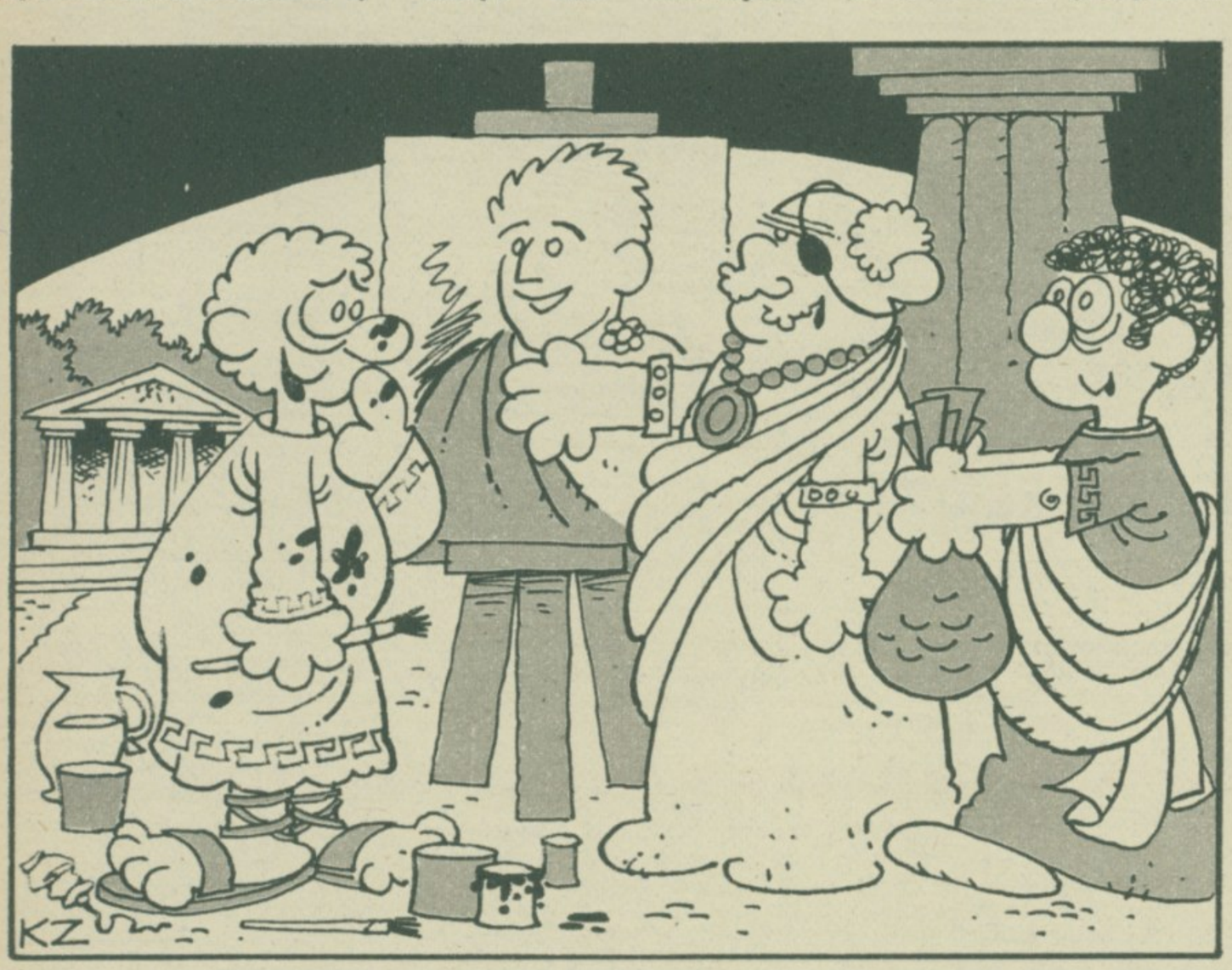
Како је изгледао први портрет који је човек начинио? Биле су то лобање лица „реконструисаног“ у обојеном гипсу са комадима шкољки уместо очију. Неолитски људи веровали су у постојање душе и њену моћ над судбином будућих поколења, па су главе предака или знаменитих непријатеља чували као неку врсту „клопке за душу“ — у првом случају у жељи да обезбеде њено благотворно присуство, у другом, да је некако умире и савладају.

Краљ Филип Добри можда је и веровао у узвишену мисију уметности, али га то није омело да је искористи и у сасвим практичне сврхе: када је стасао за женидбу, послао је фламанског сликара Ван Ајка да направи портрете свих расположивих удавача племените крви.

Верovање у магијску моћ људског лика одржало се много дуже него што се претпоставља: вековима су

Мучна дилема морила је и уметнике древног Египта. Мада је свака портретна статуа или посматране

третна статуа ионако није верно представљала покојника често се дешавало да се исти кип употреби и

лица владара отиснута на новцу гарантовала његову ваљаност а портрети постављени у судницама обећавали да ће правда бити задовољена.

Готово од часа када су се уметници нашли пред задатком да представе своје моделе, и друштво је морало да се суочи са питањем — шта од њих очекује? Да ли да верно представе оно што виде или да, сходно значењу портретисане личности, „поправе“ природу?

Сваки историјски период диктирао је властите норме: у класичној Грчкој, рецимо, истина се навелико „улепшавала“: хеленски сликар Апелес (друга половина 4. века пре н. е.) насликао је свог Антигона тако да неупућени посматрач ни по чему није могао да закључи да је овај на једно око био слеп.

маске увек представљала одређену личност — фараона или неко друго значајно лице — оне нису обавезно личиле на узор. Та дела нису била намењена потомству већ су, изложена у гробницама и храмовима, служила као боравиште за покојников дух, његов **ка**.

ДА СЕ НЕ ЗБУНИ

Ваља рећи да се о духовима сиромашних водила далеко мања брига. Њихова тела мумифицирана су на брзину и немарно слагана у заједничке гробнице издубљене у пећинама. Како би њихов **ка** ипак знао коме телу да се врати, под мишке су им стављали папирусе са личним подацима. Будући да портретисање

по неколико пута — требало је само прецртати старо и на статуу утиснути ново име.

Све до 5. века пре н. е. грчки уметници су далеко верније од египатских претходника представљали своје моделе. Били су то већином портрети значајних личности њиховог доба: државника, генерала, песника, филозофа, говорника. Они више нису намењени загробном, већ овоземаљском животу, па су се кипови зато и постављали у сетилишта и на јавне трговe.

Реализам у представљању људског лика губи се појавом Фидије и Поликлета: тежња за остварењем хармоничне лепоте и типизацијом читавог тела уродила је мањим или већим идеализовањем портретисаног лика.

СУПЕРМЕНИ И ОБИЧНИ

Снажно развијен култ предака у старом Риму допринео је да портрет постане основна тема римске уметности.

Кад год би умрла нека уважена личност, забележио је историчар Полибије, тело су прво носили у Форум где би синови или неки од најближих рођака гласно набрајали врлине и заслуге умрлог. После ових славопојки (laudatio funebris), воштану маску, натуралистички веран одраз покојниковог лица, породица је похрањивала у дрвени реликвериј који је од тада стајао на највиднијем месту у кући, обично усред атријума.

Улога воштане маске није тиме била окончана: употребљавали су је и одавали јој дужну почаст при свим жртвеним свечаностима, а када би у породици умро неко други, воштани лик поново је налазио место у процесији где би га носио неки од рођака који је највише личио на узор.

Обучен у одговарајућу тогу — гримизну уколико је умрли био конзул, пурпурну ако се радило о цензору и златом опточену уколико је посреди био неки војсковођа — носилац маске је за време читаве свечаности седео у Форуму.

Колики је значај придаван култу предака говори и **ius imaginum**, законска одредба којом је привилегија да држе воштани лик предака додељивана само одабраним патрицијима.

Због незгодне особине воштаних маски да ретко трају дуже од неколико десетина година, временом су замењене примерцима израђеним у дрвету или, нешто касније, у мермеру.

За разлику од строго реалистичких портрета из доба Републике (509—27. пре н. е.) у доба Царства (27. пре н. е. — 476) уметници су почели да идеализују и величају своје моделе. Врхунац ове тежње су касноримски портрети цара-бога каква је колосална статуа Константина Великог, данас у Капитолском музеју у Риму.

Значајан је још један вид римског портрета, такозвани **imago clipeata — ликови војсковођа утиснути у средиште штита. Исти мотив уметници ће касније пренети и на медаљоне.**

Временом, портретисање је престало да буде привилегија највиших слојева. У касноримском периоду сваки скоројевић желео је да овековечи свој лик. Како онда разликовати портрете моћника од портрета обичних смртника? По свечаном ставу, обавезној пози коју су последњи импера-

...ШУ

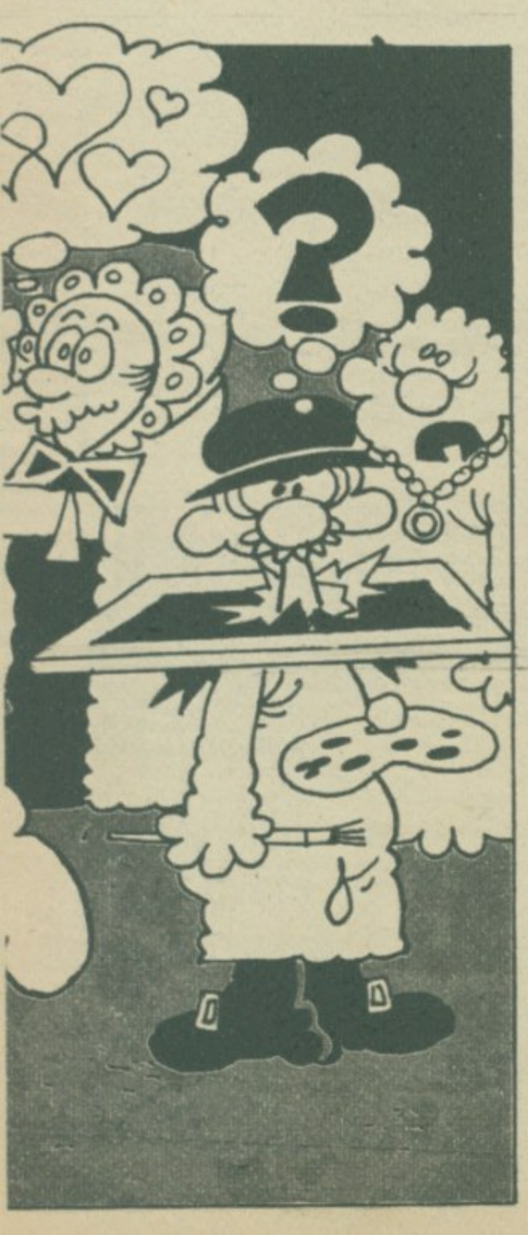
тори заузимали, како би на тај начин нагласили своје надљудске особине.

КРАЉ ХЕНРИ ЈЕ НЕСТАО

„Чаролији“ представљеног људског лика није одолело ни хришћанство: поред централног лика Христа, на зидовима катедрала и цркава појављују се и портрети папа и владара, најчешће донатора и градитеља.

Међу мање-више верним портретима средњовековних владара истичу се они на којима Карло Велики поносно приказује своје раскошне бркове. И у то доба људи као доказ властите вредности чувају портрете предака, а у Енглеској, у нешто измењеном виду, оживљен је и обичај употребе посмртне маске. У новој верзији то је лутка од коже коју рођаци преминулог облаче у покојниково најсвечаније одело и носе за време погреба.

У средњем веку портрет је добио улогу какву није имао никада раније. Пре него што се одлучио да запроси руку португалске принцезе, Филип Добри је 1428. године на двор своје одабранице послао чувеног фламанског сликара Ван Ајка. Тек пошто му је уметник донео портрет благородне даме, Филип се одлучио на судбоносни корак.

Ни француски краљ Карло VI није волео изненађења. Када је стасао за женидбу, краљевски сликар разлетео се по кнежевским дворовима Аустрије, Баварске и Лорена да начини портрете „удавача“. Карлу се од свих највише допао лик Изабеле Баварске.

Када је енглески краљ Хенри VIII по трећи пут обудовео, одлучено је да се из државних разлога ожени француском принцезом Аном од Клева. Краљу је речено да је принцеза прелепа, а као доказ показан му је њен портрет.

Када је Ану од Клева, већ испрошену, угледао „уживо“ у Хемптон Корту, краљ само што није пао у несвест. Ни шминка, ни раскошне хаљине нису могле да сакрију принцезину ружноћу. Хенри VIII ипак се њоме оженио мумлајући себи у браду: „Ево шта морам да учиним за Енглеску“.

Већ следеће године обављен је дискретан развод.

ЛУКАВСТВО У ОГЛЕДАЛУ

Лако је било дамама са европског запада. И источњачке жене гореле су од жеље да их сликају, али им је закон забрањивао да лица откривају пред странцима. Ипак су се снашле — окренуте леђима сликару, позирале су пред огледалом. Захваљујући женској домишљатости данас се дивимо прекрасним портретима муслиманских принцеза.

У 16. веку пред сликарске штафелаје поред владара и племића седају и представници новог друштвеног слоја којима „недостају“ славни преци, али не и новац. Настаје нови вид портрета у коме су скупоцени костим и раскошна фризура далеко важнији од лица налик на маску.

„Вашар таштине“ не прекида се ни у следећем веку. Са изузетком земаља у којима је под утицајем реформације у одевању завладала строга једноставност, и даље се чини да су портрети стварани не да би представили личност, већ њен скупоцени костим. То је и доба када уметници коначно излазе из друштвене анонимности и, у жељи да тај новостечени статус истакну, стварају аутопортрете као и портрете својих породица.

Седамнаести век значајан је и по томе што на платна доспевају личности за које само нешто раније нико не би ни сањао да ће доживети да буду портретисане. Сељаци, рибари, ситни трговци, одрпанци, проститутке, војници све чешће су инспирација уметника свесних друштвене функције својих дела. Караваџо, Веласкез и Гоја себе више не сматрају дужницима наручиоца који их плаћају, па се зато и усуђују да им се супротставе — истином на слици.

Као одговор на лицемерје муштерије која је дошла да наручи „Смрт Богородице“, Караваџо (1573—1610) је поступио како само век раније не би ни у сну пало на памет неком његовом претходнику: бацио јој је у лице слику надутог леша младе девојке коју су тих дана извукли из Тибра.

Шпански дворски сликари Веласкез (1559—1660) и Гоја (1746—1828) представљају своје краљевске моделе управо онако како их виде: то више нису само портрети, већ и снажне осуде. Њихова платна као да кажу — ја, уметник, осећам дужност да свету објавим колико су корумпирани, малоумни и порочни ови моћници. Тако је настао карактеран портрет.

ПОМОДНИ ПРОФИЛ — СИЛУЕТА

У 17. веку Рембрант је насликао свој чувени портрет „Час анатомије доктора Тулпе у Хагу“ који по многима представља врхунац портретне уметности уопште.

Велики мајстор вероватно би се згрозио над делима за којима је само век касније лудовала помодарска Европа. Били су то портрети-силуете на којима су се видели само обриси црне људске фигуре представљене из профила.

За време француске револуције и Наполеонових ратова једна од основних инспирација сликара били су прилично типизирани портрети хероја какав је, рецимо, „Убијени Мара“, дело Наполеоновог дворског сликара Давида. Нешто касније његов ученик Енгр (1780—1867) насликаће низ верних портрета француског грађанског друштва тога доба чију ће грамзивост, хипокризију и корумпираност његов савременик Домије јетко исмејати у својим славним портретима-карикатурама.

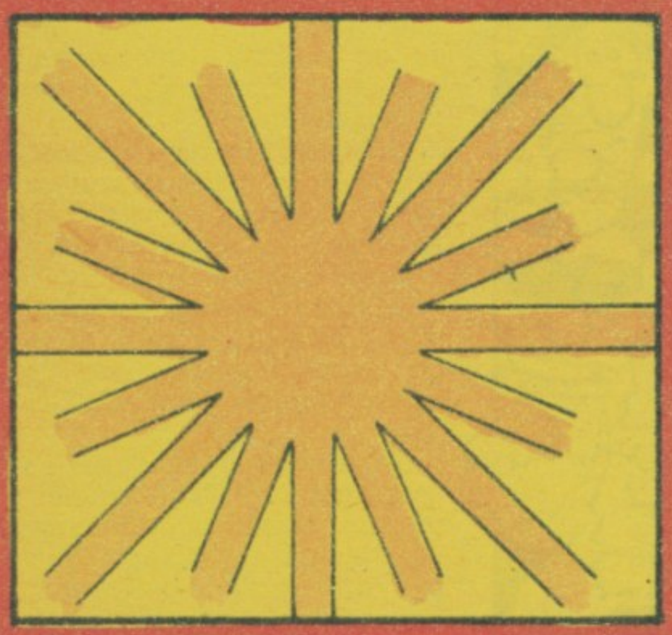
Вековна традиција прекинута је појавом импресионизма у другој половини 19. века. Мада сликари и даље раде портрете, људски лик више нема вредност „документа“. Ту његову функцију преузеће фотографија. Портрет постаје само део композиције, стапа се са природом од које више није ни значајнији ни моћнији. Натуралистички верне римске маске и импресионистичко виђење људског лика дели провалија суштински новог поимања и света и човека у њему.

М. И.

ЗРАЦИ ЧИНЕ ЧУДА

ИЗБРИШИ СЛОВА ЛА

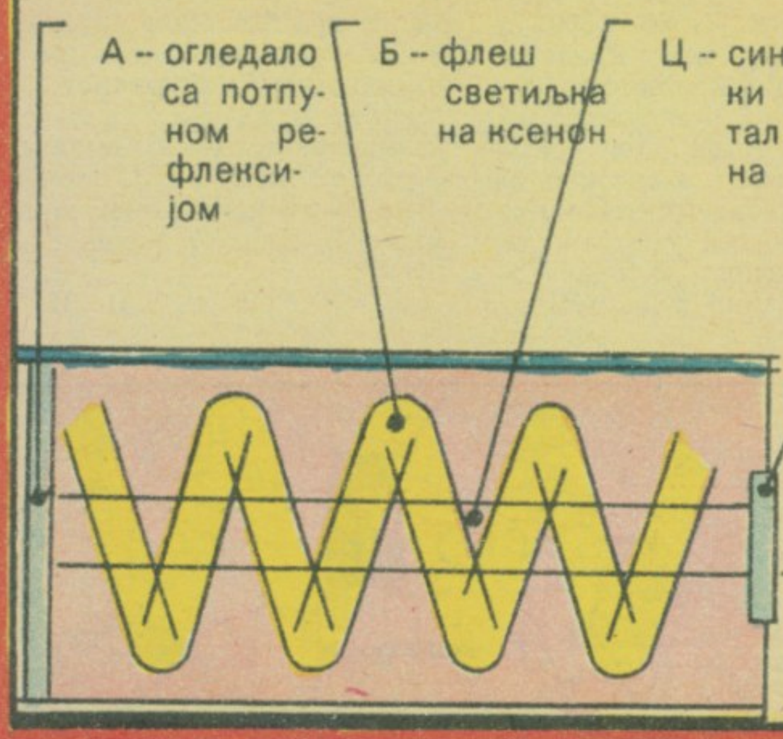

Познати Велсов роман »Рат светова«, написан крајем прошлог века, прича измишљену причу о Марсовцима који нападају Земљу. Њихово главно оружје је »пламени мач« из којег сева претећа светлост. Људи падају попут снопља, метали потоцима теку а све што је запаљиво претвара се у прах и пепео. Данас Велсов »пламени мач« представља једна специјална направа која емитује светлосне зраке велике концентрисаности — најчистију, најблештавију и најјачу досад познату светлост. Снага ове светлости је далеко већа од оне на површини Сунца. На малим раздаљинама у стању је да потпунс уништи сваку постојећу материју.

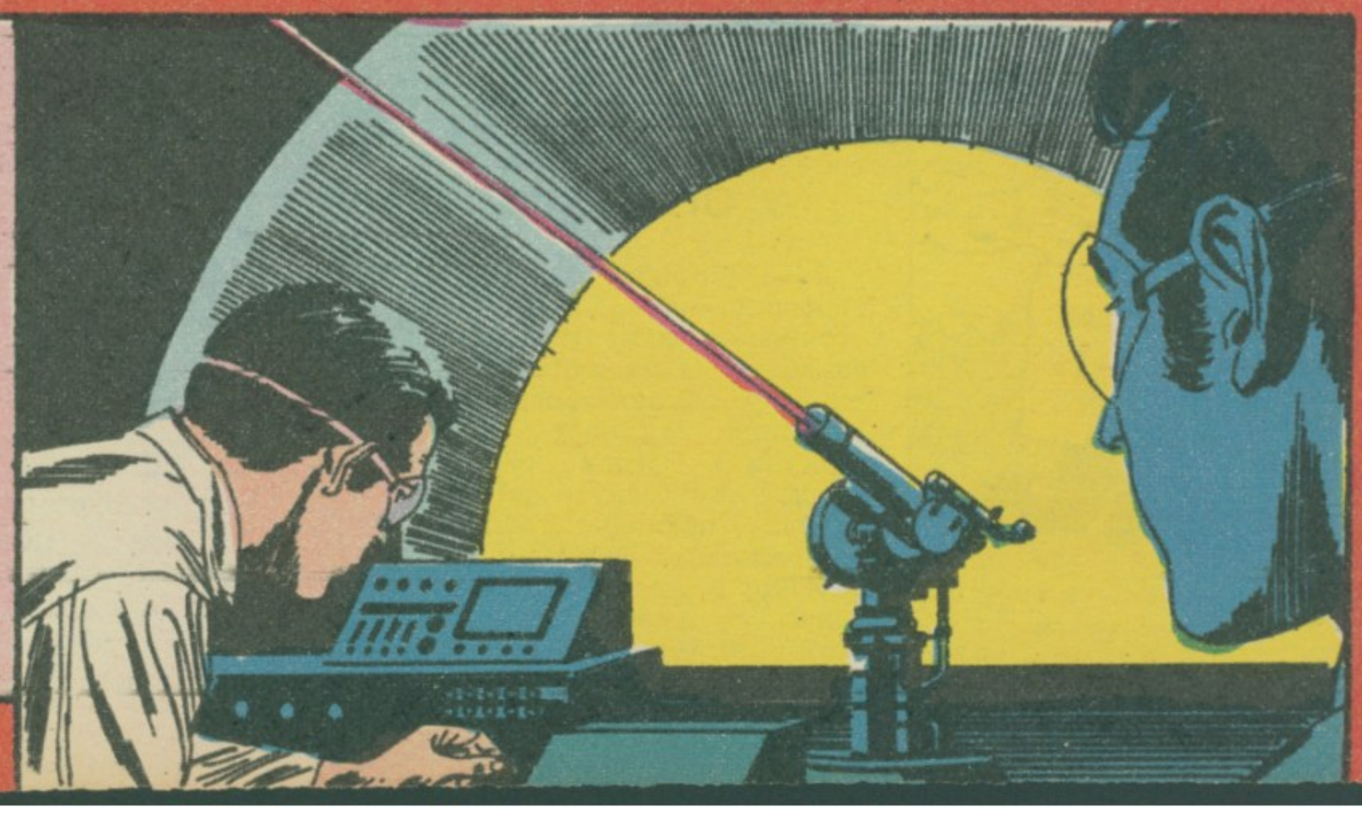
Још 1958. године два америчка научника Белове лабораторије — др Чарлс Таунз и Артур Шалоу — објавили су прве радове на тему како да се постигне ЛАСЕР (скраћеница која у преводу значи — појачање светлости стимулисаном емисијом зрачења). Године 1960. др Теодор Мејмен, који се тада бавио аеронаутиком, успео је да уз помоћ вештачког рубина емитује први ласерски зрак у свету. Снажан црвени блесак обележио је рађање фантастичне светлости неслућених могућности.

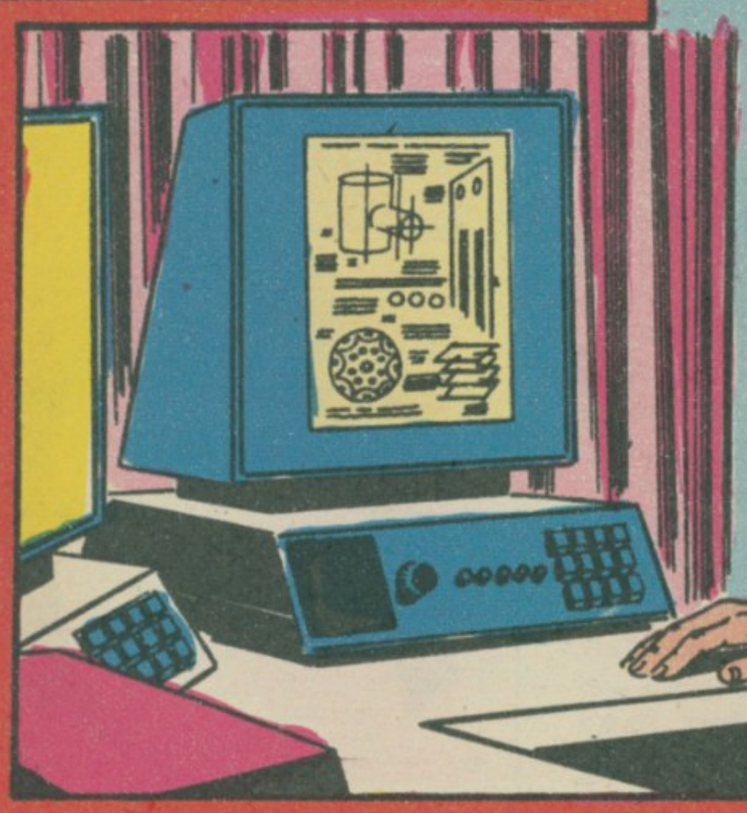

Човек остаје изненађен на изглед једноставним апаратом. Састоји се из две челичне кутије различитих величина. У мањој се зачиње ласер, док се у већој налазе кондензатори који обезбеђују електричну енергију. »Срце« ласерског апарата са рубином, на пример, представља кристални штапић од синтетичког рубина. Крајеви су му посребрени и сјајни попут огледала. Од једног се светлост рефлектује потпуно, од другог делимично. На штапић је навучена спирална светиљка која ради на принципу »флеша« а напаја се из кондензатора. Блесак светиљке протреса атоме хрома у кристалу рубина. Уздрмани електрони ових атома ослобађају по један фотон (основна јединица светлости) који путује штапићем скакућући напред-назад и подстичући остале електроне на емитовање фотона. Створени сноп светлости огромном брзином креће се између два огледала, у једном и у другом правцу. Најзад сноп црвене светлости постаје толико снажан да се пробија ван огледала са делимичном рефлексијом претварајући се у ласерски зрак. Све се ово догађа у милионитом делу секунда.

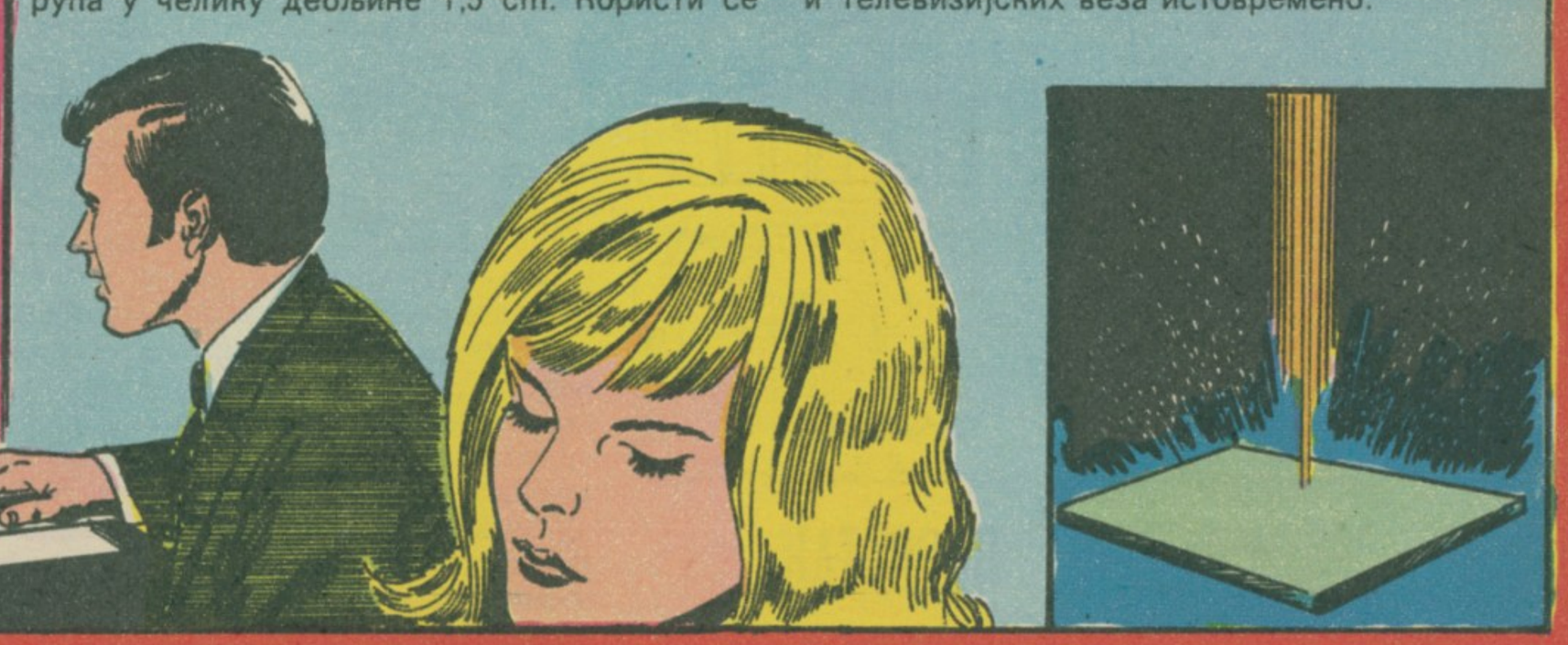
Ласер спада у кохерентне светлости јер се креће у таласима исте дужине. Осим тога, за разлику од обичне беле светлости код које је све ово управо обрнуто, паралелни су. Сноп ласерске светлости може бити различитог пречника, понекад тањи од врха чиоде. Такви снопови користе се за преношење сигнала код електроничних рачунара. Ласерска светлост неких гасова има трајан карактер док се рубином, рецимо, постижу само импулси. Зраци могу бити и потпуно невидљиви — инфрацрвени или ултравиолетни. Ако се обезбеде довољне количине одговарајуће енергије, готово свака материја може да се натера на емитовање ласерске светлости.

СЕРОМ

Ласер налази све већу примену у свакодневном животу. Испоставило се да је за обављање неких послова далеко кориснији и јефтинији од постојећих направа. На пример: донедавно је за бушење дијаманта, најтврђе постојеће материје, био потребан дводневни мукотрпан рад са челичним иглама премазаним уљем од маслине и посутим дијамантском прашином. Са ласером се ово постиже за свега неколико минута. Њиме се лако и једноставно буши и најмања рупа у челику дебљине 1,5 cm. Користи се и за извођење деликатних оперативних захвата, за лечење неких тумора коже, па чак и за брисање слова у дактилографији; његов блесак буквално сагорева црне пигменте не оштећујући папир. Најважнију примену ласер ће свакако наћи у систему веза јер, захваљујући вибрацијама милијарду пута учесталијим него код обичних радио-таласа, може да обезбеди проток свих светских радио-телеграфских, телефонских и телевизијских веза истовремено.

Предност ласера је и у његовом савршено паралелном зрачењу. Импулси који су својевремено послати ласером у правцу Месеца, удаљеног од Земље безмало 400 хиљада километара, осветлили су површину од само 32 километра у пречнику. Светлосни зрак једног пројектора одговарајуће снаге проширио би се на површину пречника неколико пута већу од Месечевог (3.476 km). До 800 километара раздаљине микроталасни радар може да одреди положај неког објекта са могућношћу грешке од око 30 метара. Ласер смањује грешку на 8 метара. Телеметријском ласеру је, осим тога, потребна далеко мања антена.

На основу електронских података ласер за само неколико секунди може да исцрта слику на микрофилму. То се постиже гасним пулсирајућим ласером који буши милионе сићушних рупа у финој металној облози филма. Када се кроз ове рупице пропусти светлост, на екрану се појављује слика попут фотографије. Уколико се њима непрописно рукује, ласер може бити и опасан. Чак и рефлектована ласерска светлост може да проузрокује физичка оштећења коже и очију. То и није необично ако се зна да гледање телескопом у Сунце или посматрање његовог помрачења голим оком оштећује чуло вида а блиц нас редовно заслепљује.

ХИТ - СТРАНА

ПЕСМА НЕДЕЉЕ: ПОВРАТАК

Музика: Брус Вудли (Bruce Woodley)
Текст: Драган Граховац
Пева: Драган Граховац

Спушта се вече, прилази ноћ.
после много дана
ја сам опет ту.
отишао сам давно
а волео сам њу,
каква ли је сада жена та.

Дочекују ме река и стари
пас,
не, нема песме у врту мом.
тражио сам срећу,
а имао сам блуд,
бежао од ње љубећ' њу.

Сада враћам ти се, реко,
животе стари мој
јахао сам на дуги,
био луди бог,
пецао то сунце у рекама
без краја,
пролећа сам нека живео
без маја..

Желео сам тада да
откријем то,
како живи свет
који није био мој,
љубио сам лудо,
нисам знао ког,
разбијала се љубав у мој сан.

Желео сам да научим
много тога знам,
а донео тако мало са пута
тог,
исту стару песму,
сањам исти сан,
што сањао сам
некад давно ја.

Сада враћам се и дрхтим,
јер видим опет њу,
и волим ову реку,
волим овај град,
туд смо трчали и пили,
ту сам лудовао ја,
волео и плакао, љубио ноћ
без сна... JECAM!
JECAM! JECAM!

ДРАГАН ГРАХОВАЦ

ДРАГАН ГРАХОВАЦ, београдски кантаутор, имао је први самостални наступ 1974. године на омладинском фестивалу у Суботици. Дотле је наступао у групама, између осталих у ДИЈАМАНТИМА. У Суботици је, по оцени стручног жирија, био четврти. Имао је тада само седамнаест година, а живот музичара већ му је изгледао напоран, стална борба за опстанак у врху. Мислио је да не би могао да истраје и повукао се. Али, заљубљен у музику, наставио је да компонује и пева за своју душу. „Биле су то песме о мојим љубавима, или мојих другова и другарица", прича нам Драган. „У мојим песмама увек је опеван неки истинит догађај јер ја могу да певам само о ономе што носим у себи, што сам осетио и доживео".

Сусрет са Радославом Грајићем био је пресудан за његову каријеру музичара. Једном приликом прошле године, Грајић га је чуо и пошто му се допало то што је Драган певао, наговорио га је да сними прву плочу. Драган га је послушао и сингл с композицијама „Мора" и „Повратан" недавно се и појавио. Аутори ових композиција су Вилсон / Дрегон (Wilson/Dragon) и Брус Вудли (Bruce Woodley), док је Граховац написао текст за обе песме које су лагане. На другом синглу, који треба да изиђе у септембру, Драган прави мали заокрет. Једна нумера ће бити лагана ствар, а друга у брзом рок-стилу. Драган се овде појављује и као композитор и као писац текстова, док је Слободан Марковић аранжер.

Жеља Драгана Граховца је да направи ЛП са добрим текстовима, лаганом, али и рок-музиком, јер један музичар може да се иснаже само на албуму, тврди Граховац.

ЏОН ТРАВОЛТА (JOHN TRAVOLTA)

ЏОН ТРАВОЛТА, пре две године најсјајнија звезда шоу-бизниса, идол девојака и младића широм света, после прошлогодишње кризе у каријери, поново креће стазама које воде према самом врху. Истина, овог пута не осваја својим играчким шармом и диско-музиком, као у филму „Грозница суботње вечери".

У новом филму под називом „Градски каубој" Траволта такође пева, али нам је, бар кад је музика у питању, представљен један нови Траволта. Пошто се радња филма догађа у Тексасу, доминира кантри-звук. У филму се може чути 36 мелодија од којих се 18 нашло на двоструком албуму, недавно издатом. Поред Траволте, као извођачи појављују се још и група ИГЛС, Боб Сигер, Кени Роџерс, Бони Рајт, Линда Ронштат, Ен Марај, Џими Бафет и Чарли Денијелс са својим саставом. Продуцентска кућа која је издала плочу не само да очекује профит од продаје, већ и од новог таласа у музици и игрању.

Према првим подацима, интересовање за филм и плочу је изузетно велико, па многи у овом филму и плочи виде равноправног конкурента „Грозници суботње вечери".

• БЕРЗА ПЛОЧА •

Желела бих да у својој дискотеци имам следеће ЛП плоче: »The Muppet Show«, „7+7 младих" (СЕДМОРИЦА МЛАДИХ), »Greatest Hits« (ABBA), »Greatest Hits No 2 (ABBA), »Voules Vous« (ABBA), »Blondes Have More Fun« (Rod Stewart) и »Eat to the Beat« (BLONDIE). За сваку плочу дајем 50 значака. У обзир долази и размена и плаћање по договору.

Весна Маринковић.
Вршача 3.
Котеж ст. 13.
26000 Панчево

Продајем 7 одлично очуваних ЛП плоча и 22 сингла.

Војислав Нешић.
Маршала Тита 59.
стан 5.
31000 Титово Ужице

Мијењам следеће ЛП плоче: »Introducing Sparks« (SPARKS), »Expect no Mercy« (NAZARETH), »Revolver« (THE BEATKES) и синглове: »Parleuz Vouz Francais« (BACCARA), »Baby, What a Big Surprise« (CHICAGO), »Comes a Time« (Neil Young), „Лош глас" (Здравко Чолић), „Пољубит ћу те други пут" (ПРВА ЉУБАВ), „Ана" (Реци мала" (СРЕБРНА КРИЛА) и „Волио сам Тању" (СРЕБРНА КРИЛА).

Срђан Лазић.
Браће Гракалића 13а.
81340 Херцег-Нови

Продајем одлично очуван дупли албум групе SWEET »Stering up« и ЛП-ије: „Странице нашег времена" (СМАК), „Међу звездама" (YU ГРУПА). Продајем и синглове: »Fire« (OHIO PLAYERS), »Magic Fly« (SPACE), »Rasputin« (BONEY M), »Ramaja« (AFRIC SIMONE), „Залуд сам цвијеће брао" (Фадил Тоскић) и „Скрени лијево сад" (Алма Екмечић).

Владимир Глигоријевић.
Трг Скендер-бега 62/2.
38400 Призрен

ВАН ХАЛЕН

Пре извесног времена појавио се у продаји трећи албум састава ВАН ХАЛЕН. Назив плоче је „Жене и деца прво" (Women and Children First«), а занимљиво је да снимање целокупне плоче није трајало ни пуне три недеље.

Као и обично, ВАН ХАЛЕН остаје при својој провереној формули. Звук је убитачан, у правом маниру тешког рока. Певач и вођа састава Дејвид Ли Рот (David Lee Roth) о композицијама на плочи каже: „Сами смо компоновали целокупан материјал. Нема неких већих измена и изненађења, осим што први пут уводимо оргуље".

Крајем марта ВАН ХАЛЕН је кренуо на велику турнеју по свету која ће трајати преко девет месеци. Конструисали су посебну бину која може да издржи њихову изузетно масивну опрему. „Целокупан звучни систем изнајмили смо од БИЏИЗА јер је један од најбољих у свету", каже Дејвид. „Нећемо ангажовати ласере, али ћемо зато имати бар 250 светлосних ефеката више од групе КВИН. Мислим да ћемо овом турнејом најзад доказати да смо најбоља група која данас свира тешки рок." Пошто су чланови састава ВАН ХАЛЕН релативно млади (Дејвид има 24 године), сасвим је могуће да се њихова предвиђања и остваре. За оне који воле тешки рок, слушати ВАН ХАЛЕН сигурно је прави ужитак.

СОНОРИ

Група СОНОРИ из Бајмока, предвођена композитором, гитаристом и писцем текстова **Миланом Савановићем,** снимила је досад неколико сингл-плоча, наступала на концертима и у телевизијским емисијама. Ако се има у виду колико је тешко групи из мањег места да се афирмише, утолико су досадашњи резултати СОНОРА већи.

Група је пре извесног времена снимила две композиције за нову сингл плочу од које доста очекује. На њој су композиције различитог жанра. Прва је „Они кажу да нису ишли на женску плажу", која је рађена у диско-ритму. То је и и прва композиција коју су СОНОРИ снимили у овом жанру, јер је познато да група свира чисти рок. Друга песма је „Моја мала пита", типичан рок у чијој реализацији су учествовали лазар Ристовски из групе СМАК и београдски дуо СНОЛИ. СОНОРИ су посебно задовољни снимањем Радетом Ерцеговцем кога љубитељи доброг звука знају са плоча БИЈЕЛОГ ДУГМЕТА, СМАКА, ВАТРЕНОГ ПОЉУПЦА и других.

На албуму „О'рук, генерацијо", заједничком пројекту неколико група и солиста, СОНОРИ ће бити заступљени са две композиције: „Хеј, бригаде" и „Увек смо спремни". Завршене су и припреме за снимање новог албума које ће се обавити у новоотвореном студију Вем у Београду.

МЕРИЈЕН ФЕЈТФУЛ (MARIANNE FAITHFULL)

О MERIJEN FEJTFUL se u poslednje ње време često govori. Poznato je da њена последња плоча „Искварен енглески" (»Borken English«) постиже огроман успех. Нарочито је наишла на добар пријем у Сједињеним Америчким Државама, где је Меријен досад била позната углавном као бивша вереница Мика Џегера.

Своју каријеру Меријен је започела са композицијом „Док сузе теку" (»As Tears Go by«). Њена веза са вођом РОЛИНГСТОУНСА обезбедила јој је огроман публицитет. После раскида са Миком Џегером, Меријен је пала у заборав. Са плочом „Неповерљива" (»Faithless«), снимљеном 1976. године, Меријен је покушала да обнови своју музичку каријеру. Међутим, материјал је био просечан и ово остварење прошло је готово незапажено. Тек 1978. године, инспирисана новим таласом, Меријен је оформила групу и кренула на турнеју по малим клубовима широм Енглеске. Композиције које се налазе на новој плочи управо су и настале на овој турнеји. Уз помоћ супруга Бена Брајелија (Ben Brierley), некадашњег басисте састава ВИБРАТОРИ (VIBRATORS), Меријен је успела да сними првокласну плочу. Посебну пажњу треба обратити на композиције „Балада о Луси Џордан" (»I The Ballad of Lucy Jordan«) и нову верзију Ленонове песме „Херој радничке класе" (»Working Class Hero«).

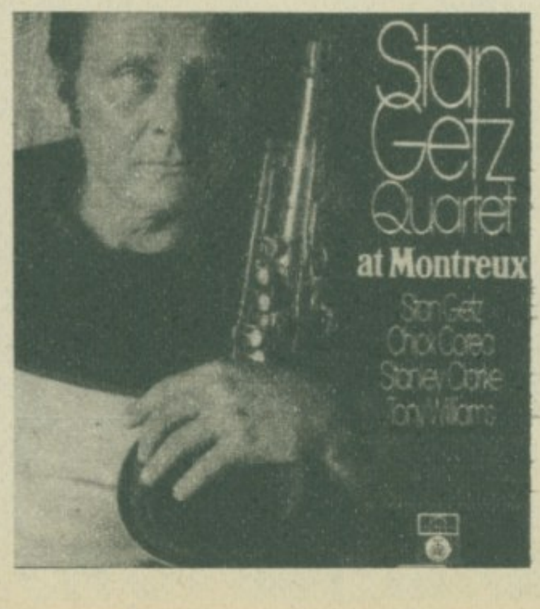
Пре извесног времена Меријан Фејтфул је завршила и своју прву турнеју по Сједињеним Америчким Државама на којој је наишла на изузетан пријем. Тренутно је у студију у коме снима своју нову плочу. Њен излазак се може очекивати крајем лета.

НОВА ПЛОЧА

СТЕН ГЕЦ (STAN GETZ)

За љубитеље џеза, ПГП РТБ издао је ЛП саксофонисте Стена Геца »Stan Getz quartet at Montreux«. Албум је снимљен уживо на познатом монтреалском џез-фестивалу. Да је презентирана музика највишег квалитета, гаранција су и имена остале тројице музичара. То су: Чик Корија, Стенли Кларк и Тони Вилијемс.

МОЈ ИЗБОР

ВЕСЕЛИН МАЛДАНЕР, водитељ „Поп-паралела", емисије Првог програма Радио-Београда, најрадије слуша ове композиције:

ДОМАЋЕ

1. ПУТ ОД БАЛОНА — Смак
2. ЦРНИ ЛЕПТИР — YU група
3. О ЈЕДНОЈ МЛАДОСТИ — Јосипа Лисац
4. ПЕСМА Но 3 — Time
5. САЊАО САМ НОЋАС — Бијело дугме

СТРАНЕ

1. PICTURES AT AN EXHIBITION — Emerson, Lake and Palmer
2. BOHEMIAN RAHPSODY — Queen
3. ANOTHER BRICK IN THE WALL — Pink Floyd
4. BAKER STREET — Gerry Raferty
5. GRAND ILLUSION — Styx

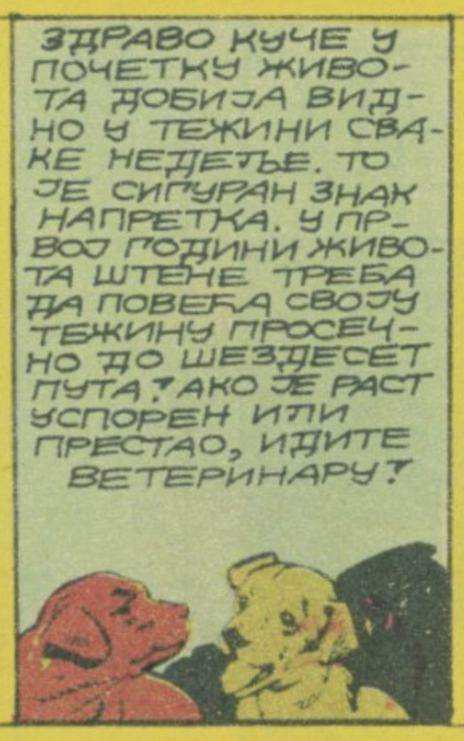
НАША КАРИКАТУРА

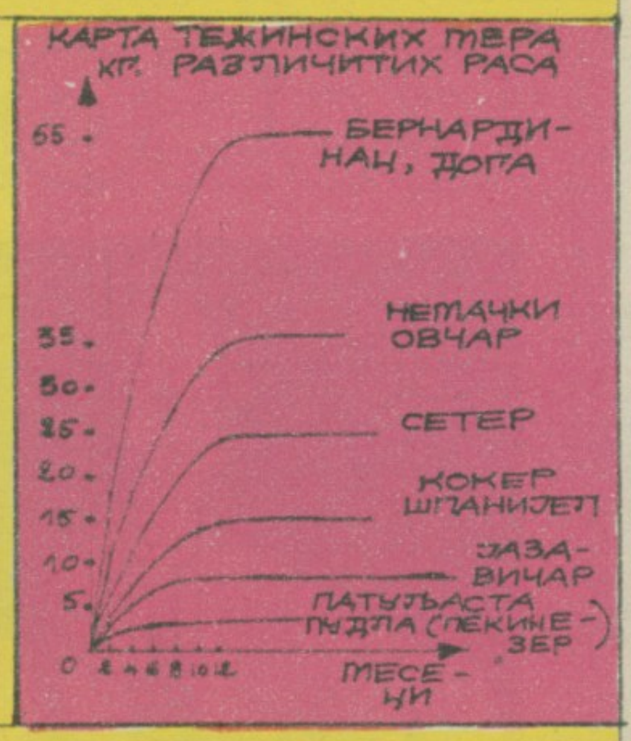

ГРУПА **АЗРА** — ЗАГРЕБ

РАСТ И ТЕЖИНА

ИСХРАНА И РАСТ

РАЗГОВОР О ХРАНИ

ГОТОВА ХРАНА

ЗАБАВНИКОВА

ПАС, МОЈ Д

ЈУГОСЛОВЕНСКЕ РАСЕ

свету су најпознатије енглеске, немачке и француске расе паса. Ови народи имају и ловачке и кућевачке псе. У Русији су познати руски хртови и руске лајке. И многи други народи имају своје домаће расе. Имају их и Југословени. То су старе расе које од давнина живе у нашим крајевима дакле, аутохтоне су. Имамо седам раса ловачких паса три расе овчарских и једну спортску расу.

Југословенски ловачки пси су гоничи, што значи да дивљач коју открију у ловишту гоне и после извесног времена догоне и ловца. Са гоничима се ловe зечеви, лисице, срне, куне дивље свиње и сва друга длакава дивљач. Гоничи се не користе у лову на птице.

Сви наши гоничи су високи између 46 и 58 сантиметара. Женке су обично ниже, а мужјаци виши Сви имају висеће уши.

Балкански гоничи има доњи део тела жут или црвенкаст, а преко леђа црну длаку, као да је на њему црно седло и црни плашт.

Посавски гоничи је жуто-црвенкаст са белим оковратником и белинама на грудима, шапама и врху репа. Још је лепше ако на челу има белу линију — лису.

Планински гоничи је црн као угаљ са жуто-црвеним ногама, црвенкастом длаком на стомаку. Изнад очију обавезно има две црвене тачке, као лешник.

Тробојни гоничи има три боје: црвенкаст је и има белине као посавац, али на леђима има црно седло као балканац.

Истарски краткодлаки гоничи је бео као снег, са светложутом пегицом на глави или телу.

Истарски оштродлаки гоничи има исту боју као и краткодлаки, али како и сам назив каже, има оштру длаку дугачку око 4 сантиметра.

Босанског оштродлаког гонича називају барак Његова длака је оштра и дугачка око 5 сантиметара боја сива, зеленкаста, а понекад и шарена.

МАЛА ШКОЛА

4

...РУГАР

Наша два шпродлаке гонича имају чупаву главу изгледају претеће. Иначе, сви наши гонички су благородни и пријатни пси, а побрх свега добри и издржљиви ловци.

Југословенски овчарски пси нису много познати у свету. У најновије време за њих се много интересују амерички фармери.

Шарпланинац је крупан и снажан пас, висок 60 сантиметара, а у стандарду пише: што виши то боље. Има дугачку длаку 8—10 сантиметара, крупну медвеђу главу и велик китњаст реп.

Крашки овчар или крашевац, како га називају Словенци где се углавном гаји, сличан је шарпланинцу, али његова боја је нешто тамнија и прелази у црно и обавезно је нижи од 60 сантиметара.

Хрватски овчар углавном живи у Славонији и Војводини. Висок је око 50 сантиметара, црн, коврџаве длаке, обично се рађа без репа. За разлику од свих осталих раса југословенских паса, има усправне уши.

Наш најпознатији пас је далматински пас, далматинац. Погрешно је говорити „далматинска дога" јер доге спадају у посебну група паса чувара.

Далматинци су висски између 55—60 сантиметара. Беле су боје са црним или тамнокестењастим пегама величине двопинарке. Пеге не смеју да се додирују ни да буду велике. Све морају бити или црне или кестењасте. Пас који има пеге и једне и друге боје не може да добије родовник. Ни жуте пеге нису дозвољене. На то треба обратити пажњу приликом куповине. Нису дозвољене ни плаве очи.

Претпоставља се да су прве далматинце у нашу земљу донели морнари из индијске државе Бенгал. Данас има много далматинаца у Америци, Енглеској, Немачкој, Швајцарској, Бразилу и Мексику.

Треба знати да далматински пси могу да буду веома љутити. Немају поверења у непознате људе, па их зато треба привикавати на друштвени живот.

Припремили:
Душан Мијатовић
и **Милс Жизић**

МЛЕКО

КОСТИ

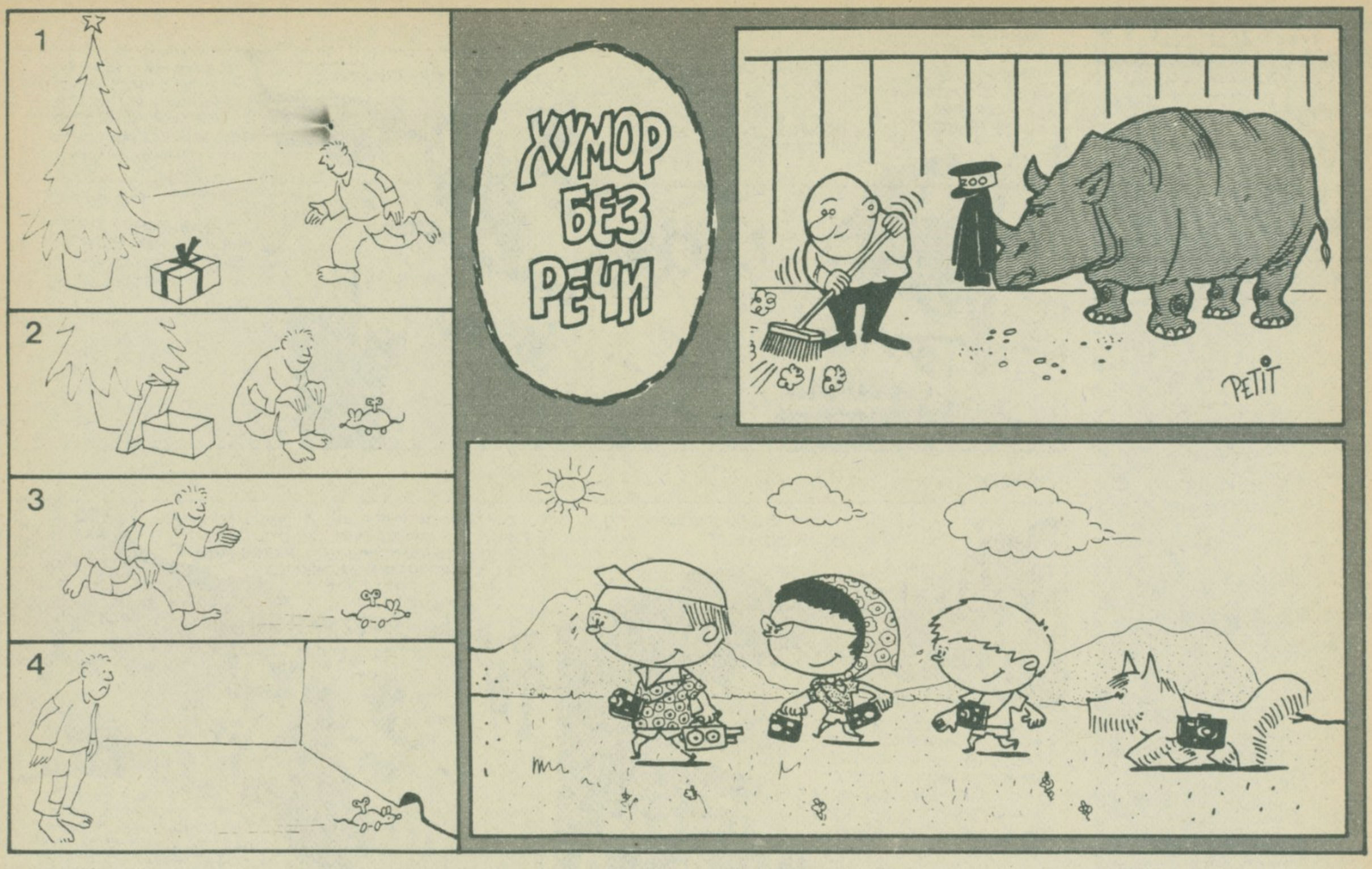

СЛАТКИШИ

ВИТАМИНИ И МИНЕРАЛИ

BABALU

ВЕЛИКА НАГРАДНА ИГРА

KOLOY'S 7x7

Драги читаоци,
Ваша жвакаћа гума „БАБАЛУ“, пружа вам двоструко задовољство:
— освежава и релаксира и у најузбудљивијим тренуцима
— пружа вам могућност да постанете један од добитника наградног путовања за Њујорк или неке друге вредне награде.
За учествовање у наградној игри потребно је да скупите три наградна купона из пакетића „БАБАЛУ 7 x 7“ и да их пошаљете на адресу — **АГЕНЦИЈА БОРБА, 11000 Београд, Трг Маркса и Енгелса бр. 7, са назнаком „БАБАЛУ“.** Коверте са купонима можете слати одмах или најкасније до 1. 09. 1980. Имена добитника објавиће се у **Ревији за жене НАДА,** у последњем септембарском броју. Свим учесницима желимо пуно среће!

НАГРАДНИ ФОНД

- **5 путовања за по две особе у ЊУЈОРК И ВАШИНГТОН**
- **50 БАБАЛУ КОЛЕКЦИЈА ТРИКОВА**
- **500 БАБАЛУ СПОРТ КАПА**

Kolinska

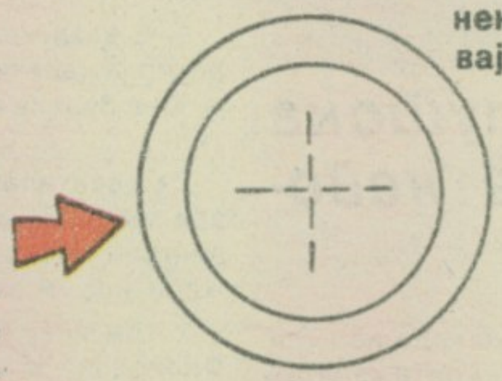
ЦИЦИН КУТАК

СРЕЋАН РОЂЕНДАН!

Рођендансно славље је радостан догађај за све укућане и припрема се и по неколико дана раније. Неко од старијих може вам помоћи да направите сендвиче и торту, а Цица ће вам показати како да послужите госте и како да их забавите.

СВЕ НА ТАЊИРУ

Купите довољно картонских тањира и на сваком направите унакрсни прорез, као што је то испрекиданим линијама приказано на цртежу.

Кроз прорез провуците боцу са соком или неким другим освежавајућим пићем.

На оваквом тањиру можете уједно послужити сендвич или колач. У боцу свакано ставите сламку, тако да вам чаше неће бити ни потребне.

ЗАЈЕДНИЧКИ ЦРТЕЖ

Узмите два велика листа хартије и између њих ставите индиго.

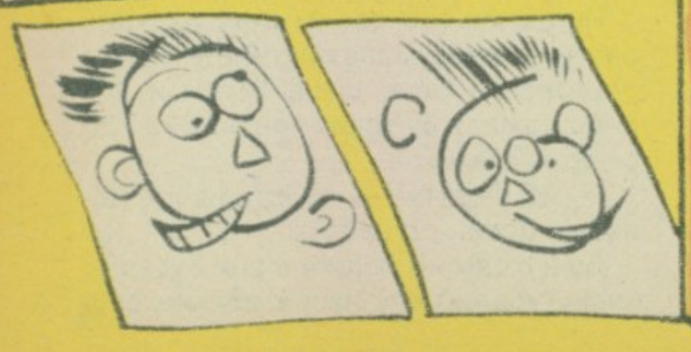

Договорите се са друговима шта ћете цртати. Потезе морате повлачити тупом, незарезаном страном оловке, тако да се на првом листу хартије линије не виде.

Ако се одлучите да цртате неки лик, на пример, један од вас нацртаће контуре главе, други очи, трећи нос, четврти уши и тако редом.

Када будете сматрали да је цртеж завршен, скините први лист и индиго и видећете резултат вашег заједничког сликарског умећа. Обично то изазива праву буру смеха.

СВАКОМЕ САЛВЕТА

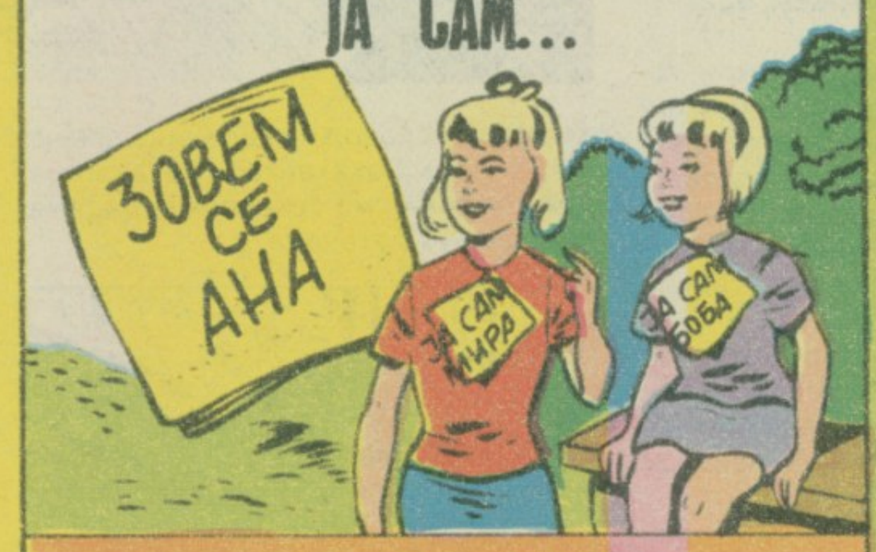
Пре него што ставите сламку у боцу, провуците је кроз папирнату салвету. Тако ћете бити сигурни да је сваки гост добио салвету која ће му увек бити при руци.

ЛУТРИЈА

Изненадите ваше другове и другарице и приредите им малу лутрију. Прикупите што више ситница, као што су гумице, оловке, балони, бомбоне, жваке и слично, замотајте их у шарену хартију и на сваки пакетић упишите број. Нађите неку суву грану и ставите је у кутију коју ћете претходно напунити шљунком и песком. За грану заначите све пакетиће. Лутрија може да почне.

ЈА САМ...

Ако вам на рођендан долазе другарице и другови, а сви се не познају, ево идеје како да их најлакше упознате. На папирнатим салветама испишите име сваког гостa и чим уђе, спајалицом му је заначите за крагну, џеп или неко друго место.

ЛЕТЕЋИ ТАЊИРИ

Ставите два картонска тањира један на други и хитните их у даљину. Биће вам забавно док их гледате како »једре« ваздухом и како се раздвајају. Наравно, ова игра је само за отворен простор.

НЕОТКРИВЕНА З

ФАНТАСТИЧНА ПРИЧА

ВИЛИЈАМ Ф. ТЕМПЛ

У једва прозирној маїли Плутона виђена су човеколика бића непомична као статуе.

Стајала је сама, окренута леђима и несвесна нашег присуства. Филипс и ја нечујно смо јој прилазили кроз готово непрозирну маглу.

Споро смо се кретали, не да нас девојка не би приметила, већ зато што су нам свемирска одела била тешка чак и при Плутоновој слабијој гравитацији. Легура од које су направљена морала је да буде врло дебела јер је атмосфера пуна киселинског гаса великом брзином нагризала метал. Такође смо морали бити добро заштићени од велике хладноће на овој полумрачној планети.

Девојци није била потребна никаква заштита. И поред тога што је обликом савршено подсећала на људско биће, очигледно јој се организам састојао од ћелија непознатих модерној биохемији.

Стигли смо је и нежно подигли, трудећи се да је не повредимо металним прстима својих рукавица. Вратили смо се пред „Икарус“ и, док смо чекали да се отвори Капак 2, поново смо погледали нашу заробљеницу. Непозната Плутонка, коју смо у шали назвали „поглавичина кћи“, Покахонтас, незнатно је променила положај. Лактови, који су јој малочас били чврсто стиснути уз тело, сада су се одмакли неколико сантиметара.

У броду, капетан Шервингтон повукао је ручицу и округли Капак 2 се отворио. Убацили смо укрућено тело у комору која је истовремено усисала нешто Плутонове атмосфере. Изгледало је као да убацујемо смрзнути леш у хладњачу.

Превалили смо око 3600 миља до Плутона да бисмо на њему остали десет минута и вратили се са још једним путником.

Брод који је овде био пре нас никада се није вратио. Јавио је необичну вест да је мрачни Плутон настањен. На рубу неке примитивне насеобине, у једва прозирној магли, виђена су нага човеколика бића непомична као статуе.

Тако је известио капетан после пола часа посматрања. Веза се потом прекинула и о том броду више се никада ништа није сазнало. Веровало се да му је атмосфера изјела антену и пробушила труп.

Ми, посада другог брода „Икарус“, знали смо да не смемо да се задржавамо ради комуникације с Плутонцима, поготову с обзиром на разлику између нашег и њиховог животног темпа. Једини начин био је да понесемо примерак на Земљу и натенане га проучимо — ако буде довољно дуго живео.

Филипс — биолог, биохемичар и лекар — имао је сада највећу одговорност. Главешине у Институту за планетарну биологију у далеком Лондону желели су да посматрају живо биће са Плутона а не да секирају леш.

Спустили смо се лествама на доњу палубу где је девојка лебдела у провидном контејнеру инсталираном на Капак 2. Обриси тела били су јој помало нејасни због магловите атмосфере која је ушла с њом.

Филипс је стао да подешава пумпе за убацивање свежих залиха из резервоара поред контејнера. Резервоар смо на Плутону напунили количином атмосфере довољном за шестонедељно путовање до Земље с обзиром на спорост девојчиног дисања.

Свако од нас сада је имао посла. Ја, навигатор и везиста, требало је преко базе на Месецу да поднесем извештај Земљи и да проверим нашу путању. Шервингтон је имао да утврди колико је брод оштећен после „купања“ у киселини, Филипс је морао да проучава нашу заточеницу.

Космичке сметње биле су јаке и Земља је звучала као стари Едисонов грамофон. Ипак, успео сам да емитујем извештај.

Погледао сам кроз прозор мрачну масу Плутона која се удаљавала. Отприлике на овом растојању, док смо јој се са стрепњом приближавали, капетан је цитирао из „Хамлета“:

„Неоткривена земља из чијих се
међа
не враћа ниједан путник...“

Ипак, ми смо се сада враћали и страх нас је полако напуштао. Када је Шервингтон објавио да се брод извукао с незнатним оштећењем, одахнули смо.

Вратили смо се нашој Покахонтас. Филипс је баратао медицинским инструментима на даљинско управљање којима су нас снабдели далековиди научници. Успешно је затворио мерач пулса око девојчине руке и он је показао по један пун дамар сваких пола минута.

— По овоме би се рекло да живи око четрдесет пута спорије од нас — рекао је Филипс. — Бар органски. То не значи да су јој и мисаони процеси у истој мери успорени.

Филипс се сада спремао да јој узме крв. Повелика инјекција кретала се на носачу унутар контејнера према превоју девојчине руке. Тамо сам приметио једну жућкасту кап.

— Шта је то?

— Убод, једанпут сам промашио — одговорио је нервозно Филипс. — Ако јој је пулс на уобичајеном месту, не значи да јој је читав систем крвних судова распоређен као код нас.

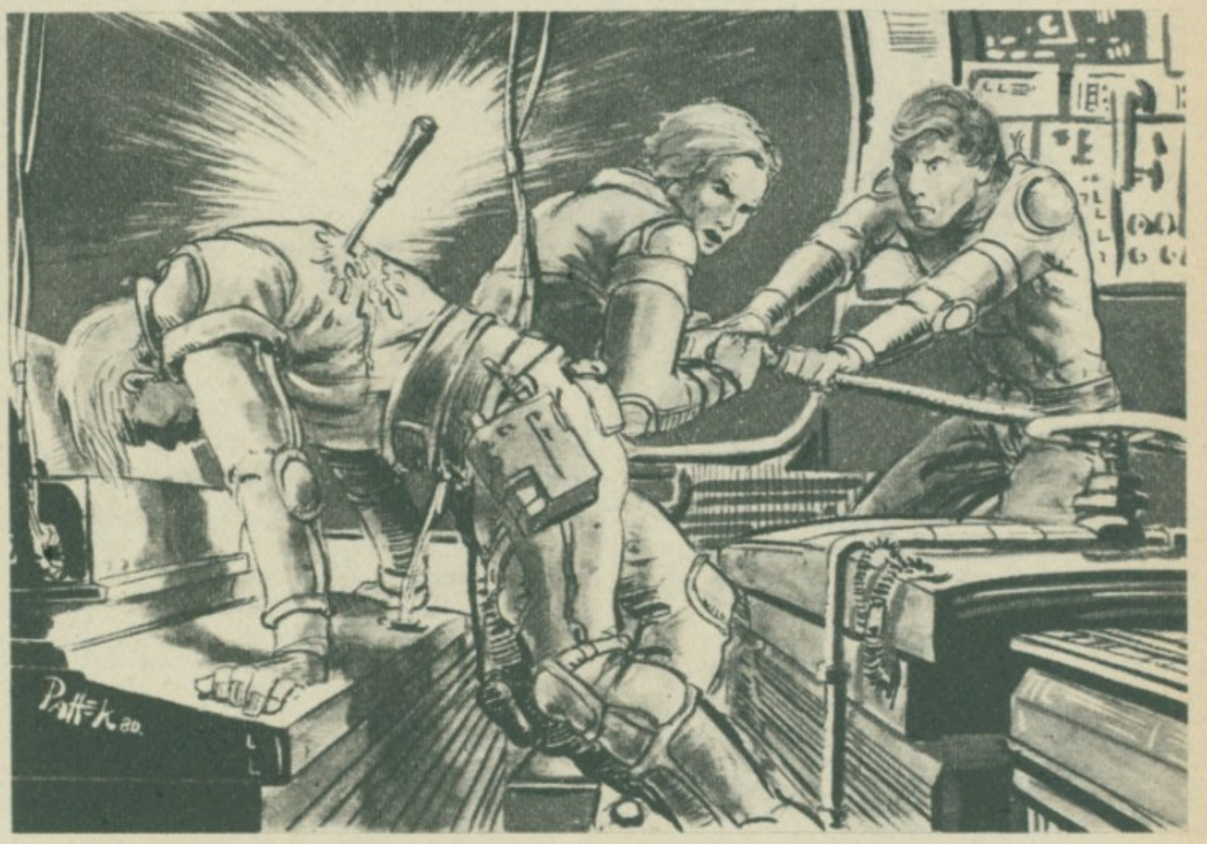
— Крв јој је жута? — упита капетан подижући обрве.

— А какву сте очекивали. Плаву? — нељубазно је одвратио Филипс, још пилотирајући инјекцијом.

Пронашао је место и напунио тубу течношћу боје ћилибара. Објаснио је да се она претвара у светложуту тек при згрушавању. Онда је пришао резервоару атмосфере носећи у руци боцу са заврнутим поклопцем. Тамо где се од резервоара одвајала цев за одвод у контејнер налазио се вентил. Филипс је натакао на њега боцу и напунио је плутонском маглом. Потом је завртао вентил, затворио боцу и рекао:

— Ова два узорка одузеће ми мало времена. Видимо се!

Ако Филипс буде успео да анализира атмосферу, моћи ћу да јавим формулу Институту и тамо ће бити синтетизоване довољне количине пре но што стигне Покахонтас. Од анализе крви надали смо се неким подацима о исхрани Плутонаца.

— Касније, пошто сам рутински проверио уређаје за везу, вратио сам се доле и затекао Покахонтас у нешто опуштенијем положају, мада је шаке почела да стеже у песнице. Очи су јој биле полузатворене.

Шервингтон је седео, зевајући. И ја сам се осећао уморан и то сам приписивао опуштању од нервне напетости.

— Мислим... — почео је Шервингтон а онда добио напад кашља. Истог тренутка и мене је почело да гребе у грлу.

— С ваздухом нешто није у реду — рекао је капетан, гледајући око себе. — Она будала Филипс! Погледај вентил!

Око вентила на излазу из резервоара лебдео је мали облак магле. Шервингтон је скочио, једном руком држећи нос, и затегао точак вентила.

У том часу низ лествице се спустио Филипс.

— Ево докле сам стигао, Греаме — рекао ми је, машући бележницом. — Можеш да емитујеш извештај... Какав је то мирис?

Капетан је обуздавао бес.

— Ниси добро затворио вентил!

Филипс је разрогачио очи.

— Сигуран сам да сам га затегао...

Шервингтон је слегао раменима, не рекавши ништа.

— Имаш ли формулу атмосфере? — упитао сам Филипса.

— Молим? Ах, да. Смртоносна ствар. Не разумем како Покахонтас живи у њој...

Носећи горе Филипсову свеску погледао сам страницу исписану хемијским симболима и осетио се још уморнијим — знао сам да ће бити мука све то емитовати кроз етар пун сметњи.

Међутим, те муке био сам поштеђен. Чим сам притиснуо дугме микрофона, схватио сам да у уређају нема струје. Подигао сам плочу и упиљио се у мноштво транзистора испод ње. У готово недоступном углу разлабавио се завртањ једне стеге и електрични вод испод ње се откачио.

Дохватио сам танак и дугачак одвијач. Тада зачух одоздо два престрављена крика:

— Греаме!

Испустио сам све из руку и сјурио се низ лествице. Запахнуо ме је мирис плутонског гаса. Шервингтон и Филипс држали су точак вентила као да се боре с њим.

— Дај полугу! — простењао је капетан, црвен од напора.

Донео сам им полугу и они су један крај угурали међу паоке точка а дру-

ЗЕМЉА

ги заглавили под испуст на зиду.

— Шта се догађа? — упитао сам.

Капетан је обрисао зној са чела.

— Покахонтас покушава да нас побије. Ето шта!

Погледао сам пренераженo девојку. Очи су јој биле потпуно затворене а шаке стегнуте у песнице.

— Мора да је посреди телекинетичка моћ — рекао је Филипс. — Точак се окреће сам од себе — лагано али чудовишном снагом.

— Свашта сам доживео у својој каријери — рекао је капетан — али ништа слично овоме. Дојави оним мудрацима у Институту, Греаме, можда ће нам дати неки добар савет. Они увек све знају!

— Радио је покварен — одговорио сам и објаснио зашто.

— Лоше одржавање — прогунђао је Шервингтон.

— Или, можда, телекинетика — нашалио сам се кисело.

— Свеједно, поправи то — рекао је капетан.

Кренуо сам, а онда застао да лупим полугу песницом. Приметио сам да је невидљива рука полако почела да је извлачи. Друга двојица морали су да ми помогну да бисмо је вратили на место.

— Ово постаје немогуће — рекао је капетан, дишући тешко. — Проклети вентил треба стално посматрати. Како уопште да спавамо знајући да она хоће да нас погуши? Можеш ли нечим њу да успаваш, Филипсе?

Филипс се почешао по глави.

— По свему судећи, она већ спава. Можда све ово ради несвесно, из чистог нагона за самоодржањем.

— Којешта! — узвикнуо је Шервингтон. — Намерно то чини!

— Будимо правични — рекао сам. Она није тражила да је отмемо с њене планете и можда на тај начин осудимо на смрт.

Нико није имао прилике да ми одговори. Јер, изненада су прорадили бочни млазни мотори и брод је почео да се окреће тако нагло да нас је центрифугална сила припепила уза зид. Онда су се мотори за балансирање угасили и ми смо наставили да пловимо у истом правцу, само сада с репом унапред.

— До врага, шта... — почео је капетан али се тада упалише репни мотори успоравајући „Икарус“. Полетели смо по просторији. Потом смо се некако узверали до контролних уређаја.

Успоравање је престало и почело је убрзавање у супротном смеру. Брод је хитао у правцу Плутона!

С командама нисмо могли ништа да учинимо. Полуге, прекидачи и дугмад остајали су свега неколико секлунди у жељеном положају.

— Напунићу је морфијумом! — просиктао је Филипс.

— Касно је за експериментисање — рекао је Шервингтон. — Њена мисао је мушевита а телесни процеси спори. То значи да би морфијум деловао тек кроз неколико дана и да би нас она у међувремену побила. Зато ми морамо да убијемо њу.

— Не! — узвикнуо сам.

— Не долази у обзир! — сложио се Филипс. — Институт...

— До ђавола с Институтом. Он није у опасности!

— Мој је задатак да доведем жив примерак — рекао је Филипс.

— Она тебе води, будало, а не ти њу! — викнуо је капетан.

Филипс се наслонио на радио-уређај, колена благо повијених од непрестаног убрзавања лета. Ставио је главу у шаке и промрмљао:

— Дајте ми времена.

У том тренутку Филипсу је престало да буде потребно време. Без звука, разрогачених очију и широм отворених уста, нагао се напред и пао на контролну таблу. Испод леве лопатице вирила му је дршка мог дугачког танког одвијача. Прошао му је тачно кроз срце.

Одвијач је полако, сам од себе, почео да се извлачи из ране.

— Бежимо. Брзо! — викнуо је Шервингтон.

Вратоломном брзином слетели смо низ лестве. Видео сам како се полуга извлачи из точка вентила и точак почиње да се окреће. Скочио сам и покушао да га задржим, али тој снази нисам био дорастао.

— Помози ми овде, капетане! — рекао сам.

— Само тренутак!

Шервингтон је, зачудо, без отпора, отварао Капак 2.

Плутонска атмосфера, која се у контејнеру налазила под приличним притиском, покуљала је напоље, носећи са собом и тело туђинке.

Шервингтон је затворио капак. Али, још нисмо били безбедни.

Одвијач умрљан крвљу полако се спуштао са горње палубе. Застао је као неки сабласни бодеж а онда кренуо право на мене.

Крикнуо сам.

На срећу, одвијач се кретао споро па сам успео да га ухватим једном руком. Био је лепљив, клизав — ужасан... Покушао сам да га одгурнем у страну, али он се поново устремио на мене, непогрешиво као теледириговани пројектил.

Точак вентила и даље се одвртао.

Шервингтон га је зграбио и борио се с њим док сам се ја рвао са одвијачем. Осећао сам како отпор постепено слаби...

Откако смо је избацили у свемир, девојци је било потребно десет минута да умре. Можда би нас још и победила да није имала да се бори и против гушења.

Одвијач је одједном постао нежив предмет, а точак се зауставио.

Не говорећи ништа капетан је отишао да окрене брод у правцу Земље.

Касније смо снели одозго Филипсово тело. Није било избора — наш друг је морао за Плутонком кроз Пролаз 2.

Кад је то било готово, Шервингтон је неко време безизразно гледао у мрачну Плутонову масу која се удаљавала.

— Неоткривена земља — чуо сам га како шапуће. — Таква ће и остати — заувек...

укрштене речи

ЛЕТОВАЛИШТА У ИСТРИ

Лето већ суверено влада нашом обалом. Истина, многи су се определили за планину и унутрашњост, међутим, јадранска обала је пуна, што страним што домаћим туристима. Са нашег највећег полуострва јављају да нема места ни игла да падне. А задатак љубитеља енигматике, и на планинама и на мору, овога пута није много тежак. **Бројеви 1, 2, 3, 4 и 5** резервисани су за позната летовалишта у Истри.

АУТОР ВЕ-МАК	1	ВЕЛИКИ ЕПСКИ СПЕВ	НАШ ГЛУМАЦ МОРИС	ОСТРВО У ЈАПАНУ	КРЕВЕТСКИ ТРЧАВ	АЛПСКИ ВРХ У ШВАЈЦАРСКОЈ	КОНАЦ	ДЕЛО ВЕРГИЛИЈА	УСТАВА, БРАНА
ПОЛУОСТРВО У ГРЧКОЈ									
РАНА ИЗАЗВАНА НЕЧИМ ВРЕЛИМ									
2						ПРИБОР ЗА МЕРЕЊЕ			
						ЛАНТАН			
ГРАД У ФРАНЦУСКОЈ							ЛИЧНА ЗАМЕНИЦА		
							ГРАНИЧНА ВРЕДНОСТ		
ИМЕ ПЕВАЧА			ВРСТА МИНЕРАЛА						
			ВРСТА КРОКОДИЛА						
ЗАПАЉЕЊЕ	ЗБИЛА 3					ИВАН ДОНЧЕВИЋ			445
						ЦРТАЈУЋИ УБЕЛЕЖИЋИ			
					4				
					ГРАД У ФРАНЦ.				
ЗНАК ЗА УРАН		НАСИЛНИ УЛАЗАК, ПРОДОР (МН.)		ИМЕ БОКСЕРА РУСЕВСКОГ				ХУНСКИ КРАЉ „БИЧ БОЖЈИ“	
ШУПИЉА, ГАЈ				5					
				ЛИЧНА ЗАМЕНИЦА					
ВРСТА МИНЕРАЛА							НЕГАЦИЈА		ОРГАН ЧУЛА МИРИСА
ДРАГЕ ВОЉЕ	СТАНОВНИЦИ ГРАДА У ГРЧКОЈ								
	КОЊ								
				ТРАГЕДИЈА ВИЛЕМА ШЕКСПИРА					
УЉЕТАЧИ, ДЕСПОТИ							ПРВАК		

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

ВОДОРАНО: Крилатица, релативан, уникат, р, Шон, мокро, Сеад, Аг, ан, вредност, о, не, Бено, к, л, Иран, Карачи, пси, КАРЕВ, УР, рукав, Ахен, тор, зло̂е, Ивановац.

Издаје и штампа НО „ПОЛИТИКА“ — ООУР Издања за младе „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“, Македонска 29, 11001 Београд, Директор НО „ПОЛИТИКА“ Вукоје Булатовић. Главни и одговорни уредник „ПОЛИТИКИНОГ ЗАБАВНИКА“ Раде Шошкић. Помоћник главног и одговорног уредника Александар Б. Костић. Ликовно-графички уредници Владимир Горбунов и Соња Јашовић, телефон 326-620. Поштански фах 124. Телефони: 324-471, централа 324-191 и 325-761. Рукописи, фотографије и цртежи се не враћају. Огласна агенција: Македонска 35/I, тел. 322-711. На основу мишљења Републичког секретаријата за културу СР Србије број 413-2973-02 од 22. I 1973. године не плаћа се порез на промет.

Цена једног примерка 10 динара

ПРЕТПЛАТА ЗА НАШУ ЗЕМЉУ

3 месеца	110,00	динара
6 месеци	220,00	динара
1 година	440,00	динара

ПРЕТПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО

3 месеца	220,00	динара
6 месеци	440,00	динара
1 година	880,00	динара

Претплата се врши на жиро-рачун број 60801-601-29728 уз обавезну казнаку — НО „ПОЛИТИКА“ — ООУР „Продаја“ претплата на лист „Политикин забавник“

ПРЕТПЛАТА У СТРАНОЈ ВАЛУТИ

САД	$	47 —
СР НЕМАЧКА	DM	83.—
ШВЕДСКА	Skr	195.—
ФРАНЦУСКА	Ffr	193.—
ШВАЈЦАРСКА	Sfr	77 —

Уплате из иностранства слати на девизни рачун НО „ПОЛИТИКА“ код ИНВЕСТ БАНКЕ — БЕОГРАД, на рачун број 6081-620-63-257300-00051, са обавезном назнаком, претпата на „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“

УЛИЦА ЛУЦКАСТИХ бр. 13

'АЈДЕ, ВРАТИ МИ ДУГ!

ПОЖУРИ, 'ОЋУ И ЈА ДА ГА ТЛАТНЕМ!

ЗА КРАЈ ГА ПРЕПУСТИ МЕНИ!

ОВА ИДЕЈА С РОБОТОМ ЈЕ УПАЛИЛА!

МОГУ ЛИ ДА ЗНАМ ГДЕ СИ БИО СВИХ ОВИХ МЕСЕЦИ?

ДЕНО! ШТА РАДИТЕ С ТИМ ГАЈТАНОМ?

АААА!

ПАЖЊА! ИЗ ЗООЛОШКОГ ВРТА ПОБЕГАО ЈЕ РАЗЈАРЕНИ ЛАВ!

ЈАО! ПА ТИ НИСИ СИРОТА НАПУШТЕНА МАЧА!

ШТА КАЖЕТЕ О БЛАГОТВОРНОСТИ ОНОГ ЛЕКА?

МОЖЕТЕ ЛИ ЈЕ ИЗЛЕЧИТИ? ДОБИЛА ЈЕ ГРЧЕВЕ!

ГАЗДАРИЦЕ, НИСТЕ ЛИ МОГЛИ ДА МИ ИЗНАЈМИТЕ НЕКУ ВЕЋУ ШКРИЊУ?

НЕШТО ЗА ПРАЊЕ ПОСУЂА? ПРОДАЋУ ВАМ ЈЕДАН СВЕМОЋУЋИ ДЕТЕРЏЕНТ!

ЧУЈЕТЕ ЛИ? ЗАБРАЊЕНО ЈЕ ВОЗИТИ ЖИВОТИЊЕ ЛИФТОМ!

фигуру

ПСА ПЕЗ ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

ПЕЗ Политикин Забавник, добили су чланови ПЕЗ клуба чије чланске карте носе бројеве:

10466 10469 10512 10531 10826 10842 10848 10702
10732 10732 10781 10891 11106 11148 11206 11246
11323 11337 11343 11400 11418 11509 11563 11572
11708 11709 11749 11838 11891 11956 11962 12068
12095 12111 12117 12226 12258 12265 12336 12378
12481 12885 13014 13020 13160 13174 13230 13256
13551 13552 13646 13670 13678 13746 13764 13825
13867 13949 13969 14009 14033 14048 14077 14075
14113 14115 14138 14146 14296 14335 14342 14370
14480 14648 14655 14695 14869 14873 14916 15010
15013 15015 15019 15067 15104 15322 15447 15509
15529 15533 15576 15658 13784 15911 15971 16021
16157 16161 16184 16325 16356 16367 16528 16549
16654 16659 16682 16694 16836 16911 16980 16994
17110 17150 17310 17344 17433 17515 17631 17673
17706 17749 17790 17805 17851 17858 17919 18032
18081 19174 19430 19644 19732 19740 19790 19797
19894 19841 19858 19958

20012 20029 20039 20093 20191 20233 20248 20284
20287 20214 20332 20425 20432 20555 20572 20643
20699 20734 20755 20828 20848 20950 20960 20961
21033 21104 21136 21318 21383 21403 21434 21469
21503 21525 21539 21701 21725 21800 21859 21952
21954 22007 22033 22198 22251 22387 22397 22428
22451 22458 22466 22517 22522 22523 22623 22826
22853 22910 22913 22922 22953 22958 23137 23139
23198 23203 23338 23352 23527 23621 23694 23069
23910 23918 24036 24038 24084 24121 24138 24173
24250 24268 24345 24518 24573 24626 24896 24897
24935 24959 25014 25018 25116 25151 25199 25203
25266 25340 25405 25503 25518 25886 26630 26040
26044 26094 26121 27268 26286 26334 26425 26432
26448 26494 26525 26534 26577 26586 26606 26609
26679 26782 27023 27082 27091 27125 27212 27746
27825 27893 27928 27973 28122 28185 28195 28204
28210 28280 28379 28416 28739 28740 28890 28938

28986 29035 29087 29156 29200 29267 29520 29524
29528 29545 29657 29671 29716 29717 29871 29874
29942 29962

30096 30226 30231 30267 30286 30306 30320 30344
30357 30362 30390 30599 30607 30641 30642 30657
30776 30835 30994 31003 31008 31043 31100 31143
31153 31188 31351 31366 31445 31471 31474 31484
31513 31555 31576 31599 31623 31644 31737 31845
31852 31938 31952 32101 32124 32135 32166 32310
32373 32431 32600 32623 32709 32825 32827 32848
32868 32885 33025 33266 33325 33357 33433 33507
33589 33618 33644 33647 33733 33751 33764 33774
33837 34013 34023 34029 34033 34098 34162 34224
34307 34368 34412 34522 34579 34659 34735 34774
34820 34822 34821 34940 35013 35016 33113 35132
35135 35267 35289 35307 35357 35452 35508 35546
35379 35626 35685 35711 35904 35912 35913 35986
35994 36107 36114 36181 36216 36280 36306 36314
36632 36691 36816 36817 36904 36931 37032 37178
37183 37213 37314 37476 37518 37538 37683 37696
37712 37723 37878 37891 37939 37966 38144 38169
38202 38225 38245 38384 38477 38542 38561 38599
38629 38642 38701 38735 38813 38827 38848 38877
38884 39204 39258 39265 39292 39425 39450 39542
39771 39831 39821 39824 39167

40004 40036 40158 40213 40240 40255 40484 40533
40584 40534 40575 40582 40659 40778 40799 40860
40912 40918 40931 40991 41013 41020 41207 41299
41327 41431 41446 41459 41473 41554 41589 41596
41743 41752 41797 41890 41897 41905 41911 41954
41975 42091 42037 42074 42266 42291 42329 42342
42415 42478 42524 42528 42568 42660 42663 42696
42701 42712 42767 42894 42902 42960 43045 43047
43146 43244 43411 43448 43452 43521 43548 43636
43716 43748 43776 43918 43995 44015 44106 44130
44160 44285 44359 44400 44467 44482 44738 44755
44758 44816 44840 44901 45170 45171 45177 45237
45337 45397 45489 45494 45560 45566 45768 45769
46141 46190 46268 46288 46337 46394 46408 46457
46794 46826 46902 46924 46989 46999
46611 46746 46764 46807 46820 46823 46835 46842
46853 46879 46908 46976 47060 47073 47080 47099
47112 47132 47183 47185 47223 47236 47278 47291
47292 47299 47321 47335 47404 47485 47490 47494
47538 47565 47614 47633 47638 47648 47753 47860
47971 48140 48226 48341 48353 48336 48366 48456
48504 48609 48695 48719 48720 48843 48935 48954
49065 49089 49101 49318 49321 49336 49349 49397
49407 49434 49512 49544 49665 49699 49731 49734
49809 49855 49863 49890 49911

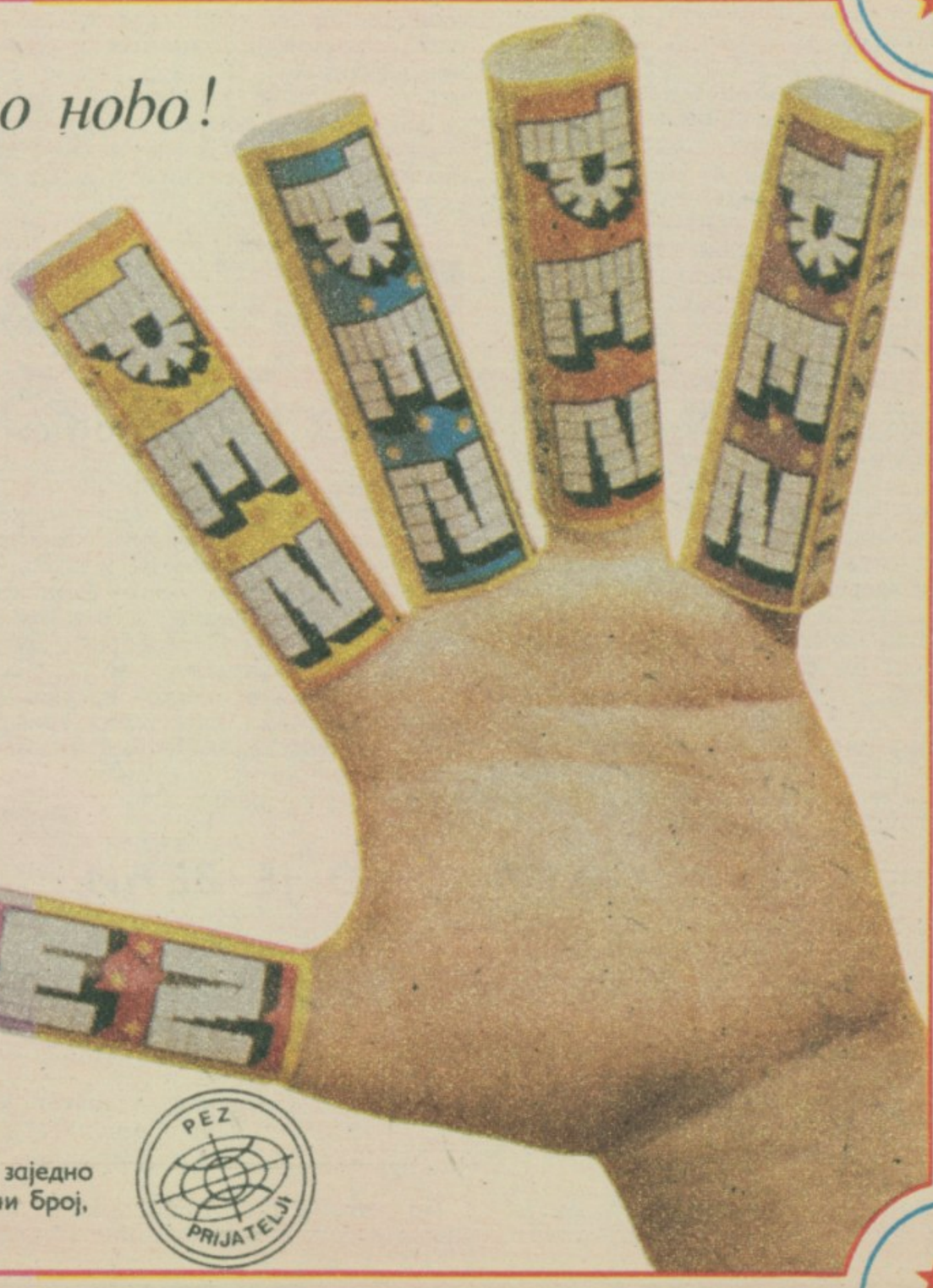
30077 30089 30180 30237 30238 30263 30304 30313
30365 30426 30522 30536 30613 30641 30648 30760
30779 30801 30933 30972 31095 31115 31156 31230
31282 31312 31470 31511 31517 31572 31918 32066
32092 32171 32206 32504 32519 32845 32945 33007
33027 33139 33210 33211 33212 33240 33306 33417
33450 33591 33607 33779 33814 33823 33896 33901
33944 34026 34030 34065 34107 34224 34305 34362
34381 34418 34475 34588 34596 34655 34682
34739 34782 34788 34805 34909 34911 35037 35048
35070 35116 35143 35148 35175 35262 35333 35361
35426 35608 35617 35665 35735 35769 35791 35817
35963 36015 36024 36061 36080 36151 36159 36177
36283 36322 36343 36413 36559 36578 36822 36919
37012 37110 37141 37299 37361 37475 37630 37665
37692 37694 37739 37737 37876 37982 38049 38135
38136 38152 38194 38195 38302 38344 38359 38360
38369 38425 38495 38507 38553 38688 38695 38739
38804 38875 38941 38968 38984 39064 39105 39108
39151 39243 39244 39301 39318 39350 39404
39412 39663 39825 39832 39943 39948

60002 60009 60033 60176 60416 60478 60634 60672
60702 60776 60902 60954 60969 61051 61063 61116
61126 61178 61233 61316 61427 61493 61628 61637
61715 61770 62054 62083 62134 62139 62426 62432
62716 62749 62781 62815 62838 62868 63222
63457 63467 63504 63511 63632 63718 63747 63840
63883 63885 63891 63911 63913 63966 63987 64002
64117 64213 64228 64337 64388 64401 64424 64574
64771 64786 64806 64838 64914 64966 64968 65013
65268 65283 65336 65475 65543 65784 65825 66025
66101 66398 66418 66508 66548 66557 66598 66645
66704 66792 66871 67047 67112 67178 67194 67281
67396 67437 67442 67456 67509 67573 67612 67688
67744 67774 67972 67997 68049 68077 68125 68151
68153 68224 68247 68248 68285 68307 68424 68528
68600 68641 68651 68682 68786 68803 68809
68909 68931 68988 68994 69018 69030 69186 69194
69232 69257 69300 69326 69453 69507 69593 69606
69614 69641 69714 69721 69726 69977

70044 70057 70062 70205 70217 70258 70259 70462
70529 70573 70575 70584 70596 70683

Код ПЕЗ-а је увек нешто ново!

Ако радо узимаш ПЕЗ бомбоне
и играш се ПЕЗ фигурицама,
пошаљи нам 5 омотница
ПЕЗ бомбона, а ми ћемо
ти послати леп ПЕЗ књижицу.
Као пријатељ ПЕЗ-а користићеш
све погодности које ћемо ти
нудити из месеца у месец.
Читај сваког петка
на овом месту о новостима
за пријатеље ПЕЗ-а

ХП КОЛИНСКА
ЉУБЉАНА

Kolinska

Омотнице шаљи на адресу:
„PEZ ПРИЈАТЕЉ", 61111 — ЉУБЉАНА, п.п. 8, заједно са твојим подацима. (Име и презиме, улица, кућни број, место и поштански број)

PEZ PRIJATELJI

Мала пошта

11001 БЕОГРАД
МАКЕДОНСКА 29, П. ФАХ 124

Здраво Забавниче,

ПЕСМА КАПЕТАНА

Молим те напиши нешто о „Марсељези" и реци ми да ли је „Интернационала" исто што и „Марсељеза"?

Ђоко Ђекић,
Жеравац 24
Дервента

„Ма́рсељеза" је француска револуционарна песма и државна химна. Речи и мелодију написао је за једну једину ноћ, између 24. и 25. априла 1792. године инжењеријски капетан Клод Жозеф Руже д' Лисл као бојни марш Рајнске армије у рату против пруско-аустријске коалиције. Ни текст ни мелодија нису сасвим оригинални: пишући их, Руже се ослањао на једну од Расинових трагедија и увертиру ораторијума „Естер" Жана Грисона. У изворној верзији „Марсељеза" је имала шест строфа, али је касније додата још једна. И речима и мелодијом песма је пленила, изазивала снажан ентузијазам и брзо се ширила. Прво извођење доживела је да састанку јакобинаца 25. јуна 1792. године када ју је отпевао сам аутор. Добровољци из Марсеја певали су сву песму идући у помоћ париским револуционарима. Исте године кад је написана „Марсељеза" је постала химна Републике а три године касније и национална химна. Падом Републике и доласком Бурбона на власт била је забрањена. Поново је могла да се чује тек за време јулске револуције. Друго Царство учинило је да популарна песма поново утихне. Године 1879. Народна скупштина Француске прогласила је „Марсељезу" националном химном и она је то остала до данас.

У деветнаестом веку песма француског капетана прошла је границе земље у којој је настала и постала револуционарни позив на борбу свих облика потлачивања.

„Интернационала" је химна међународног пролетаријата па према томе никако не може да буде исто што и „Марсељеза".

Текст ове песме написао је француски комунар и песник Еуген Потје само неколико дана после слома Париске комуне 1871. године, док се крио пред терором буржоаске реакције.

КЉУЧИЋ ЗА ЕКСЕРЕ

Много волим атлетику па бих те молила да ми одговориш да ли је код различитих атлетских дисциплина важна дужина експера на спринтерицама? Ако јесте, објасни ми због чега?

Сандра Стефановић,
Ерчанска 4
Рипањ

Колика ће бити дужина експера на спринтерицама зависи од дисциплине и стазе. Некада, када се трчало по пошљунчаним стазама, експери су били дугачки сантиметар и више. Тркачи на дуге стазе користили су спринтерице са краћим експерима, доста сличне садашњим. Колико експера може да се „монтира" није било строго одређено: неки атлетичари користили су 6, други 8. Данас се обично користе 4, па чак и три експера, што је сасвим довољно за стазе по којима се данас трчи. Наиме, такмичења се више не одржавају на пошљунчаним стазама (на њима само још понеко тренира) већ на пластичним и такозваним „рупкор" стазама. Пластичен стазе — има их више врста: тартар, рекортерн, искран — не траже поливање јер су добри делом сачињене од гуме и пластике и термостабилне су. „Рупкор" стазе су нешто слабијег квалитета: граде се тако што се бетонкса површина „превуче" плутом и битуменом. За разлику од пластичних, ове стазе су термонестабилне.

Атлетичари који трче по оваквим стазама користе веома лаке спринтерице, пар је тежак 200—300 грама, начињене у комбинацији пластике и коже. Зависно од стазе којом трче, атлетичари сами монтирају одређен број експера одговарајуће дужине. То им није нимало тешко јер произвођач уз сваки пар спринтерица даје и кесицу са експерима различитих дужина и „кључићем" помоћу којег се намештају.

КО ЈЕ ВЕЋИ?

Молим вас да ми одговорите ко има више становника: наша земља или суседна Румунија; и ко има већу површину: полуострво Истра или Београд са својих 16 општина?

Бранко Атанасов,
Цар Самоли 17
Струмица

По статистичким подацима из прошле године наша земља има је 22 милиона и 107 хиљада становника а суседна Румунија 21 милион и 658 хиљада људи. Београд заузима површину од 3361 м² а полуострво Истра од 3 475 км².

ЗАБРАНА ДО ТРЕЋЕГ КОЛЕНА

Објасни ми у којем смо степену сродства брат и ја, тата и ја, стриц и ја и деца два брата? До којег степена сродства постоји забрана за склапање брака.

Милена Ралић.
Сарајево

Са оцем си у првом степену, са братом у другом, а са стрицем у трећем степену сродства. Деца два брата су у четвртом степену сродства. Забрана склапања брака постоји до трећег колена, односно брачну заједницу могу да склопе рођаци у четвртом степену сродства.

ЗЕМЉАНИ ЧУНАК ДО ШАДРВАНА

„Мама нам је причала о лепоти Хусревбегове џамије у Сарајеву и о теписима баснословне вредности које јој поклањају државници. Молимо те да напишеш нешто више о њој.

Иванка и Салађана Јовичић,
Карпош IV низ II 1/1
Скопје

О Хусревбеговој џамији писали смо неколико пута. Па ипак, с обзиром да се ради о једном од највреднијих споменика турског периода у нашој земљи, учинићемо то још једном. Џамија је саграђена 1531. години и, по мишљењу неких стручњака, представља највећи сакрални објект исламске архитектуре не само у нашој земљи већ и на целом Балканском полуострву. Уједно, она је и прва џамија у свету која је добила електрично осветљење (1898. године).

Према неким новијим истраживањима градитељ Хусревбегове џамије потицао је из редова Мимар Хајрединове градитељске школе. Његово име није остало забележено. Као непосредан узор послужила му је Атик Алипашина џамија у Цариграду, саграђена 34 године раније.

Унутрашњи део џамије, с главним четвртастим простором и три побочне лађе од којих је предња под полукуполом што се ослања на 26 метара високу куполу, изванредно профилирни лукови и сталактити, чине јединствен слободан простор и несумњиво предосманлијске архитектуре код нас. Унутрашњи зидови џамије као и они у трему покривени су орнаментиком. Стари декор који је вероватно настао око 1762. године страдао је у пожару 1879. Данашњи потиче из 1886. и дело је минхенских архитеката и сликара.

У средини пространог дворишта џамије налази се шадрван. Садашњи објект, саграђен 1893, подигнут је на месту старог за који је вода довођена земљаним чунковима са врела Црнило, удаљеног од Сарајева 6 километара. Од 1893. године овим шадрваном тече вода из градског водовода.

У источном делу дворишта је осмострано куполом наткривено Гази-Хусеревбегово турбе у којем се чува саркофаг са Гази-Хусревбеговим гробом, два рукописа Корана и свећњак са две старе још непаљене свеће. Непосредно уз ову гробницу је турбе најближег Хусервбеговог сарадника, војсковође Муратбега Тардића за кога се претпоставља да је био брат шибенског каноника.

У североисточном углу дворишта је Гази-Хусревбегов мектеб, школа у којој су деца исламске вероисповести примила основне верске науке. Ова зграда је неколико пута страдала у пожарау тако да садашње здање потиче тек из 1842.

У северозападном углу је мувекитхана, кућица у коју су смештени старији инструменти потребни за одређивање времена по сарајевском меридијану. Мувекитхана је основана 1859. године. Непосредно уз њу су такозване вруће чесме: вода долази у цеви из пећи уграђене у углу зида. Згрејана, добродошла је верницима за ритуално прање у зимско доба. Вруће чесме старе су као и џамија.

За све време турске управе у Босни и Херцеговини џамијско двориште је било место на којем су одржавани састанци угледнијих муслимана и доношене значајније одлуке, посебно уочи окупације БиХ 1878. године, када је на овом месту дошло до формирања такозване народне владе.

РУЖНО И — ОПАСНО!

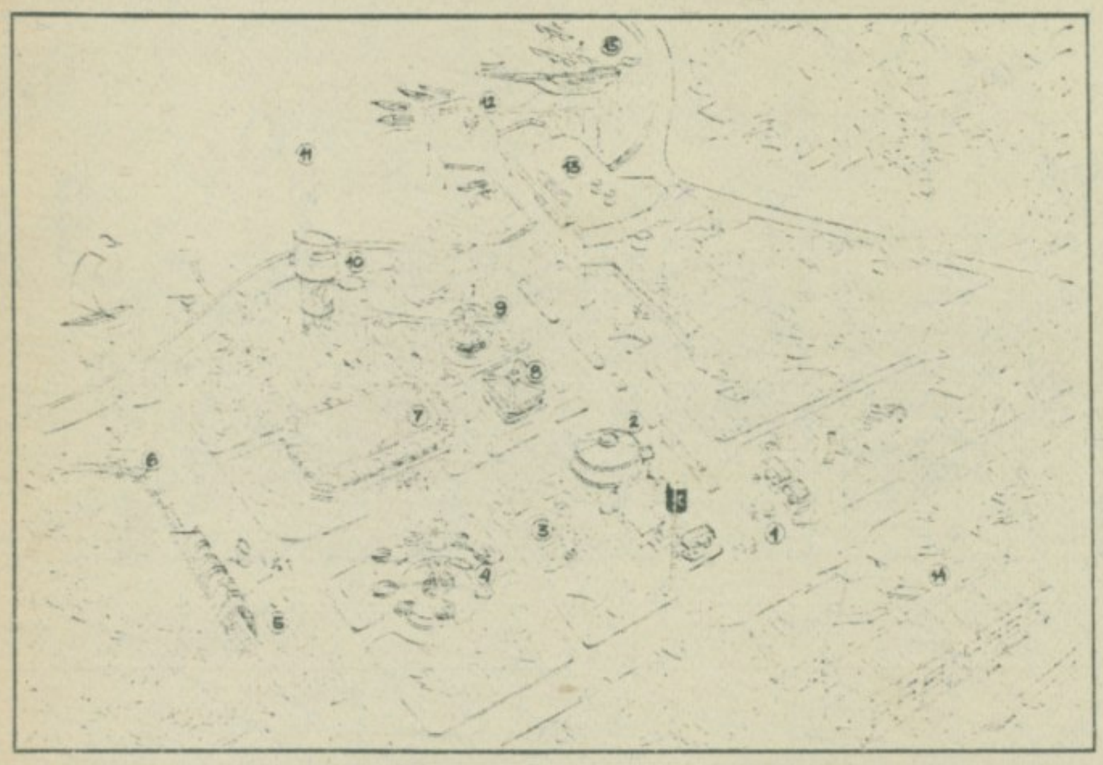
Имам 14 година и масну косу коју перем сваког трећег дана. Проблем који ме мучи је то што ми сви кажу да за косу није добро да је перем тако често. Молим те да ми помогнеш и кажеш шта да радим.

Дара Симеоновић,
Зајечар

Једна од карактеристика пубертета, а кроз њега упрво пролазиш, свакако је и појачано лучење ендокриних жлезда (жлезде са унутрашњим лучењем) које утичу на рад знојних и лојних жлезда.

Око корена длаке налази се једна или више лојних жлезда које својим централним изводним каналима излучују секрет изнад корена длаке. Тај секрет — себум — због свог специфичног састава главни је узрок честог машћења косе у пубертету а код неких и касније, што зависи и од других фактора. Погрешно је мишљење да косу и ако је масна не треба често прати, напротив. Коса треба да се пере благим и квалитетним шампоном онолико често колико је то потребно, па макар то било и сваког другог дана. Поред тога што је врло ружно ићи са прљавом косом, постоји и могућност да маст из жлезде са орожналим ћелијама коже и још неким материјалима запуши одводне канале а онда су могуће и компликације друге врсте.

АДИЈАНА НА АДАЊЦУ

ПЛАН ЗАБАВНОГ ПАРКА

1. Улаз **2.** Свемирска купола — Неболет **3.** Мини аутодром — Аутомегдан **4.** Астро вртешка — Вртуљко **5.** Железничка станица **6.** Мали воз — Пионир експрес **7.** Картинг писта — Неустрашиви **8.** Мини аутодром — Аутомегдан **9.** Рингишпил — Чигра **10.** Кула — Свезналиште **11.** Мало језеро — Адањац **12.** Пристаниште **13.** Ресторан са кугланом — Клоп клуб 80 **14.** Управна зграда **15.** Галија — Савски галеб

Почетком јула Ада Циганлија добила је забавни парк у којем ће, како смо већ писали, моћи да се забаве и млади и стари. Посетиоцима су на располагању вртешке, мали воз, аутодром, стазе за шетњу, чамци, павиљони у којима ће поред забаве моћи нешто и да се научи, ресторани. Ту је и петоспратна кула на чијем се врху налази видиковац: са њега ћете дању моћи да видите целу Аду а ноћу да кроз телескоп посматрате звезде. Чиме још, осим видиковца, располаже кула нећемо писати јер то говори већ и њено име „Свезналиште".

И ови остали објекти у Забавном парку имају имена: мање или више духовита, оригинална, одговарајућа. Она су резултат наградне игре „Кажи ми, кажи, какво име да ти дам" коју је организовао „Инекс-турист" у сарадњи са „Политиком Експрес" и „Политикиним забавником". На адресу нашег листа стигло је неколико хиљада предлога за имена објеката у Забавном парку па је комисији заиста било лако да одабере кумове. На крају, одлучила се за следеће предлоге: Забавни парк добио је име **„Адијана"** а дао га је **Душко Новаковић**, Обилићева 6, из Титовог Ужица. Мали воз назван је **„Пионир експрес"** а кум је **Јосиф Ткаченко**, Нови самачки хотел, соба 518, Мајданпек. Петоспратну кулу **„Свезналиштем"** је назвао **Ненад Алексић** из Параћина, Ул. ниш-ка Б-I/11. Картинг писта добила је име **Неустрашиви"** а кума је **Драгана Војновић** из Београда, Канарево брдо 7/3. **Радомир Радовановић** из села Затоња код Великог Градишта дао је свемирској кули име **„Неболет"**. Мало језеро по којем ћете моћи да се возите чамцима на електрични погон добило је назив **„Адањац"** а предлог је потекао од **Јелене Благојевић** из Београда, Улица проте Матеје 20. Ресторану је кумовала **Вио-**

лета Давинић из Власотинаца, Улица 29. новембра 1, и дала му име **„Клоп клуб 80". Славко Станишић**, Сарајевска 13/301 из Београда, сматрао је да астро-вртешки одговара име **„Вртуљко"**. Ауто-школу ћете наћи под именом **„Саобраћајко"** а предлог је дала **Снежана Релић**, Чепинска 209, из Осијека. Мини-аутодром је назван **„Аутомегдан"**, кум је **Владан Савићевић**, Улице Чингијина 34/3, из Београда. По „Адањцу" ће пловити галија на чијем ће прамцу писати **„Савски галеб"**. Предлог је дала Нада Папакоча, Улица цара Душана 15/1, Краљево. „Адијану" пресецају **Улица другарства, Булевар свежине, Мама, тата и ја, Хоћу-нећу, Баш ме брига.** Имена су дали: **Ален Липовача**, Бранка Радичевића бб, Бихаћ; **Ратко Ђорђевић**, Булевар револуције 222, Београд; **Милан Шолц**, Неготинска 23/13, Зајечар; **Миле Вујадиновић**, Војводе Танкосића 9/35, Ниш; и **Маријана Капор**, Моше Пијаде 63/16, Железник. Стаза око језера названа је **„Стазом радозналих"**, а кум је **Сања Курузовић** из Београда, Улица Чарлија Чаплина 7.

За свих 18 кумова „Инекс-турист" је обезбедио једнодневни бесплатан боравак у парку који укључује и три бесплатна оброка и једногодишње пропуснице за туристички воз по Ади Циганлији. **Дија-пројектор**, такође поклон „Инекс-туриста", добио је кум **Душко Новаковић** који је дао име целом Забавном парку. **Редакција „Политикиног забавника" наградила је свих 18 кумова једногодишњом претплатом на лист (почев од 1. септембра) и књигама из библиотеке за младе.**

Да бисте се лакше снашли у „Адијани", предлажемо да прво проучите цртеж који објављујемо а на којем су бројкама обележени сви објекти.

ИМА 11 ДРУШТАВА

Желео бих да знам да ли у Београду постоји неки планинарски клуб и где се налази јер бих желео да се учланим?

Миленко Ђурић,
Београд

У Београду постоји 11 планинарских друштава (подељена су углавном по општинама). Њихове адресе можеш да добијеш у Планинарско-смучарском савезу за град Београд, Змаја од Ноћаја 9.

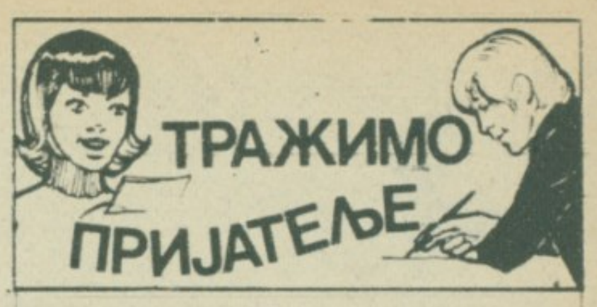
СВЕ ЗАВИСИ ОД ЦЕНЕ

Велики сам љубитељ снега и скијања. Наравно, имам и опрему за скијање али је она лоша и несигурна, па бих желео да набавим нову. Пошто је она прилично скупа, набављам је без помоћи родитеља, одлучио сам да ски-везове наручим из Француске а ципеле из Италије (тамо је опрема, како сам чуо, јефтинија). Молим те да ми кажеш да ли се на ову врсту робе плаћа царина? Можеш ли још да ми кажеш шта је то потенциометар?

Ненад Јовановић,
Лозница

Колику ћеш царину платити за ски-везове и ски-ципеле зависи од тога какве ћеш да наручиш. Ако будеш купио класичне ски-везове и ципеле, царина коју ћеш за њих морати да платиш износиће око 50 процената од њихове цене у Француској, односно Италији. Уколико будеш наручио спортске везове и ципеле, царина ће бити нешто нижа и износиће око 30 одсто.

Потенциометар је инструмент за мерење или упоређење електромоторних сила.

Љиљана Иванчић, 51420 Лабин, К. Крањца 50/3 — 12 година, сакупља значке, маркице и стари новац, бави се спортом

Ивица Малнар, 51304 Герово, Сњежничка 18 — 14 година, одличан ученик, сакупља значке, привеске и постере

Снежана Стојковић, 18500 Врање, Дринска 6 — 12 година, тренира карате, воли забавну музику, навијач Црвене звезде

Татјана Дашић, 57000 Задар. Блажа Ваљина 5а — 12 година, сакупља лутке, цепне календаре, значке

Мелита Петричевић, 54000 Осијек, Дунавска 2ц — 14 година

Бранко Пајевић, 36000 Краљево, Попинска 38 — 15 година, воли спорт и навија за Црвену звезду

Здравко Дубравчић, 48220 Оточац, Прозор 292 (Обиље) — воли све што воле млади

Јелена Илић, 15000 Шабац, Масарикова 61 — 12 година, сакупља значке, салвете и привеске

РАЗОНОДА, ЕНИГМАТИКА, ЗНАЊЕ
У НОВОМ БРОЈУ ЛИСТА ПОЛИТИКА
Мозаик
У НОВОМ БРОЈУ — НОВИ ПОСТЕР
КОШАРКАШКА ОЛИМПИЈСКА РЕПРЕЗЕНТАЦИЈА

WALT DISNEY

МИКИ

АУ, БРАТЕ! ТАКВУ РИБУ ЈОШ НИКАД НИСАМ ВИДЕО!

НИ ЈА!

'АЈДЕ МИЛИЦЕ... НАПРЕД У ЛОВ!

ИЗГЛЕДА ДА МИЛИЦА ИМА УСПЕХА!

ПОЛАКО, ДРУШКАНЕ!

ПЉАС!

ОВДЕ ПОСТАЈЕ СВЕ ВЕЋА ГУЖВА!

БРИШИТЕ ОДАВДЕ! ТО НИЈЕ ПРАВА РИБА...

ЦАП! ШКЉОЦ!

БОЦ!

УПОМ...

ЗДРАВО, МИКИ! ЈЕСИ Л' НЕШТО УЛОВИО ?

Copyright 1954 Walt Disney Productions
World Rights Reserved.